

DATÇA İLÇESİ REŞADİYE MAHALLESİ TARİHİ ÇEVRE DOKUSU ARAŞTIRMASI

Dokuz Eylül Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi

Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı

**T.C. YÜKSEK LİSANS
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Öncü BAŞOĞLAN

109619 109619

Temmuz, 2001

İZMİR

ÖNCÜ BAŞOĞLAN tarafından Prof. Dr. ETİ AKYÜZ LEVİ yönetiminde hazırlanan “DATÇA İLÇESİ REŞADİYE MAHALLESİ TARİHİ ÇEVRE DOKUSU ARAŞTIRMASI ” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Etî Akköz Levî

Yönetici

T.C. YÖKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Y. Doç. Dr. Dürrün Suer Kılıç

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Hülya Koç

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Cahit Helvacı

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜR

Çalışma boyunca değerli katkılarından, yön veren eleştirilerinden ve desteğinden dolayı, tez danışmanım Prof. Dr. Eti Akyüz Levi'ye teşekkür ederim. Çalışmaya olan ilgisinden ve çalışma hakkındaki önerilerinden dolayı, Yr. Doç. Sedat Emir'e teşekkür ederim. Ayrıca çalışma boyunca manevi desteklerini esirgemeyen eşim Engin Çiçekliyurt'a ve aileme de teşekkür ederim.

Yardımsever ve güleryüzlü Reşadiye ve Datça halkının çalışmaya özel bir katkısı vardır. Tüm Reşadiye halkına ve özellikle Kızlan Köyü'nden Vedat Demirtaş ve ailesine teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışma, Ege Denizi'nin güneyinde, Muğla'nın Datça İlçesi'ne bağlı üç mahalleden biri olan Reşadiye Mahallesi'nde yapılmıştır. Çalışmanın amacı, mahalledeki geleneksel dokuyu incelemek ve korunmasına yönelik öneriler geliştirmektir. Geleneksel dokuda konutlar ağırlıkta olduğu için, çalışma bunlar üzerinde yoğunlaşmıştır.

Çalışma altı bölümden oluşur. Birinci bölümde, çalışmada izlenen yöntem anlatılmaktadır. İkinci bölümde, Datça Yarımadası'nın genel özellikleri tanıtılmaktadır. Üçüncü bölümde, Reşadiye Mahallesi'nin sosyal ve ekonomik yapısı ile geleneksel doku özellikleri anlatılmaktadır. Dördüncü bölümde ise, mahalledeki geleneksel konutları incelemeye yönelik bir çözümleme yaklaşımı geliştirilmiştir. Konutların tipleme çalışması bu yaklaşım doğrultusunda yapılmıştır. Beşinci bölümde, geleneksel konutların mimari öğeleri incelenmiştir. Altıncı ve son bölümde ise, yerleşim (çalışma alanı) hakkında ilgili koruma kurulları tarafından alınan koruma kararları belirtilmektedir. Ayrıca geleneksel konutların günümüz koşullarında da kullanılabilmeleri göz önüne alınarak, çeşitli onarım yöntemleri önerilmektedir.

Katalog bölümünde, mahallede incelenen geleneksel konutların belgeleme çalışması yapılmıştır.

ABSTRACT

This study is about Reşadiye Mahallesi, which is one of the three settlements of Datça town of Muğla, on the southern tip of the Aegean Sea. The aim of the study is to survey the site and prepare guidelines to preserve the traditional characteristics of the texture. It is mostly concentrated on the traditional houses because of its dense population in the environment..

The study includes six chapters. The first chapter is the introduction, which describes the methodology of the study. General characteristics of the Datça peninsula are defined in the second chapter. The settlement is analysed with its social and environmental characteristics in the third chapter. In the fourth chapter, a methodology to analyse the traditional houses of the study site is proposed and the typology of the houses is constructed through this methodology. The fifth chapter describes the architectural elements and constructional details of the traditional houses. Finally, the sixth chapter presents the planning studies of the related boards for the site. The author's proposal for preservation of the environment and restoration of the traditional houses are also included in this chapter.

The traditional houses which are surveyed in the site are documented in the last part of the study.

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	VII
Şekil Listesi	X
Tablo Listesi	XIV

Bölüm I

GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Kapsamı ve Amacı	1
1.2 Çalışmanın Yöntemi	3

Bölüm II

DATÇA İLÇESİ'NİN TANITIMI

2.1 Genel Konum	6
2.2 Fiziksel Özellikler	8
2.3 Tarihçe	9

Bölüm III

REŞADİYE MAHALLESİ

3.1 Mahalle Hakkında Genel Bilgiler	16
3.2 Mahallenin Sosyal ve Ekonomik yapısı	24
3.3 Mahallenin Doku Özellikleri	27
3.3.1 Sokak Özellikleri	30
3.3.2 Konut Çevreleri	32

3.3.2.1 Konut-Avlu-Bahçe-Sokak İlişkisi	33
3.4 Mahallede Bulunan Anıtsal Tarihi Eserler	38
3.4.1 Mehmet Ali Ağa Konağı	38
3.4.2 Reşadiye Cami	43
3.4.3 Hükümet Konağı	44
3.4.4 72/1 No'lu Parseldeki Konut	46

Bölüm IV

REŞADİYE MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ PLAN VE CEPHE TİPLERİ

4.1 Konutları Tipleme Çalışmasındaki Çözümleme Yaklaşımı	49
4.2 Konut Tipleri	53
4.2.1 Çekirdek Konut – (A Tipi Konut)	53
4.2.1.1 Bodrum Katlı Çekirdek Konut – (A1 Tipi Konut)	64
4.2.1.2 İki Katlı Çekirdek Konut – (A2 Tipi Konut)	67
4.2.1.3 Çekirdek Konutun Bölgedeki Türleriyle Karşılaştırılması	71
4.2.2 Çekirdek Konutun Çeşitlenmesi	74
4.2.2.1 “B” Tipi Konut	79
4.2.2.1.1 Bodrum Katlı “B” Tipi Konut – (B1 Tipi Konut)	83
4.2.2.2 “C” Tipi Konut	86
4.2.2.2.1 Bodrum Katlı “C” Tipi Konut – (C1 Tipi Konut)	88
4.2.2.2.2 İki Katlı “C” Tipi Konut – (C2 Tipi Konut)	89
4.2.2.3 Küme Ev Tipi Konut	92
4.3 Konutların Cephe Özellikleri	97

Bölüm V

REŞADİYE MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖĞELERİ

5.1 Mimari Elemanlar	100
5.1.1 Ocak	100

5.1.2	Yüklük ve Dolaplar	102
5.1.3	Raflar	104
5.1.4	İç Merdivenler	104
5.1.5	Pencereler	104
5.1.6	Kapılar	107
5.1.7	Taş Merdivenler	107
5.1.8	Bacalar	108
5.2	Yapı Öğeleri	109
5.2.1	Döşeme ve Tavanlar	109
5.2.2	Çatılar	111
5.2.3	Taş Duvarlar	112

Bölüm VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1	Mahalle Hakkında Yapılan Planlama Çalışmaları ve Koruma Kurullarınca Alınan Koruma Kararları	114
6.2	Mahalledeki Geleneksel Dokunun Sorunları	118
6.2.1	Çevresel Sorunlar ve Öneriler	118
6.2.2	Geleneksel Konutların Sorunları ve Onarımı ile İlgili Öneriler	120
KAYNAKLAR		131
KATALOG ÇALIŞMASI		135

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Datça Yarımadası	7
Şekil 2.2 Datça İlçesi yerleşimleri	8
Şekil 2.3 Antik çağda Anadolu'daki yerleşim bölgeleri	9
Şekil 2.4 Yeni Knidos Kenti'nin planı	11
Şekil 2.5 Yeni Knidos, Aphrodite Tapınağı kalıntıları	12
Şekil 2.6 Yeni Knidos, Batı limanı	13
Şekil 2.7 17. yy ve 20. yy arasında Menteşe Sancağı'nın sınırları	13
Şekil 3.1 Reşadiye Mahallesi'nin genel görünümü	16
Şekil 3.2 Reşadiye Mahallesi Yerleşim Planı	17
Şekil 3.3 Mahallenin en uzun sokaklarından biri olan İnce Sokak	18
Şekil 3.4 Hükümet Caddesi	19
Şekil 3.5 Değirmen Sokağı	19
Şekil 3.6 Kavaklı Sokak	20
Şekil 3.7 Çarşı Sokağı'nda öğlen vakti toplanan yöre halkı	25
Şekil 3.8 Mahallenin kuzeyindeki seyrek yapılaşma	27
Şekil 3.9 Mahallenin yerleşim dokusunu oluşturan kübik evler	28
Şekil 3.10 Sokakları tanımlayan bacalı cepheler, alçak avlu duvarları ve bitki örtüsü	30
Şekil 3.11 Reşadiye Mahallesi Sokak Rölöveleri	31
Şekil 3.12 1940 yıllarında mahalleden bir görünüş	32
Şekil 3.13 1940 yıllarında mahalleden bir görünüş	33
Şekil 3.14 Konut çevresinin hiyerarşik mekan kurgusu	34
Şekil 3.16 Konut, avlu ve bahçenin sokağa göre değişik konumları	35
Şekil 3.17 Konut, avlu ve bahçenin sokağa göre değişik konumları, İnce Sokak'tan bir örnek	36

Şekil 3.18	Avlu duvarları ile çevrili konut çevresi	37
Şekil 3.19	Sokağa açık konut çevreleri	37
Şekil 3.20	Mehmet Ali Ağa Konağı, kuzey cephesi	38
Şekil 3.21	Konağın şematik planı	39
Şekil 3.22	Konağı güney cephesi	39
Şekil 3.23	Başoda süslemeleri	40
Şekil 3.24	Konağın batı yanındaki hamam	41
Şekil 3.25	Konağın kapatılan sofa ve başoda pencereleri	42
Şekil 3.26	Başodanın dolap üstü duvarındaki İstanbul manzarası	42
Şekil 3.27	Caminin 1940'lı yıllardaki görünüşü	43
Şekil 3.28	Caminin arka cephesi	44
Şekil 3.29	Hükümet Konağı, yol cephesi	45
Şekil 3.30	Hükümet Konağı, arka cephe	45
Şekil 3.31	Konutun arka cephesi	46
Şekil 3.32	Kat planları	47
Şekil 3.33	Giriş cephesi	48
Şekil 3.34	Yan cephe	48
Şekil 4.1	Mahalledeki çekirdek konut örnekleri	53
Şekil 4.2	Prizmatik bir kütleyle sahip olan çekirdek konut	55
Şekil 4.3	Çekirdek konutun plan şeması	56
Şekil 4.4	Çekirdek konutun girişinin ve bacasının güneş ve rüzgara göre yönü	56
Şekil 4.5	Çekirdek konutun mekansal düzeni	58
Şekil 4.6	Çekirdek konutun ocak çevresindeki yaşam alanı	58
Şekil 4.7	Çekirdek konutun yaşam alanının günümüzdeki kullanım biçimi	59
Şekil 4.8	Çekirdek konutun giriş bölümündeki hizmet alanı	59
Şekil 4.9	Çekirdek konutun özelleşmemiş dış mekanı	60
Şekil 4.10	Çekirdek konutun avlusu	61
Şekil 4.11	“A” Tipi konutun (Çekirdek Konut) Rölövesi	62
Şekil 4.12	“A” Tipi konutun (Çekirdek Konut) Rölövesi	63
Şekil 4.13	Bodrum katlı çekirdek konut örnekleri	64
Şekil 4.14	“A1” Tipi Konutun (Bodrum katlı çekirdek konut) Rölövesi	66
Şekil 4.15	İki katlı, dışarıdan merdivenli çekirdek konut (Emecik Köyü)	67

Şekil 4.16 İki katlı, içten merdivenli çekirdek konut	67
Şekil 4.17 “A2” Tipi Konutun (İki katlı çekirdek konut) Rölövesi	69
Şekil 4.18 Emecik Köyü’nde görülen çekirdek konut	71
Şekil 4.19 ‘Monochore’ evin gelişimi	72
Şekil 4.20 Musandralı ev	73
Şekil 4.21 Bir odanın çekirdek konutu oluşturabilmesi için mahallede saptanan alan ve ölçüler	75
Şekil 4.22 İlave almış çekirdek konut (Tip A’)	75
Şekil 4.23 “A” Tipi Konutun (İlave almış çekirdek konut) Rölövesi	76
Şekil 4.24 “B” Tipi Konut	79
Şekil 4.25 Çekirdek konutun “B” tipi konuta dönüşümü	80
Şekil 4.26 “B” Tipi Konutun Rölövesi	81
Şekil 4.27 “B” Tipi Konutun (İlave almış “B” tipi konut) Rölövesi	82
Şekil 4.28 “B1” Tipi Konut, Hızırşah Köyü	83
Şekil 4.29 “B1” Tipi Konutun (Bodrum katlı “B” tipi konut) Rölövesi	84
Şekil 4.30 “C” Tipi Konut	86
Şekil 4.31 Çekirdek konutun “C” tipi konuta dönüşümü	86
Şekil 4.32 “C” tipi konutun plan ve cepheleri	87
Şekil 4.33 “C1” tipi konutun plan ve cepheleri	88
Şekil 4.34 İki katlı “C” tipi konut	89
Şekil 4.35 “C2” Tipi Konutun (İki katlı “C” tipi konut) Rölövesi	90
Şekil 4.36 Küme ev tipi konutların çeşitli oluşumları	92
Şekil 4.37 Küme ev tipi konutun plan ve cepheleri	93
Şekil 4.38 Datça Yarımadası’ndaki çekirdek konut örnekleri	95
Şekil 4.39 Cephelerdeki doluluk -boşluk oranları	97
Şekil 4.40 Konutların cephe düzeni	98
Şekil 4.41 Geleneksel konutların plan tipleri ve cephe kompozisyonları	99
Şekil 5.1 Ocağın oda içindeki değişik konumları	100
Şekil 5.2 Ocağın görüntüş ve kesiti	101
Şekil 5.3 Ocağın oda içindeki konumu	101
Şekil 5.4 Dolap görüntüşleri	102
Şekil 5.5 Oda içerisinde dolap ve pencere birlikteliği	102

Şekil 5.6 Yüklüğün oda içindeki konumu	103
Şekil 5.7 İçerisinde kuru gıda saklanan ahşap sandık	103
Şekil 5.8 Odayı çevreleyen raf ve yüklük	104
Şekil 5.9 Pencere tipleri	105
Şekil 5.10 Ahşap ve taş lentolu pencereler	105
Şekil 5.11 Pencere detayı	106
Şekil 5.12 Taş merdivenler ve sahanlıklar	107
Şekil 5.13 Bacanın yapı kütleyle ilişkisi	108
Şekil 5.14 Baca tipleri	108
Şekil 5.15 Bacalar	109
Şekil 5.16 Döşeme ve teras çatı detayı	110
Şekil 5.17 Teras çatı detayı	111
Şekil 5.18 Taş duvar çeşitleri	112
Şekil 5.19 Taş duvar çeşitleri	112
Şekil 5.20 Taş duvar detayı	113
Şekil 5.21 Bahçe duvarı detayı	113
Şekil 5.22 Bahçe duvarları	113
Şekil 6.1 En az bir yaşama birimi ve depo/ahır birimi içeren geleneksel konutların restorasyon önerisi	123
Şekil 6.2 Özgün durumu korunarak onarılabilecek “B” tipi konut	125
Şekil 6.3 Bodrum katlı geleneksel konutların restorasyon önerisi	126
Şekil 6.4 İkiiden fazla yaşama birimi içeren geleneksel konutların restorasyon önerisi	127
Şekil 6.5 Bir müştemilat birimi eklenerek kullanılabilecek geleneksel konutların restorasyon önerisi	128

TABLO LİSTESİ

Tablo 3.1 Reşadiye Mahallesi Yapı Tipi Dağılımı	21
Tablo 3.2 Reşadiye Mahallesi Konut Dokusu	22
Tablo 3.3 Reşadiye Mahallesi Konut Kullanım Tipleri	23
Tablo 3.4 Reşadiye Mahallesi Yapı Yükseklikleri	29
Tablo 4.1 “A” Tipi Konutun (Çekirdek Konut) Reşadiye Mahallesi’ndeki Dağılımı	70
Tablo 4.2 Reşadiye Mahallesi’ndeki Geleneksel Konutların Plan Tiplerinin Çözümü	77
Tablo 4.3 İncelenen Geleneksel Konut Tiplerinin Reşadiye Mahallesi’ndeki Dağılımı	78
Tablo 4.4 “B” Tipi Konutun Reşadiye Mahallesi’ndeki Dağılımı	85
Tablo 4.5 “C” Tipi Konutun Reşadiye Mahallesi’ndeki Dağılımı	91
Tablo 4.6 “Küme Ev” Tipi Konutun Reşadiye Mahallesi’ndeki Dağılımı	94
Tablo 6.1 Reşadiye Mahallesi’nde koruma altına alınmış olan yapılar	117
Tablo 6.2 Reşadiye Mahallesi’nde onarım görmesi gereken geleneksel konutlar ..	130

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Kapsamı ve Amacı

Günümüzdeki teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler insan etkinliklerinde ve yaşam koşullarında önemli değişiklikleri de birlikte getirmektedir. Değişen yaşam biçimleri doğal olarak insan ürünü olan mimari çevreyi de etkilemektedir. Bu değişimlerden en olumsuz şekilde etkilenen çevreler ise geleneksel yerleşimlerdir. Anadolu'daki birçok geleneksel yerleşim terk edilme ya da kendine has özelliklerini yitirme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Geleneksel yerleşimler yöresel değerler doğrultusunda, halkın ortak katılımıyla oluşur. Geleneksel yapılar yıllarca sınanmış ve geçerlilik kazanmış birçok mimari çözüm içerir. Dolayısıyla bu yerleşimlerin geçmişi ve bugünüyle incelenmesi günümüz mimarına pek çok şey öğretebileceği gibi geleceği tasarlamakta da faydalı olabilir. Geleneksel yapıların ve çevrenin oluşumundaki etmenleri araştırmak, bu etmenlerin yapıya ve çevreye yansıma biçimlerini öğrenmek günümüzün mimari pratiğine belli alanlarda ışık tutabilir.

Geleneksel yapıların ve çevrenin faydalı olabilmesi için her şeyden önce korunması ve yaşatılması gerekir. Bu yapılardan öğrenebilmek için de araştırılıp incelenmesi ve belgelenmesi gerekir. Bu bağlamda çalışmada, henüz yeterince incelenmemiş olan Datça Yarımadası'nın geleneksel bir yerleşimi, Reşadiye Mahallesi seçilmiştir. Datça İlçesi'ne bağlı olan mahalle gelişen turizm etkinliklerinin de etkisi altında yöresel karakterini giderek kaybetmektedir.

Reşadiye Mahallesi'nde ve genel olarak Datça İlçesi'nin diğer yerleşimlerinde 1980 yıllarına kadar, günümüze göre daha içe kapalı bir sosyal ve ekonomik yaşantı görülür. Bunda ilçeye karayolu ile olan ulaşımın uzun ve güç olması etkilidir. Yol yapım çalışmalarının artmasıyla yöredeki turizm etkinlikleri de hızlanmaya başlamıştır. Datça'nın temiz havası, zengin doğası ve sakin toplumsal yaşantısı özellikle büyük kentlerde yaşayanlar için çekici olmuştur. Yörenin tarihi zenginliği de tanınmaya başlayınca, yazlık konuta talep artmış ve bu talep doğrultusundaki yeni yapılaşmanın yanı sıra, yöredeki geleneksel konutlar da ikinci konut olarak kullanılmaya başlamıştır.

Yörede turizm ile birlikte turizme bağlı yan iş kolları da gelişmiş ve çoğunlukla tarım ile uğraşan halk, bu iş kollarına doğru yönelmeye başlamıştır. Dolayısıyla halkın yaşam biçimi ve ekonomik koşulları değişime uğramıştır. Doğal olarak bu değişim konutlara ve mimari çevreye de yansımıştır. Birçok geleneksel konut yeni gereksinimler doğrultusunda onarılmıştır. Her ne kadar yapılan bu değişikliklerin bazıları özenli ve geleneksel doku ile uyumlu olsa da, özensiz ve yanlış uygulamalar da göze çarpmaktadır.

Farklı iş kollarının oluşmasıyla bölgeye göçler başlamıştır. Gelen göçmenlerin büyük çoğunluğu uygun kira fiyatlarından dolayı geleneksel konut stoğunu tercih etmişlerdir. Dolayısıyla yerleşimin sosyal yapısı giderek değişmiştir. Artan konut ihtiyacı sonucunda tarım alanlarında da yapılaşmaya başlanmıştır. Yerleşim 1982'de koruma altına alınsa da kaçak yapılaşmaların ve uygunsuz onarımların önü alınamamıştır. Her geçen gün hızlanan kaçak yapılaşma ise yerleşimin geleneksel dokusunu olumsuz etkilemektedir.

Yukarıda özetlenen geleneksel dokuyu bozan etkiler sadece Reşadiye'de görülen olumsuzluklar değildir. Anadolu'nun birçok geleneksel yerleşiminde benzer koşullar söz konusudur. Bu olumsuzluklarla mücadele etmek elbette sadece mimarlık alanının uğraşısı değildir; fakat mücadele zincirinin önemli halkalarından birini oluşturmaktadır. Sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki olumlu ya da olumsuz değişimler özellikle mimari ürünlerde somutlaşır. Dolayısıyla bozulmakta olan

geleneksel bir dokuyu korumaya yönelik önerilen sosyal ve ekonomik çözümlerin yanısıra, yeni yapılacak bir yapının veya restore edilecek eski bir yapının yapım sürecine ışık tutacak ya da bu yapım sürecindeki ilkeleri saptamak için araştırmalar yapmak gerekmektedir.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı üç ana temada özetlenebilir. 1-) Reşadiye Mahallesi'ndeki geleneksel dokuyu ve bunun bir parçası olan konutları yöreye has değerler ışığında incelemek ve bunların yapım kurallarını saptayabilmek ki; bu kurallar mahalledeki onarım ve yeni yapılaşma yönteminin anahtar noktalarını oluşturacaktır. 2-) Mahalledeki geleneksel yapı stoğunun belgeleme çalışmasını yapmak. 3-) Mahallenin korunmasına ve gelişmesine dönük öneriler geliştirmek.

1.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma, “analiz çalışması”, “katalog çalışması”, “konut birimlerinde tiplleme çalışması” ve “mahallenin geleneksel dokusunun korunmasına yönelik çalışmalar” olmak üzere dört ana başlık altında yürütülmüştür.

Analiz Çalışması:

Bu çalışmanın amacı mahallenin yerleşim dokusunun yapısal ve sosyal özelliklerini incelemektir. Tek yapı ölçeğine inmeden önce mahalle ölçeğinde kapsamlı bir araştırma yapılmıştır. Çalışma alanının 1/1000 ölçekteki planları üzerinde gerçekleştirilen bu çalışmada öncelikle sokaklar üzerinde inceleme yapılmıştır. Dokunun sokak özellikleri ve konut çevrelerinin oluşumları incelenmiştir. İkinci olarak mevcut yapı stoğu tiplerine (konut-ticari yapı-ahır vs.), yüksekliklerine (1, 2 katlı vs.), kullanıcılarına (kiracı-sahibi) ve mevcut durumlarına (esaslı onarım gören- yüzeysel onarım gören vs.) göre sınıflandırılarak mahalle ölçeğinde saptamalar yapılmıştır. Yine bu saptamalar 1/1000 ölçekli planlara işlenmiştir.

Katalog Çalışması:

Bu çalışmanın amacı mahalledeki mevcut yapı stoğunu belgelemektir. Dokudaki yapıların bir çoğu incelenerek plan şemaları ve en az iki görünüşü çıkarılmış, yapım tekniği incelenmiş, çevresiyle ilişkisi, kullanım durumları, onarılıp onarılamayacağı tespit edilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Bu çalışma “konut birimlerinde tiplene çalışmasının” da birinci aşamasını oluşturmuştur.

Konut Birimlerinde Tiplene Çalışması:

Tiplene çalışmasının amacı Reşadiye Mahallesi’ndeki konut yapım kültürünün özelliklerini incelemek ve bu özelliklerin yapı bünyesindeki ilişkisini, düzenini ve gelişimini kavramaktır. Konutlar sadece biçimsel açıdan ele alınmamış aynı zamanda bu biçimlere yol açan fiziksel ve sosyal değişkenler de irdelenmeye çalışılmıştır.

Tiplene çalışması katalog çalışmasından elde edilen verilerle birlikte çevre yerleşimlerdeki geleneksel konutlar da dikkate alınarak yapılmıştır. Ayrıca Bodrum, Marmaris, Kayaköy ve Adalar konut mimarisindeki örnekler de bu çalışmaya ışık tutmuştur.

Çalışmanın birinci aşamasında ele alınan konutlar, bünyesindeki birim mekanlara parçalanarak işlevleri ve buna bağlı olarak mekanı oluşturan mimari öğeler incelenmiştir. İnceleme sırasında işlevi ve mimari öğeleri ile birlikte sürekli yinelenen birim mekanlar ayırt edilmiştir. İkinci aşamada ise ayırt edilen bu birim mekanların konut bütünündeki biçimleri, diğer mekanlarla yan yana geliş düzeni araştırılmış ve arazi meyili, rüzgar vb. gibi fiziksel etmenlerle, sosyo- ekonomik etmenler karşısındaki değişik örgütlenişi incelenmiştir. Üçüncü aşamada ise mekansal analizden senteze gidilmiş; mekanlarına parçalanan konutlar, birinci ve ikinci aşamada elde edilen veriler ışığında tekrar birleştirilerek önerilen gelişim çizgisinde sınıflandırılmıştır.

Yapılan çözümleme, belirli bir bakış açısıyla konunun ele alınması yaklaşımıdır. Dolayısıyla aynı konuya farklı bakışlar ve değerlendirmeler olanaklıdır. Konut

dokusu bütününe yönelik yorumlarda ise, bir çoğunun bugüne ulaşmaması dolayısıyla, değerlendirme yüzde bağlamında mevcut veriler ışığında yapılmıştır.

Mahallenin Geleneksel Dokusunun Korunmasına Yönelik Çalışmalar:

Bu çalışma yukarıda sözü edilen çalışmaların sonuçları doğrultusunda yürütülmüştür. Yerli halkın mahallede yaşamaya devam etmesine rağmen geleneksel doku hızlı bir biçimde yok olmaktadır. Bunun başlıca sebebi geleneksel konutların günümüz koşullarında yetersiz kalmasından dolayı sürekli ve bilinçsiz bir şekilde onarım geçirmesidir. Dolayısıyla mahalleyi korumak için geliştirilen önerilerde mevcut yapıların değişen yaşam biçimlerine hizmet verebilmesi ve özellikle de önerilen onarım biçimlerinin yerli halk tarafından uygulanabilmesi esas alınmıştır.

BÖLÜM II

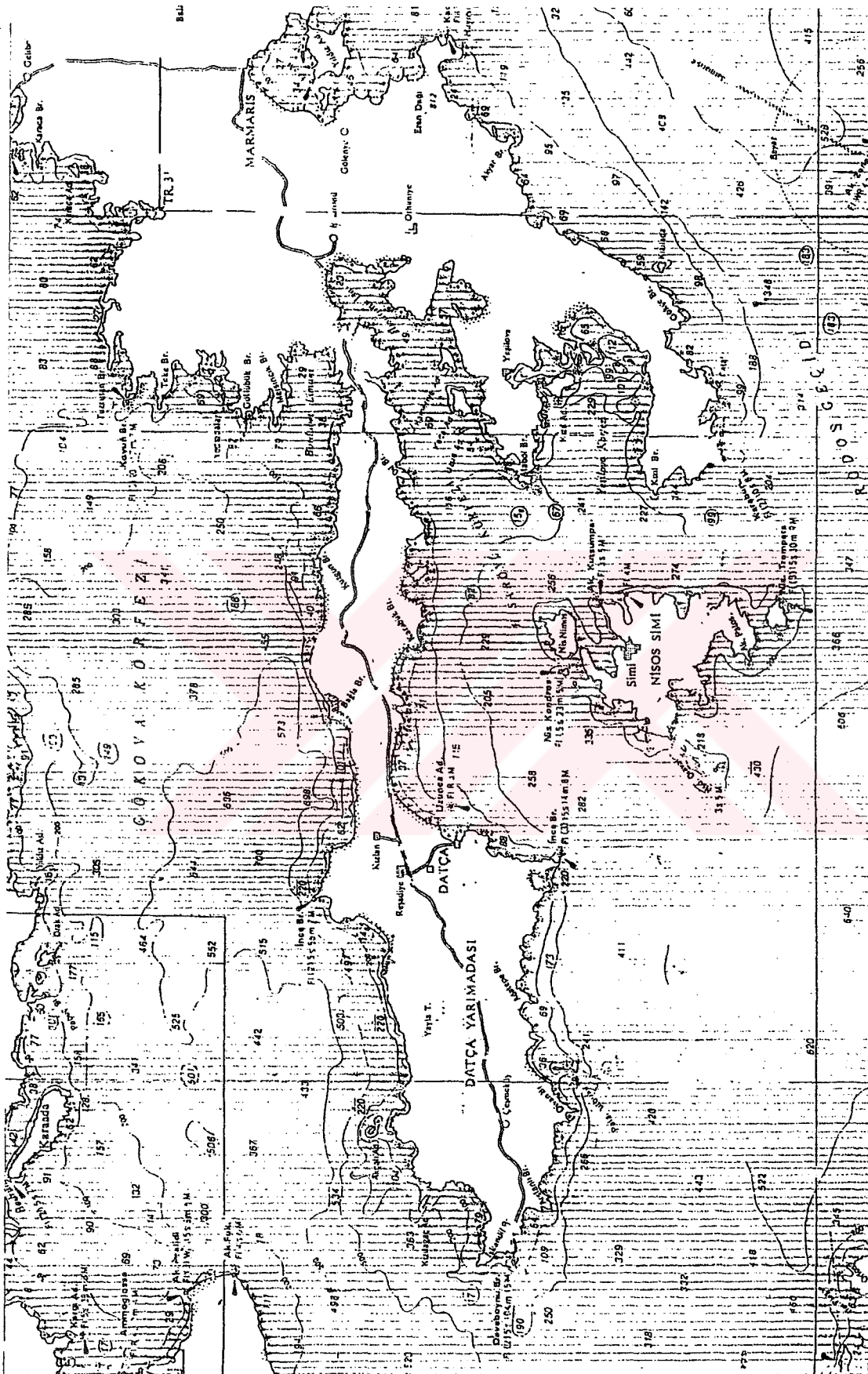
DATÇA İLÇESİ'NİN TANITIMI

2.1 Genel Konum

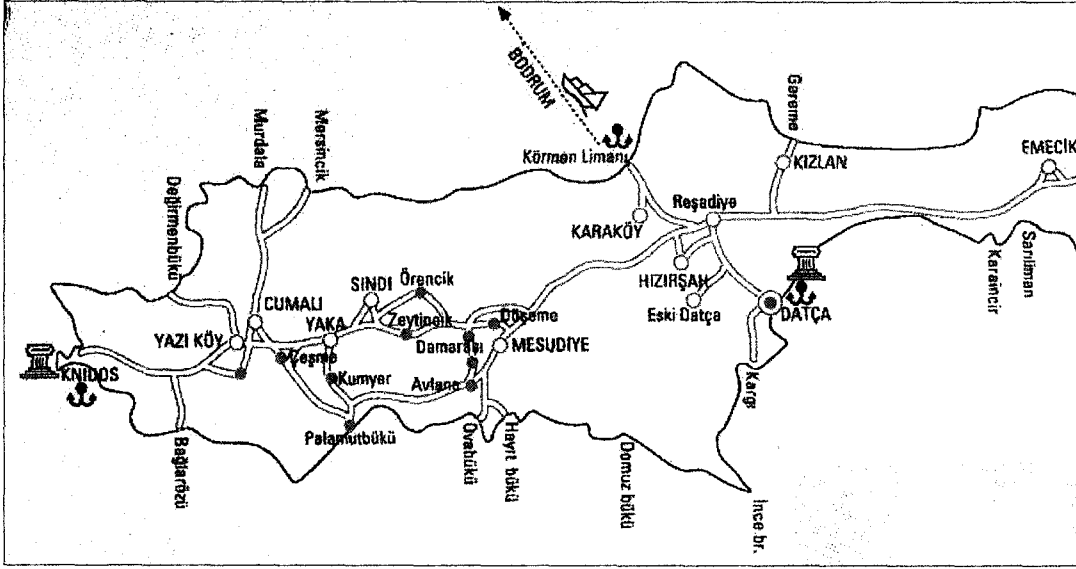
Muğla İli'nin kıyı ilçelerinden biri olan Datça, Anadolu'nun güneybatı bölümünde yeralan Datça Yarımadası üzerindedir. Yarımadanın batı ucundaki Deveboynu Burnu, Ege Denizi ile Akdeniz'in birleşim noktasıdır. Yarımadanın kuzeyinde Kerme (Gökova) Körfezi, güneyinde Hisarönü Körfezi, doğusunda Marmaris, batısında Ege Denizi yer almaktadır (Şekil 2.1). Datça İlçesi ise, yarımadanın en yüksek dağı olan Bozdağ'ın doğu eteğinde kurulmuştur (1967 Muğla İl Yıllığı, 1968, s.89).

Datça'ya ulaşım gerek karayolu, gerekse de denizyolu ile sağlanabilmektedir. Datça'yı Muğla'ya bağlayan karayolu 134 kilometredir. Datça-Marmaris karayolu ise, 58 kilometredir. Deniz ulaşımı Datça-Bodrum arasında düzenlenen feribot seferleri ile sağlanmaktadır.

Datça ilçe merkezi birbirinden yaklaşık beşer kilometre uzaklıktaki İskele, Reşadiye ve Eski Datça Mahallelerinden oluşmaktadır (Şekil 2.2). İlçeye bağlı dokuz köy vardır. Arazinin dağlık olmasından dolayı köyler dağınık bir yapıya sahiptir. Köyleri; Emecik, Kızlan Karaköy, Hızırşah, Sındı, Mesudiye, Yaka, Cumalı ve Yazı köyleridir (Şekil 2.2) (Datça 94 Envanteri, 1994, s.13).

Şekil 2.1 Datça Yarımadası

Şekil 2.2 Datça İlçesi yerleşimleri

2.2 Fiziksel Özellikler

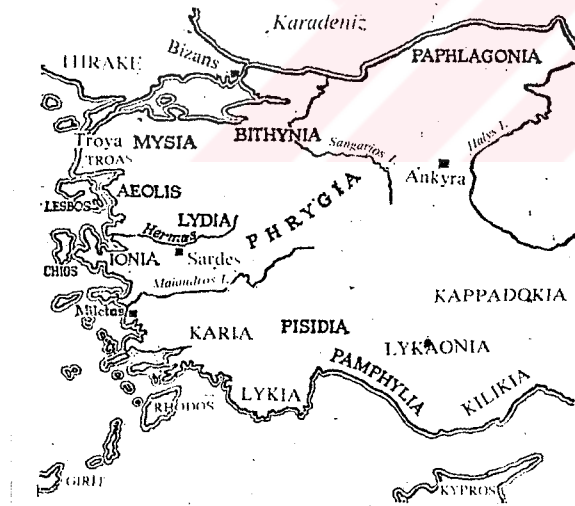
Datça'nın genel yüzölçümü 459 km² olup, Muğla'nın ikinci küçük ilçesidir (Uykucu, 1983, s.188). Aralarında küçük vadiler bulunan dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. Dağlar doğu-batı doğrultusunda Ege Denizi'ne doğru uzanmaktadır. Dağların denize dik uzanmasından dolayı, yarımada etrafında büyüklü küçüklü yüz kadar koy oluşmuştur. Bunlardan Ege Denizi tarafındaki Balıkaşiran koyu ile Akdeniz tarafındaki Bencik Koyu, yarımada'nın anakaraya bağlandığı en dar yer olup, iki koy arasındaki kara genişliği bir kilometreye kadar düşmektedir (Şekil 2.1).

Yarımada'nın "Datça"(Dadya) adıyla anılan kuzeydoğu bölgesi toplu, güneybatıdaki dağlık "Betçe"(Bedy/Patya: *Dağların arasındaki ülke*) bölgesi dağınık mahallelerden meydana gelir (Ergenekon, 1998, s.25). İlçe merkezinin bulunduğu Datça körfezine akan Uzunazmak deresi çevresi, yörenin en verimli tarım arazilerinin bulunduğu yerdir. Kızılan ovası, Burgaz düzlüğü, Reşadiye çayırları bu tarım arazilerini oluşturur. Bundan başka Karaköy, Mesudiye, Palamutbükü ovaları yarımada'nın diğer düzlük alanlarıdır (Şekil 2.1).

Datça, Akdeniz iklimi ve bitki örtüsünün bütün özelliklerini taşır. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlıdır. Sıcak ve kurak olan yaz özelliklerini Datça için serin ve kurak olarak değiştirmek mümkündür. Yaz boyunca esen serin kuzey rüzgarları kavurucu sıcakları yok eder ve havadaki nem oranını düşürür. Datça yılın yaklaşık 300 günü boyunca güneşi görür (Datça 94 Envanteri, 1994, s.9).

2.3 Tarihçe

Datça Yarımadası antik çağda Karya Bölgesi sınırları içindeydi (Şekil 2.3). Yarımada antik Knidos kenti ile ünlüydü. Knidos kentinin Pelepones’den gelen Dorlar tarafından kurulduğu ileri sürülür (Bean, 1987, s.161). Knidos yer değiştirmiş bir kenttir. İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarına dek Knidoslu’ların bugünkü Datça İlçesi’nin kuzeydoğusunda, ilk Knidos kentinde oturdukları, İ.Ö. 4. yüzyılın ortalarında ise, yarımadaının ucundaki Tekir Burnu’nda kurdukları yeni Knidos kentine taşındıkları düşünülmektedir (Umar, 1999, s.232).

Şekil 2.3 Antik çağda Anadolu’daki yerleşim bölgeleri (Bean, 1987, s.14)

Knidos, Rodos Adasındaki Lindos, İalisos ve Kamiros, Kos Adası ve Halikarnassos ile birlikte Batı Anadolu kıyılarında Dor Hexapolis’ini oluşturuyordu. Hexapolis’in kutsal yeri olan Apollo Tapınağı Knidos’da bulunuyordu. Kent,

şarapları ile ünlüydü, ticareti çok geliştirmiş bir merkezdi ve İ.Ö. 6. yüzyıldan başlayarak Hellen dünyasında önemli bir rol oynamıştı (Akurgal, 1989, s.483).

Ünlü Pers saldırıları sırasında kıyıdaki diğer Yunan kentleri gibi Knidos da zor duruma düştü. *Harpagos* komutasındaki saldırıdan kurtulmak için Knidos'lular ilginç bir yöntem denemişler, Balıkaşiran kıstağını kesip topraklarını anakaradan koparmak istemişlerdir(Bean, 1987,s.162). Bu olayı Herodotos şöyle anlatır:

'...bütün Knidos toprağı, ince bir kıstak (şimdi Balıkaşiran diye andığımız yer) dışında, suyla çevrilidir (sadece o dar kıstakla anakaraya bağlıdır). ...Harpagos, İonia'ya indiği zaman Knidos'lular, bu aşağı yukarı beş stadeion (yaklaşık 900m.) genişliğindeki kıstağı kazmaya başladılar; yurtlarını ada haline getirmek istiyorlardı. ...Pek büyük insan emeği harcandı bu iş için, ama görülmemiş bir olay geldi başlarına; işçiler taşları kırarlarken çeşitli yerlerinde ve en çok da gözlerinde inanılmaz büyüklükte yaralar açılmaya başladı. Delphoi'ye elçiler gönderip bu nedir, diye danıştılar. ...Pythia (Delphoi Apollon tapınağındaki baş bilici kadın) ...cevap vermiş:

Kıstak ne kale(sur) ister ne de kazılmak

Zeus isteseydi bu kayayı ada yapamaz mıydı?

...Knidos'lular işi bıraktılar ve Harpagos geldiği zaman çarpışmadan teslim oldular' (Umar, 1999, s.233).

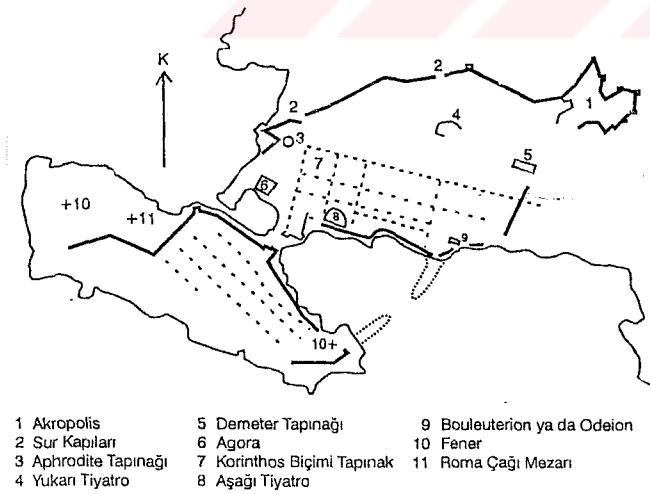
Böylece İ.Ö. 6. ve 5. yüzyıllarda İran'lıların egemenliğinde kalan Knidos, İ.Ö. 5. yüzyılın ikinci yarısında Atina önderliğinde kurulan Delos Birliği'ne girdi ve bu birliğe üyeliği İ.Ö. 412 yılına dek sürdü. İ.Ö. 387'de Kral Barışı ile Batı Anadolu'nun diğer büyük kıyı kentleri gibi Knidos da tekrar İran egemenliği altına girdi ve İran hakimiyeti İ.Ö. 334'da Makedonyalı İskender'in Batı Anadolu'ya gelmesiyle son buldu. Kentin, yarımada ucundaki yeni Knidos kentine bu dönemde taşındığı ileri sürülmektedir.

Taşınma nedeni üzerine bilginiz de varsayımlardan ileri gitmemektedir ve bu varsayımlar içinde en güçlüsü, Knidos'luların kentlerini işlek bir uğrak limanı kenti durumuna dönüştürmek istedikleri varsayımdır. Gerçekten, gerek Güney Anadolu kıyılarından, gerek Doğu Akdeniz, Mısır, Rodos yönlerinden gelip Karia

kıyısını izleyerek daha kuzeye (İonia, Aiolis, Troas kıyılarına; Marmara Denizine, Karadenize) uzanmak ya da batıya, Yunanistan'a geçmek isteyen ve bu amaçla Datça Yarımadası'nın ucundan geçerken orada konaklamak gereksinimi duyacak tüm gemilerin uğrayacağı, konaklayacağı bir liman kenti olma durumunu sağlamak, herhalde çekici bir istek idi (Umar,1999, s.235).

Yeni Knidos kenti kurulduktan hemen sonra Makedonyalı İskender'in egemenliği altına girdi ve daha sonraki dönemlerde yörenin genel tarihçesini izledi. Eski kent yöresi yine de tamamiyle terk edilmemiş, şimdiki Reşadiye Mahallesi'nin bulunduğu yerde *Stadia* adı altında küçük bir yerleşim birimi kalmıştır (Umar, 1999, s.236).

Tekir Burnu'nda kurulan yeni Knidos kentinin etrafı sur duvarları ile örülmüştü ve gridal bir plan şeması vardı (Şekil 2.4). Kentin kuruluşunda bir ada olan Deveboynu (Krio), taş bir geçitle anakaraya bağlanmıştı. Bu geçit zamanla bir kıstağa dönmüştür. Kıstağın her iki yanında da kentin limanı vardı (Şekil 2.4). Batı yanındaki liman daha küçüktü ve donanma limanı olarak kullanılıyordu (Şekil 2.6). Bu limanın dar olan girişi gerektiği zaman kapatılıyordu. Doğu yönündeki liman ise, daha geniş, ağzı açık koy biçimindeydi (Umar, 1999, s.247; Bean, 1987, s.165).

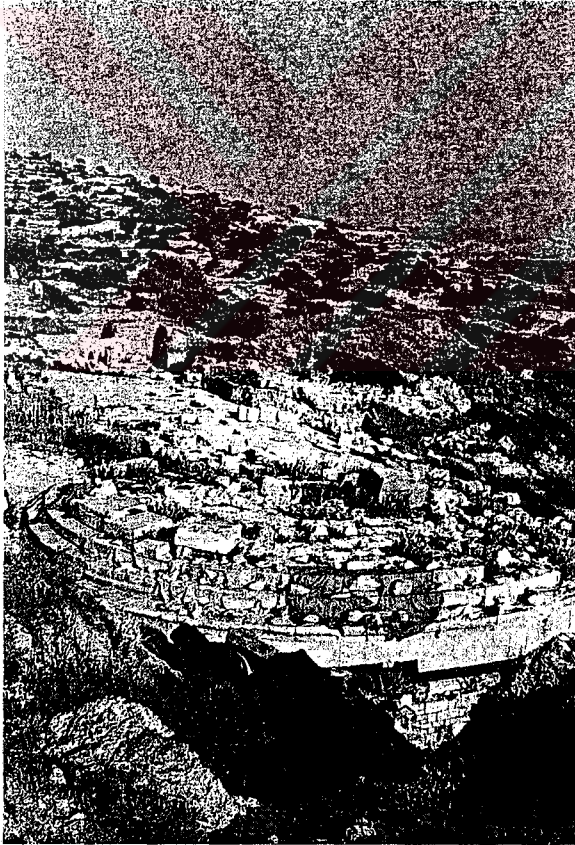
Şekil 2.4 Yeni Knidos Kenti'nin planı (Umar, 1999, s.243)

Kentin yerleşimi hem Deveboynu'nda hem de anakarada gerçekleşti (Şekil 2.4). Tapınaklar ve diğer kamusal yapılar anakara üzerinde yapılırken, yarımada özel

evlere yer verildi. Anakaradaki en ilginç yapı, Praxiteles tarafından yapılan Aphrodite heykelinin bulunduğu, Aphrodite Tapınağıdır. Bu tapınağın kentin en yüksekteki batı terasında bulunan yuvarlak yapı olduğu düşünülmektedir (Şekil 2.5) (Akurgal,1989, s.484).

Kentin İ.Ö. 167’de Roma hakimiyetine girmesiyle yoksullaşmaya başladığı görülür.

...Ancak, Roma’lıların Rodos devletini Karia ve Lykia’dan el çekmek zorunda bırakmalarından (İÖ 167) sonraki dönemde basılmış Knidos paraları azalıyor, hele Roma egemenliği çağında basılmış Knidos parası hemen hemen hiç görülüyor. Kentin durumunda sürekli bir kötüye gidiş olduğu böylece anlaşılmaktadır (Umar, 1999, s.246).

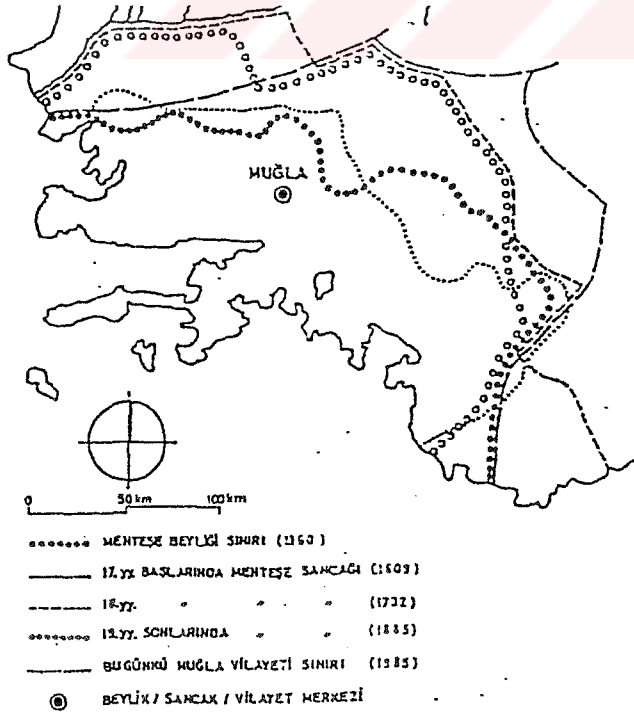

Şekil 2.5 Yeni Knidos. Aphrodite Tapınağı kalıntıları (Umar,1999,s.247)

Şekil 2.6 Yeni Knidos, Batı Limanı (Umar, s.251).

Roma İmparatorluğu'nun ikiye ayrılmasından sonra uzun bir dönem Bizans egemenliği altında kalan yarımada, 1261'de Selçuklu uç beylerinden Menteşelilerin hakimiyeti altına girdi (Şekil 2.7). 1390'da kısa bir süre Osmanlı egemenliğine geçti (Witteck, 1986, ss.29-30). Daha sonra bölge hakimiyeti tekrar Menteşelilere ve 1424'den itibaren kesin olarak Osmanlıya geçti.

Şekil 2.7 17.yüzyıl ve 20.yüzyıl arasında Menteşe Sancağı'nın sınırları (Aktüre,s.35).

Evliya Çelebi, 17. yüzyılda bölgede kırkyedi köyün bulunduğunu ve yörenin Türkler tarafından işgal edildiğini yazar (Çelebi, 1935, s.226). 1777 -1787 yılları arasında Dadya Menteşe Sancağı'nın otuzyedi kazasından biridir (Yurt Ansiklopedisi, s.5867). 1831'de Dadya'da yaşayan toplam müslüman nüfusu 1282'dir (Yurt Ansiklopedisi, s.5868).

1867 Aydın Vilayet Salnamesinde ise, Dadya Menteşe Sancağı'nın sekiz kazasından biri olarak geçer. 1877 Devlet Salnamesinde, kaza sayısının dörde düştüğü ve Dadya'nın Marmaris'e bağlandığı görülür (Yurt Ansiklopedisi, s.5868). 1903 Aydın Vilayet Salnamesine göre, Dadya'da bir hükümet konağı, 935 konut, 13 dükkan, 10 değirmen ve bir cami vardır (Yurt Ansiklopedisi, s.5870).

1800'lü yılların sonlarında Reşadiye ve çevresinin nahiye merkezi Marmaris'e bağlı olarak Dadya'dır (Çanlı&Türkeş, 1999, s.1). Sultan Reşad döneminde idari bir teşkilatlanmaya gidilir ve bu teşkilatlanmada Reşadiye Nahiyesinin kurulduğu görülür. 1908'e kadar olan Osmanlı Salnamelerinde Reşadiye adına rastlanmaz. Milli Mücadele başlarında Reşadiye tekrar nahiye merkezi olarak görülür (Çanlı&Türkeş, 1999, s.1).

1928'de Reşadiye merkez olmak üzere Dadya ve İskele Mahallesi birleştirilerek ilçe yapılır. 1 Temmuz 1947'de ilçe merkezi İskele Mahallesi'ne taşınır (1967 Muğla İl Yıllığı, 1968, s.89). 1890'larda Dadya ve çevresindeki on köyün toplam nüfusu 4894 kişi civarındadır. Bölgede hatırı sayılır miktarda Rum azınlık varken, I. Dünya savaşı ve sonrasında azalmıştır (Çanlı&Türkeş, 1999, s.2).

2.4 İlçenin Adının Kaynağı

İ.Ö. 4. yüzyılda Tekir Burnundaki yeni Knidos kentine göç eden yöre halkının bir bölümü eski kenti terk etmemişti. Yarımada'nın en verimli toprakları buradaydı. Bugünkü Reşadiye Mahallesi'nin yerinde küçük bir yerleşim birimi, **Stadia** adı altında varlığını sürdürmüştü (Bean, 1987, s.175). Stadia, Türk ağzında önce **Dadya** sonra **Datça** olarak değiştirilmiştir.

Stadia sözcüğü Hellen dilindendir ve çeşitli anlamları vardır. O arada, Stadios (Ayakta duran, sağlam) sıfatının, kent adı olabilecek dişi biçimidir. Sanıyorum ki, sözünü ettiğimiz köyümsü yerleşim biriminin adı olarak da, oradaki görkemli ilkçağ sur parçaları vb. yapıların henüz ayakta olması nedeniyle, bu anlamda kullanılmıştı (Umar, 1999, s.236).

BÖLÜM III

REŞADIYE MAHALLESİ

3.1 Mahalle Hakkında Genel Bilgiler

Şekil 3.1 Reşadiye Mahallesi'nin genel görünümü

Datça İlçesi'ne bağlı köy ve mahallelerin birçoğu yarımada'nın güneyinde yer alır. Bu yerleşimler Marmaris- Datça karayolu boyunca birbiri arkasına sıralanır. Marmaris'ten Datça'ya doğru gelirken Datça'ya bağlı ilk yerleşim yeri Emecik Köyü'dür. Aynı yol üzerinde ikinci köy Kızlan Köyü'dür ve anayoldan yaklaşık iki kilometre kadar içeridedir. Reşadiye Mahallesi ise, Marmaris- Datça karayolunun altmışsekizinci kilometresinde olup, Kızlan Köyü'nden sonra gelir. Daha sonra sırasıyla Hızırşah Köyü ve Datça Mahallesi yol ayrımları vardır. İlçe merkezi olan İskele Mahallesi ise, karayolunun en son noktasındadır (Şekil 2.2).

Marmaris- Datça karayolunun kuzeyinde kalan Reşadiye Mahallesi'nin etrafı geniş tarım arazileri ile çevrilidir. Bu verimli tarım arazileri yolun altında denize doğru da devam eder (Şekil 3.2). Mahalle iki yüksek tepe ve tepeler arasındaki küçük düzlük arazi üzerinde kurulmuştur. Mahalleye giriş Marmaris- Datça karayoluna yakın olan tepenin yamaçlarından geçen Dört Yol Sokağı ve Hükümet Caddesi'nden olur. Bu iki sokak tepenin en üst noktasındaki Çarşı Caddesi'ne bağlanır. Dört Yol Sokağı ve Hükümet Caddesi'nin arasında, yerleşimin içlerine doğru birbirine paralel Cami Sokağı ve Fırın Sokağı bulunur. Hükümet Caddesi'nin doğusunda, aşağı dere yatağına doğru inen sokak ise, İnce Sokak'tır (Şekil 3.2).

Şekil 3.3 Mahallenin en uzun sokaklarından biri olan İnce Sokak

Bu bölge Reşadiye Mahallesi'nin en yoğun yapılaşmış bölümüdür. Günümüzde mahallede yaşayan nüfusun büyük bölümü de burada yaşamaktadır. Dolayısıyla mahallenin geleneksel dokusunun en çok değişime uğradığı bölgesi de yine burasıdır (Tablo3.2). Mahalle ilçe merkeziyken yaptırılan Hükümet Konağı, Hükümet Caddesi'ne adını verirken, yörenin eski ağalarından Tuhfezade Mehmet Ali Ağa'nın yaptırdığı cami, Cami Sokağı'na adını vermektedir (Eroğlu, 1939, s.231). Caminin hemen altında, Dört Yol Sokağı üzerinde mahallenin ilköğretim okulu bulunur. Caminin avlusundaki eski ilkokul, ise günümüzde konut olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.4 Hükümet Caddesi

Mahallenin merkezi Çarşı Caddesi'dir. Dükkan ve kahvehanelerin bir çoğu bu caddenin iki yakasında birbirine bitişik olarak sıralanır (Tablo 3.1). Çarşı Caddesi kahvehanelerin önünde oturan yaşlılar ve okuldan çıkıp bakkala gelen çocuklar ile mahallenin en canlı sokağıdır. Mahallenin muhtarlığı da, bu sokak üzerindedir.

Şekil 3.5 Değirmen Sokağı

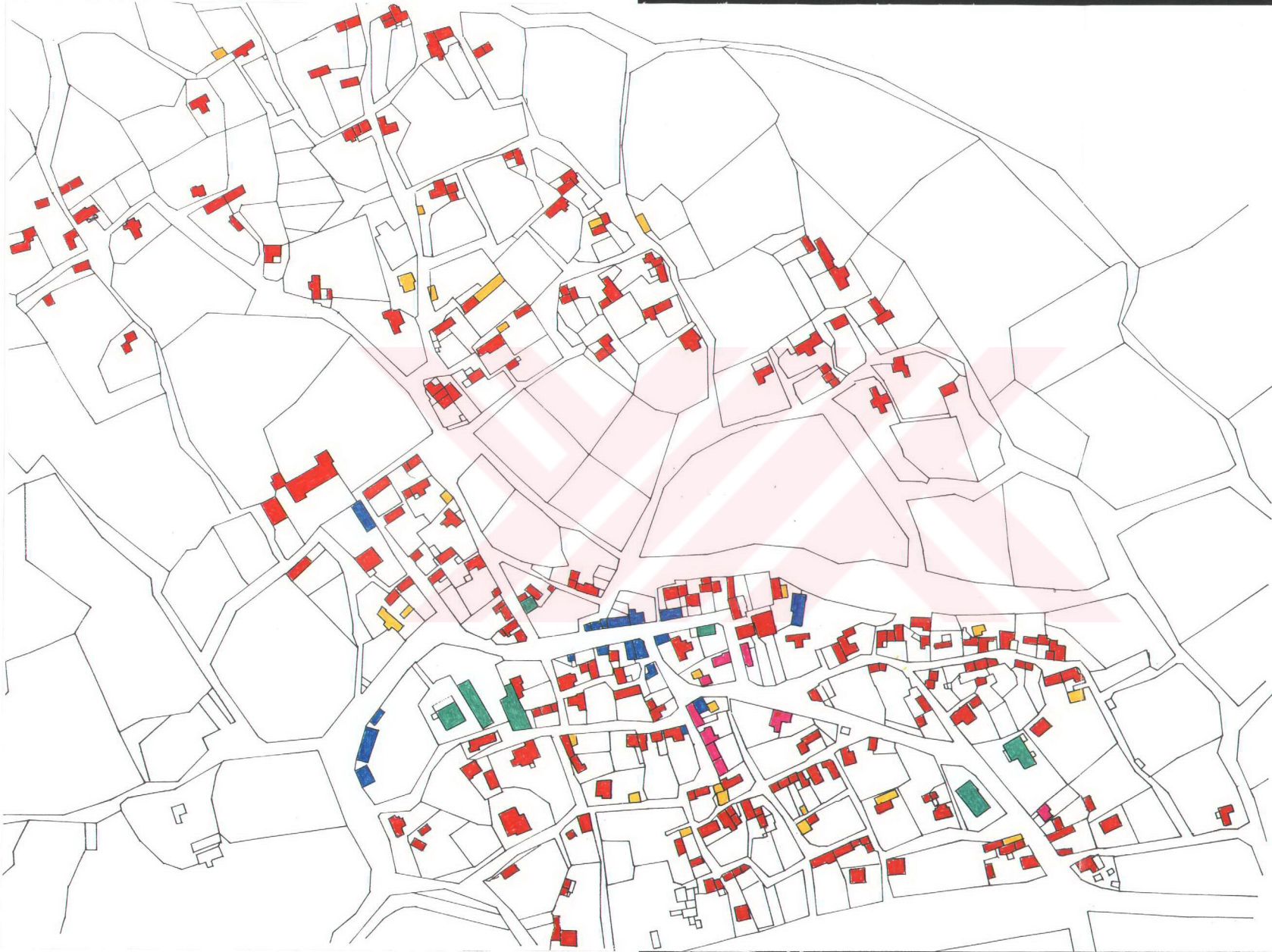
Çarşı Caddesi'ne kuzeyden bağlanan Değirmen Sokağı ve Kavaklı Sokak mahallenin iki tepesini birbirine bağlayan, düzlük bölgedeki sokaklardır. Değirmen Sokağı ismini sokak üzerindeki eski değirmenden, Kavaklı Sokak ise sokağın sonundaki ulu çınar ağacından almaktadır (Şekil 3.6) (Halk arasında çınar ağacına kavak da denir).

Bu düzlükte ve kuzeyindeki tepede yerleşim ilk tepedeki yerleşime göre daha seyrek (Tablo 3.1). Evler daha geniş alana yayılmıştır ve tepenin görünümü bir köy yerleşimini andırmaktadır. Mahallenin terk edilmiş ve/veya yıkılmış geleneksel konut sayısı bu ikinci tepede daha fazladır (Tablo 3.2). Özellikle tepenin yukarısına doğru bu sayı artar. Bununla birlikte bu bölgede yeni yapılaşma oranı ilk bölgeye göre daha düşüktür (Tablo 3.2). Bölgede ikinci konut sahibi olmak isteyenler, denizi ve Reşadiye ovasını görmesi ve havasının daha kuru olmasından dolayı, bu tepeyi tercih etmektedirler. Reşadiye mahallesi geçmişte ilçe merkezi olmasına rağmen daha çok bir köy yerleşimi görünümündedir. Yöre halkı artık tarımdan uzaklaşsa da tarıma dayalı sosyal ve ekonomik hayatın ürünü olan eski yerleşim dokusu hala devam etmektedir.

Şekil 3.6 Kavaklı Sokak

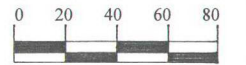
Tablo 3.1 Reşadiye Mahallesi Yapı Tipi Dağılımı

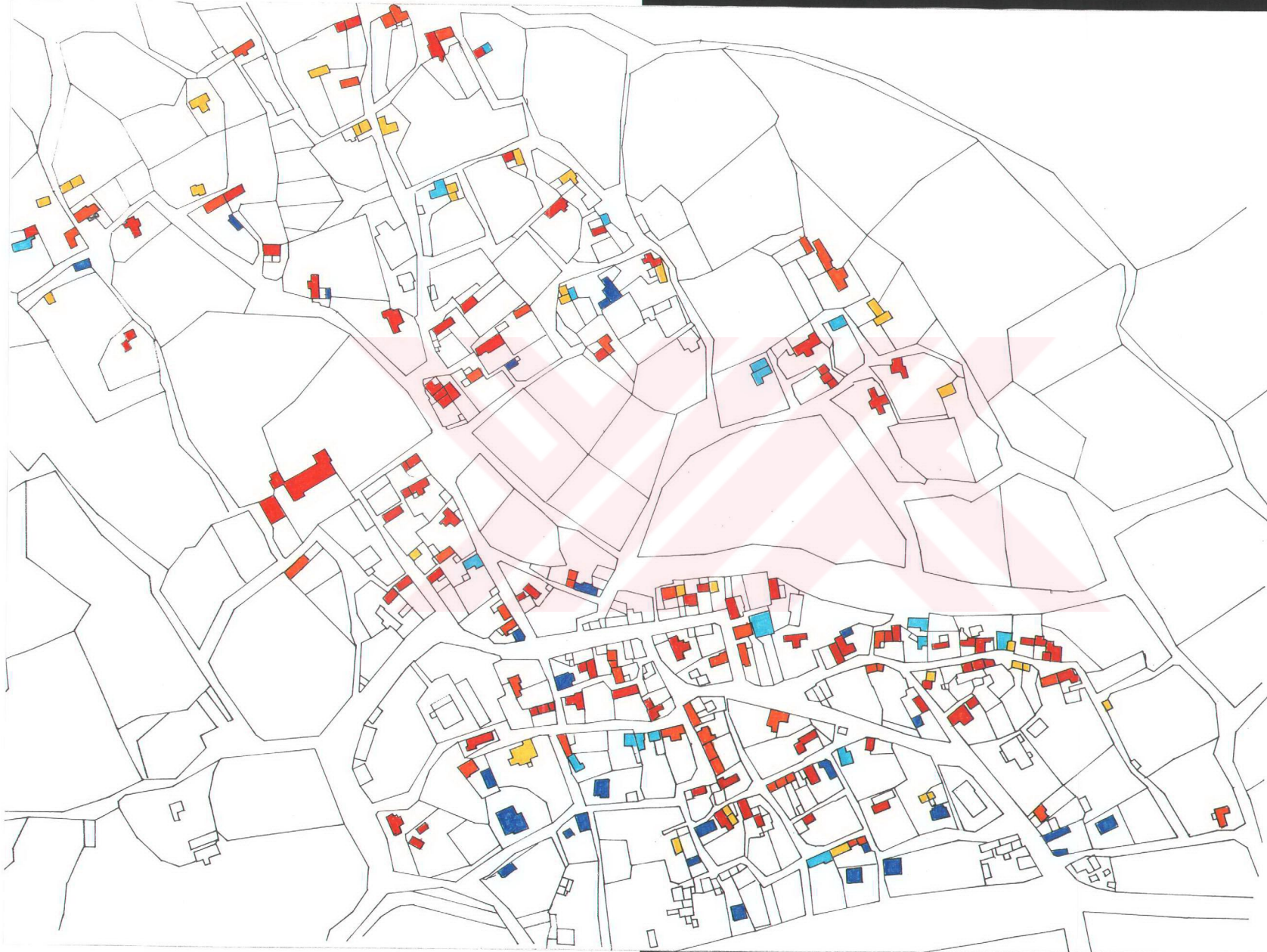
DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI

REŞADİYE MAHALLESİ
YAPI TİPİ DAĞILIMI

- Konut
- Ticari yapı
- Konut + ticari yapı
- Kamusal yapı
- Depo / Ahr

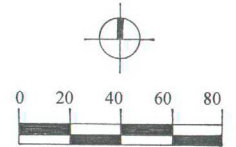
Hazırlayan: Öncü Başoğlu

**DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI**

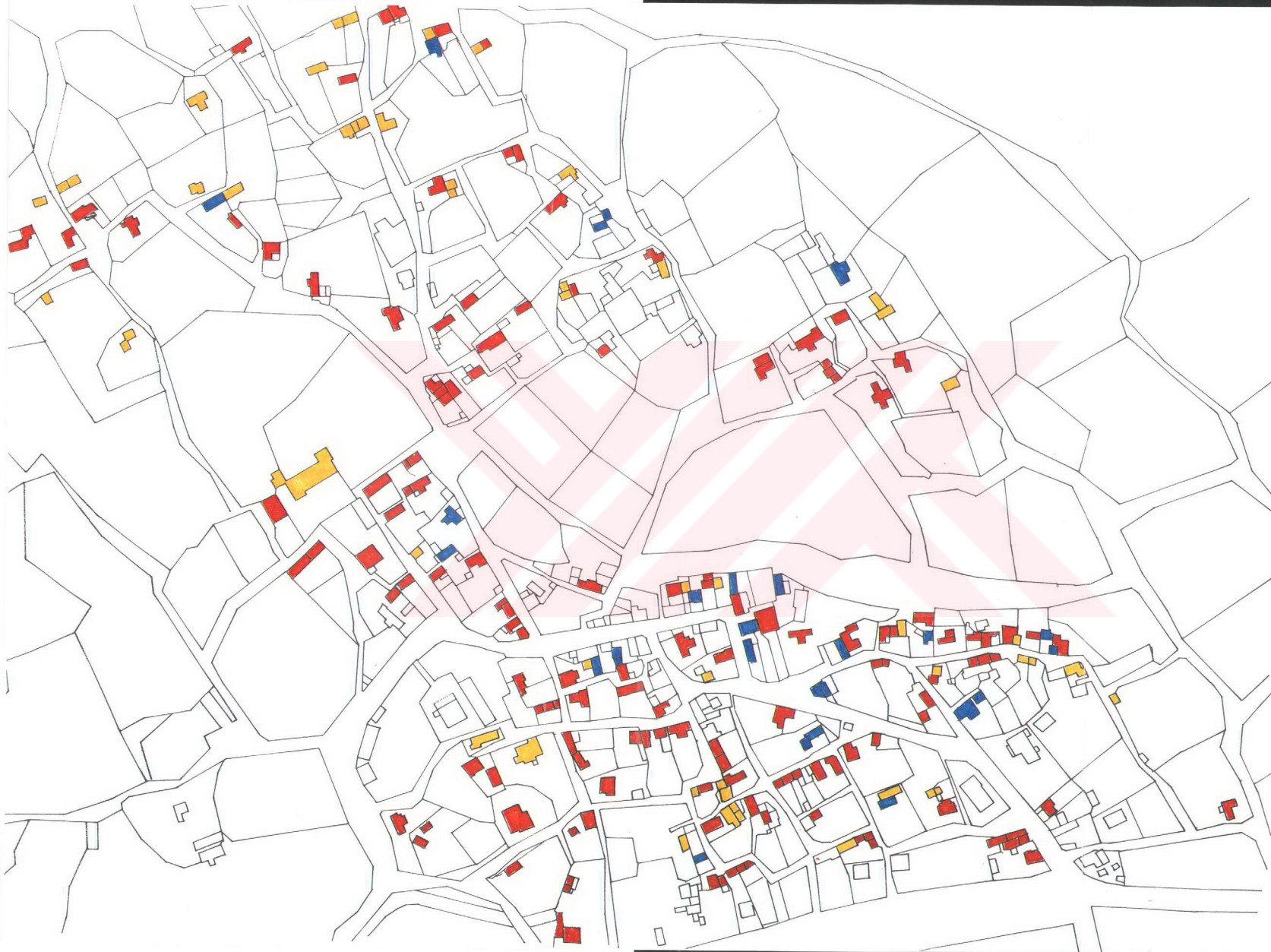
**REŞADİYE MAHALLESİ
KONUT DOKUSU**

- Geleneksel konut
- Onarım geçirmiş geleneksel konut
- Yıkılmış geleneksel konut
- Geleneksel konut üzerine yapılmış yeni konut
- Yeni konut

Hazırlayan: Öncü Başoğlu

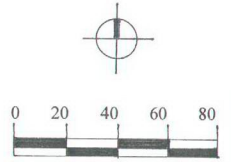
Tablo 3.3 Reşadiye Mahallesi Konut Kullanım Tipleri

DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI

REŞADİYE MAHALLESİ
KONUT KULLANIM
TIPLERİ

- Konut sahibi
- Kiracı
- Boş ve/veya terk edilmiş

Hazırlayan: Öncü Başoğlu

3.2 Mahallenin Sosyal ve Ekonomik Yapısı

Günümüzde mahallede, genelde mahallenin ya da yörenin yerlileri oturmaktadır. Geçmişte bölgede Rum nüfusa da rastlanırken, günümüzde pek rastlanmamaktadır (Çanlı & Türkeş, 1999, s.2). Çalışma sırasında görüştüğümüz yörenin yaşlıları hala Rum arkadaşlarından bahseder ve değirmen işlettiklerini anlatır. Bunun yanı sıra, mahallede Rodos göçmeni bir kesim de yaşamaktadır. Rodos'tan gelen kişiler, çok eskiden göçmüş olmalarına rağmen, kendilerini Datçalı değil Rodoslu olarak tanıtır. Mahallede yaşayan bir kısım Rodoslunun, Rodos ile ilişkisi hala devam etmektedir.

Mahallenin yaşlıları eskiden mahallede Girit göçmenlerinin de yaşadığından bahseder. Yörenin eski ağası Tuhfezade Mehmet Ali Ağa ve çocukları bilinen en eski Girit göçmenleridir; fakat bu nüfus büyük çoğunlukla mahalleden ayrılmıştır. Ayrılanların bir kısmının mahallede hala arazileri vardır ve özellikle yaz aylarında gelip gitmektedirler.

Mahallenin yerlilerinden başka, civar köylerden gelip mahalleye yerleşen yöre yerlisi de oldukça fazladır. Eskiden beri civar köylerden gelin gelen kızlara sıkça rastlanmaktadır. Bunun yanı sıra Anadolu'nun diğer kentlerinden iş için Datça'ya gelen göçmenleri de mahallede görmek mümkündür. Mahalledeki kiracılar büyük çoğunlukla bu göçmenlerdir; fakat bunların nüfusu henüz fazla değildir (Tablo 3.3). Özellikle Datça Mahallesi ile karşılaştırdığımızda Reşadiye Mahallesi daha yoğun yerli nüfusu ile karşımıza çıkar (Durmuş,1997). Yöreye iş için gelen göçmenler ya da ikinci konut sahibi büyük kentliler daha çok Datça Mahallesi'ni tercih etmektedirler. Reşadiye Mahallesi'nde yurtdışından ya da büyük kentlerden gelip ikinci konut sahibi olan nüfus oldukça azdır. Çalışma sırasında ikisi Avusturyalı, biri Ankaralı olmak üzere sadece üç aileye rastlanmıştır; fakat bu sayı artma eğilimindedir. Eski yapı stoğunun satışa çıkarılması bu eğilimi ivmelendirmektedir.

Mahalledeki genç nüfus sayısı orta yaşlı ve yaşlı nüfusa göre daha düşüktür. Bunun sebebi genç nüfusun daha geniş iş olanaklarına sahip olmak için ilçe merkezi

olan İskele Mahallesi'ne, ya da diğer kentlere yerleşmesidir. Geride kalan yaşlı nüfus ise, daha çok çocuklarının yardımı ile geçinmektedir. İlçe merkezinde memur olarak çalışan nüfusa az da olsa rastlanmaktadır.

Şekil 3.7 Çarşı Sokağı'nda öğlen vakti toplanan yöre halkı

Yaşlılardan öğrenildiği kadarıyla mahallenin ve de yarımada'nın geçmişteki ekonomik olanakları günümüze göre oldukça kısıtlıydı. Bu konuda ulaşılan tek yazılı kaynak, antik Knidos kentinde ilk kazıları yapan C.T.Newton'un kazı notlarıdır. Bu yazılar her ne kadar yöre halkının ekonomik durumu üzerine yapılmış bilimsel araştırmalar olmasa da, genel bir fikir vermektedir. C.T.Newton 25 Mayıs 1859 tarihli gezi yazısında yöre insanına dair şu notları düşer:

...Yarımada'nın güney sahilinde belirli aralıklarla uzanan verimli vadilerinde, incir, badem ve zeytin ağaçları gelişmiş olup, belirli bölgelerde de yarımada'nın en başlı ihraç maddesi olan meşe palamudu vardır. Geçmişte Knidos ülkesi çok güzel şarabı ile şöhretli idi; fakat toprak sahiplerinin ekseriyeti müslümanlar olduğu için, burada artık üzüm yetiştirilmemektedir. Nüfus seyrek ve dağınıktır, köylüler ticaret ve denizciliğin medeniyet etkisinden mahrum olup, görgüsüzdürler ve Bodrum'un aktif ve bilgili halkından çok değişikler. Benim işçilerimin çoğunun Knidos'ta çalıştırmaya başlayıncaya kadar hiç para sahibi olmadıkları söylenir, geçen sonbahar Branchidae (Didim) e götürdüğüm bu yarımada'lı elli işçinin çoğu önceden doğduğu yarımada'dan hiç dışarıya

gitmemiştir. Mehmet Ali onları sürekli askere çağıracakları bahanesi ile, toprağa bağlı köleler gibi tutmayı başarmıştı; fakat gerçekte, onların daha yüksek gelir elde etmek için göç etmeleri sonucu kendisi de bu ücreti ödemeye mecbur kalmayı önlemek için bunları sizi askere çağırabilirler bahanesiyle yarımada dışarıya göndermemiştir (Datça 94 Envanteri, s.22).

Newton'un yazılarında yöre halkına ne kadar tarafsız baktığı tartışılır, fakat bu dönemde ve daha sonraki yıllarda yöre halkının fakir olduğu günümüzde halk arasında da konuşulur; fakat Newton'un yazdıklarının tersine yaşlılar geçmişte karşı adalarla ilişkilerinin olduğundan, hatta hastalarını yasak da olsa daha yakın olduğu için Rodos'a götördüklerinden bahsederler. Marmaris- Datça karayolunun daha yeni yapılması ve geçmişte Datça'nın en yakın kara kenti olan Marmaris'e 20-25 saatlik uzaklıkta olması yöre halkının yaşantısını zorlaştırıyor olmalıydı (Eroğlu, 1939, s.231). Ulaşım ve ticaret güçlüğünden dolayı, halk giyimden yiyeceğe bütün ihtiyaçlarını kendi yetiştirdikleriyle karşılıyordu. Yine yaşlılar annelerinin kumaş dokuyup elbise diktiklerinden bahseder. İlçeye iki haftada bir İzmir'den gelen erzak gemisinden paraları olursa, sadece pirinç ve şeker aldıklarını anlatırlar.

Günümüzde mahallenin ekonomik durumu geçmişle karşılaştırıldığında daha iyi olduğu görülür. Eskiden tek gelir kaynağı olan tarım, neredeyse tamamen terk edilmiştir. İnsanlar gelişmekte olan turizme ve turizme dayalı yan iş kollarına yönelmişlerdir. Az da olsa tarım yapan kesim ise, daha çok badem ve tarla domatesi yetiştirmektedir. Geçmişte yörede üretilen tütün ve meşe palamudu da artık hiç dikilmemektedir. Tarımdan uzaklaşan kesim, arazisinin büyük bölümünü satmıştır. Mahallenin etrafındaki verimli tarım arazilerinin bir kısmında ise, günümüzde yabancı girişimciler geniş çiftlikler kurmuştur. Bu çiftliklerde çalışanlar ise, yine yöre halkıdır. Mahallede esnaf olarak dört bakkal, iki manav, üç kahvehane, bir ayakkabı tamircisi, iki marangoz atölyesi, bir de demir atölyesi vardır. Geçmişte fırın ve değirmen de varken, günümüzde kapanmıştır. Mahalleli ihtiyaçlarını daha çok İskele Mahallesi'nden karşılamaktadır.

3.3 Mahallenin Doku Özellikleri

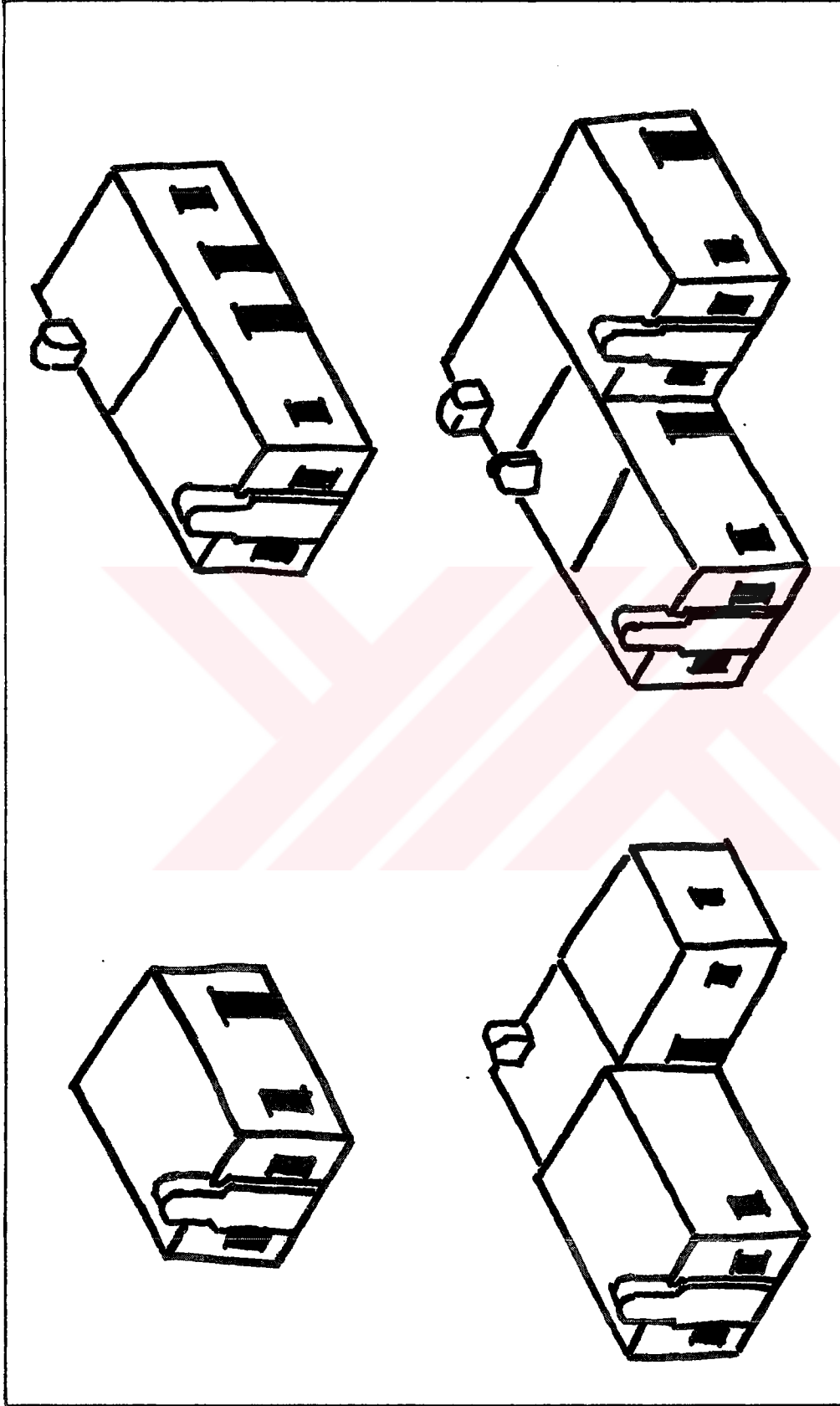
Taş kübik evler, Reşadiye Mahallesi'nin yerleşim dokusunu oluşturan temel yapılardır. Taş duvar örgüsü çıplak bırakılan ev ve avlu duvarları, evlerin karakteristik baca çıkıntıları, küçük pencere açıklıkları ve evler arasındaki bitki örtüsü yerleşimin tipik özellikleridir (Şekil 3.9).

Yukarıda da belirtildiği gibi, mahallenin yerleşimi kuzey tepe ve düzlükteki dağınık yerleşim ve güney tepedeki yoğun yerleşim olarak ikiye ayrılabilir. Kuzey tepe ve düzlükteki evler genelde ayırık düzendedir. Evler arasında geniş tarım alanları bulunur ve sokakları tanımlayan parsel sınırlarından geçen alçak duvarlardır. Güney tepede ise, ayırık düzenin yanısıra bitişik düzende de yapılaşma vardır. Özellikle Çarşı Caddesi, Fırın Sokak ve Kuyu Sokak'ta bitişik düzen yapılaşma belirgindir. Bitişik düzendeki yapılaşmada yapıların bir cephesi sokağa, bir cephesi de komşu yapıya bitişiktir. Bu bölgedeki sokaklar ise, daha çok yapılarla tarifenir.

Şekil 3.8 Mahallenin kuzeyindeki seyrek yapılaşma

Mahallede genellikle tek katlı yapılaşma yaygındır (Tablo 3.4). İki katlı yapıların az bir kısmı gelenekseldir. Mevcut iki katlı yapıların birçoğu ya yenidir, ya da ikinci katı ilave edilmiş eski yapıdır. Meyilli arazilerdeki yapılaşmalarda eğimden kazanılan kat bodrum kat olarak değerlendirilir. Bodrum kat üzerinde ise, sadece bir kat bulunur. Bu durumda mahalledeki yapı yükseklikleri altı metreyi geçmez.

Şekil 3.9 Mahallenin yerleşim dokusunu oluşturan kütük evler

Tablo 3.4 Reşadiye Mahallesi Yapı Yükseklikleri

Mahalledeki çatı biçimleri günümüzde karmadır. Orijinal olan teras çatıların birçoğu kırma veya beşik çatı ile değiştirilmiştir. Çatı örtü malzemesi olarak da marsilya kiremidi veya “onduline” gibi malzemeler tercih edilmektedir. Yeni yapıların çatıları ise, genelde teras çatı olarak yapılmaktadır.

3.3.1 Sokak Özellikleri

Mahallenin dağınık yerleşimli kuzey bölgesinde belirgin sokak özellikleri yoktur. Sokakları tanımlayan daha çok parsel sınırlarıdır. Parsel sınırları da bazen alçak bir duvarla tanımlanırken, bazen herhangi bir tanımlayıcı eleman bile bulunmaz. Mahallenin güney bölgesinde sokak oluşumları daha belirgindir. Sokakları ya avlu ve bahçe duvarları, ya da yapıların cepheleri tanımlar. Avlu duvarları arkasındaki ağaçların sokaklara taşması sokak silüetine zenginlik katar (Şekil 3.11)

Şekil 3.10 Sokakları tanımlayan bacalı cepheler, alçak avlu duvarları ve bitki örtüsü.

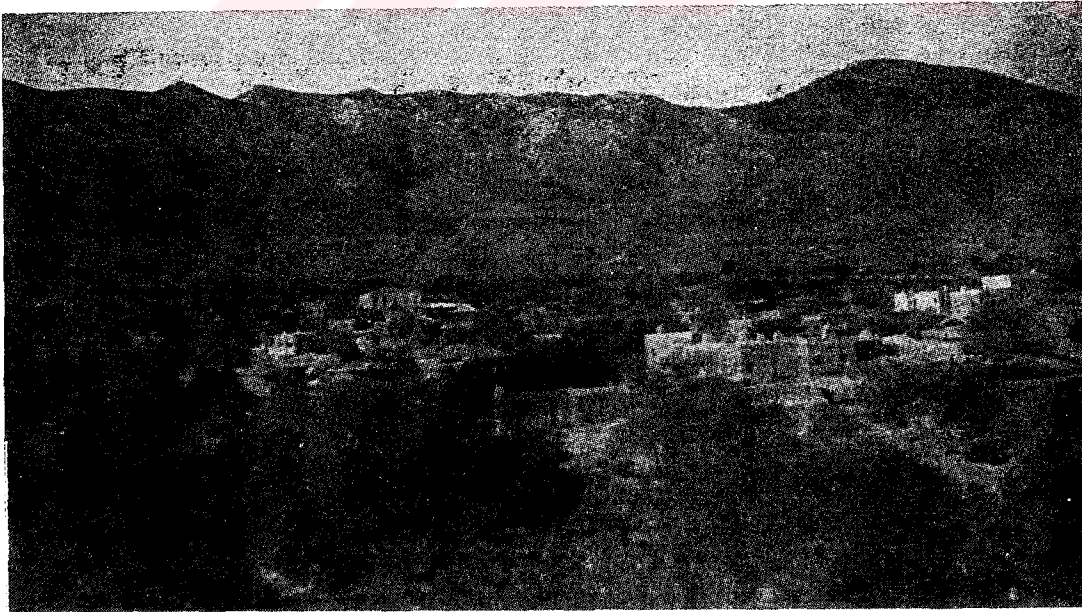
Bacalı cephelerin tanımladığı sokaklar, mahallenin yapım kültürünü daha iyi yansıtır. Bacanın iki yanında yer alan pencere açıklıkları çoğu zaman sokak kotuna çok yakındır ve evlerin sokağa bakan gözleri gibidir (Şekil 3.11). Evdeki ocak önü alanı sokak ile iç içedir. Cephelerdeki baca çıkıntısı sokağa hareket getiren tek öğedir. Bacalı cephenin dışında sokağa bitişik olan cephelerde de sık pencere açıklıkları bulunur.

Mahalledeki sokağa bitişik avlu duvarlarının yüksekliği, çoğu zaman kapı yüksekliği kadar değildir. Orijinal avlu duvarı yüksekliği yol cephesinde 1.00 metreyi aşmaz. Böylece alçak avlu duvarı gerisindeki evlerin cepheleri ve avludaki yeşil sokak silüetine katılır.

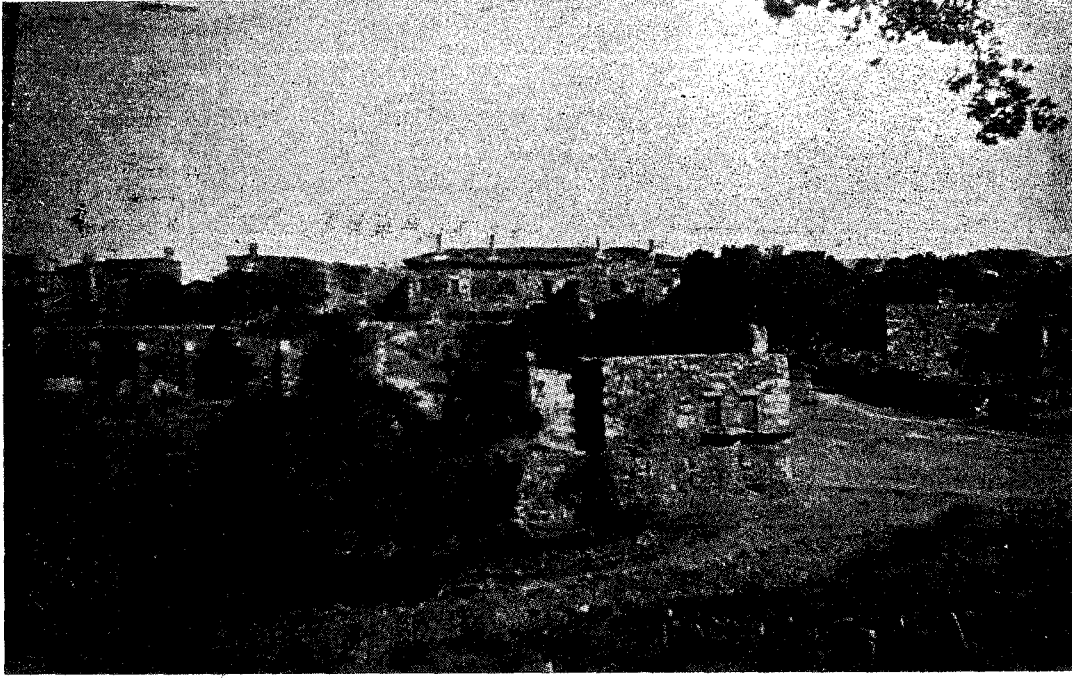
Sokaklar, yan yana iki arabanın geçebileceği kadar geniştir. Mahallenin en dar sokakları Kuyu Sokak ve İnce Sokak'tır. Günümüzde sokaklar beton parke taşı ile döşelidir. Mahallenin kuzeyindeki sokaklar ise hala topraktır. Geçmişteki sokak döşemesi hakkında herhangi bir ipucu yoktur; fakat mahalleli tüm sokakların eskiden toprak olduğunu söylemektedir.

3.3.2 Konut Çevreleri

Yukarıda en belirgin görsel özellikleri belirtilen mahalle, genelde bir köy yerleşimi görünümündedir. Datça İlçesi'nin bir mahallesi olmasına rağmen, mahallede kent yaşantısından çok tarıma dayalı köy yaşantısı hakimdir. Özellikle mahallenin kuzeyindeki dağınık yerleşimde bu yaşantı çok belirgindir (Şekil 3.8). Mahallenin güneyinde daha yoğun bir yerleşme vardır; fakat buradaki konutların ve konut çevrelerinin oluşumunda da köy yaşantısı etkilidir.

Şekil 3.12 1940 yıllarında mahalleden bir görünüş (Eroğlu, 1939, s.224)

Şekil 3.13 1940 yıllarında mahalleden başka bir görünüş (Eroğlu, 1939, s.228).

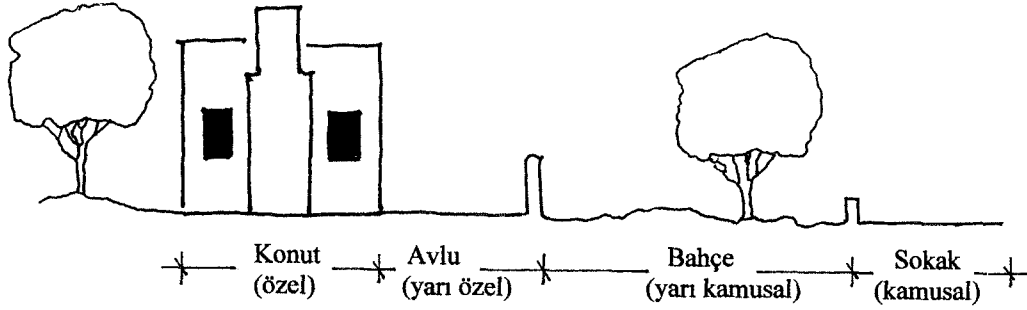
Mahallenin 1940 yıllarındaki görünümü yerleşimin kırsal karakterini daha iyi yansıtır (Şekil 3.12) (Şekil 3.13). O yıllarda yöre halkı, günümüze göre daha çok tarımla uğraşır ve evleri geniş tarım arazileri ile çevrilidir. Sokaklar ise, evler ve tarım alanları dışında kalan toprak yollardır. Halkın sosyal yaşantısı kendi içine kapalı; fakat dayanışmaya ve yardımlaşmaya dönüktür. Günümüze kadar yapılaşma ve alt yapı çalışmaları artmış, halk giderek tarımdan uzaklaşmış ve dışa açılmıştır; fakat kırsal yaşam biçimi pek değişmemiştir.

3.3.2.1 Konut-Avlu-Bahçe-Sokak İlişkisi

Yöre halkı günümüzde küçük çapta da olsa, ailenin gündelik ihtiyacına yönelik üretim yapar. Dolayısıyla, konut çevresinde sebze- meyve yetiştirilen ve tavuk vb. gibi hayvan beslenen bir bahçe bulunur. Bahçesiz konuta çok az rastlanır. Bahçe ile konut arasında da hem konuta hem de bahçeye hizmet veren avlu alanı bulunur. Bu durumda parsel alanı konut, avlu ve bahçe üçlüsünden oluşur.

Konut ve çevresinin mekan kurgusu bu üçlünün birbiriyle ve sokak ile olan ilişkisine bağlıdır. Konut, avlu, bahçe ve sokak birbirini etkileyerek şekillenir. Konut

alanı hane halkının özel alanıdır. Sokak ise, kamu alanıdır. Sokak ve konut arasında kalan avlu ve bahçe alanları da hane halkının çevresiyle ilişki içinde bulunduğu yarı özel/yarı kamusal alanlardır (Asatekin, 1994 s.93). Bu alanların mahremiyet derecelerine göre şekillenme biçimi her yörede farklı olabileceği gibi, aynı yörede de çeşitlilik gösterebilir.

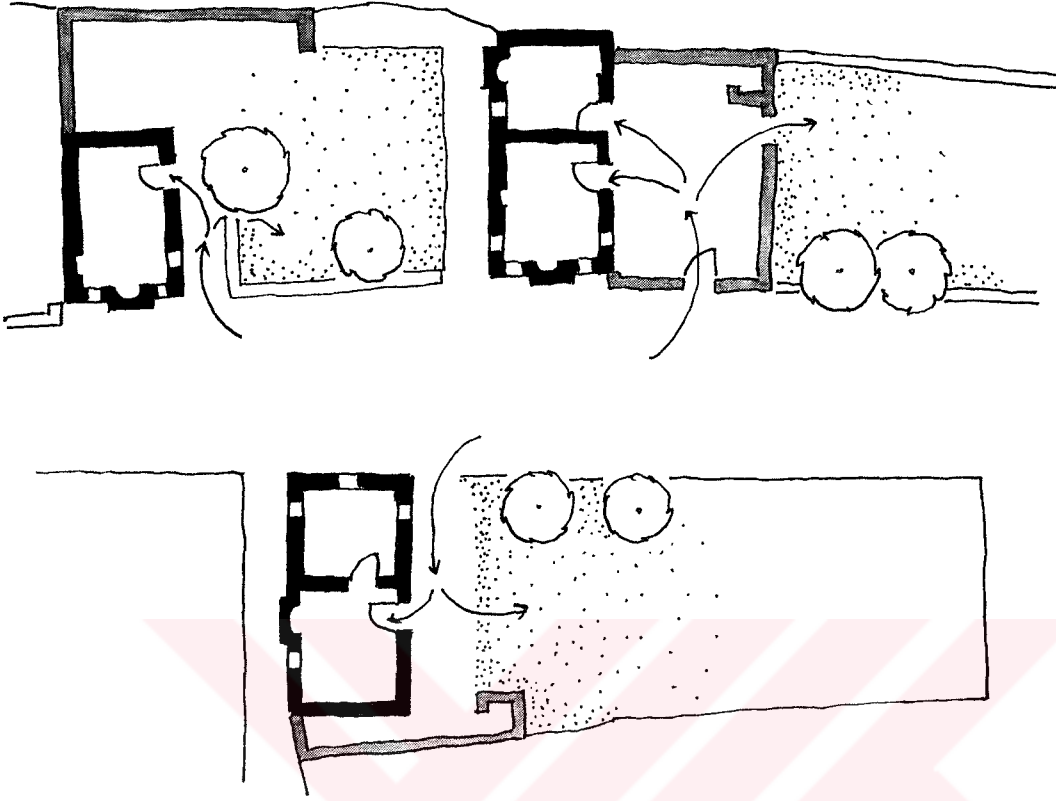
Şekil 3.14 Konut çevresinin hiyerarşik mekan kurgusu

Bahçedeki tarım ve hayvancılık uğraşısı hane halkına özel olduğu gibi, bazen komşularının da katıldığı ortak bir uğraşıdır. Dolayısıyla bir konutun çevresindeki bahçe alanı mülkiyet sınırları belirgin; fakat çoğu zaman sokak ve yan konutlardan izlenebilen yarı kamusal bir alandır.

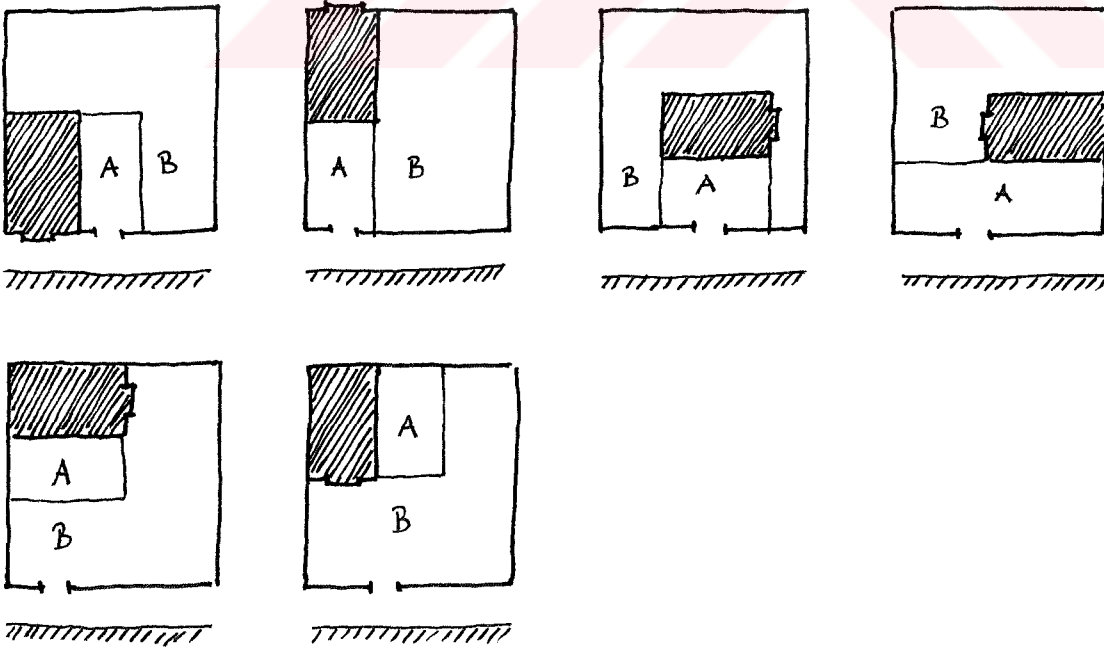
Avlu ise bahçeye göre kullanımı daha özel, buna karşılık konutun mahremiyetine göre daha kamusal bir alandır. Komşular avluda toplanır, bazen sohbet eder bazen de hane halkının tarımsal uğraşısına katkıda bulunur. Özellikle badem hasatı mevsiminde avlularda topluca badem kırılır. Mahalledeki kadınların da bir araya geldiği alanlar yine avlulardır. Bu anlamda avlu, konutun kamuya dönük alanıdır. Buna karşılık, evin hizmet işlerinin bir kısmı yine avluda gerçekleşir. Günümüzde bile bir kısım mahalleli çamaşır ve bulaşığı avluda yıkar. Bu anlamda da avlu konuta özel bir alandır. Hane halkına özel olan konuttan kamu alanı olan sokağa geçiş de avludan olur. Mahallede doğrudan sokağa açılan konut girişlerine pek sık rastlanmaz. Avlu hem konut ile sokak arasında, hem de konut ile bahçe arasında bulunur.

Konutun parsel içindeki konumuna göre avlu, konuta ve genellikle sokağa da bitişiktir. Eğer konut sokağa bitişik ise avlu da mutlaka sokağa bitişik oluşur. Bahçe

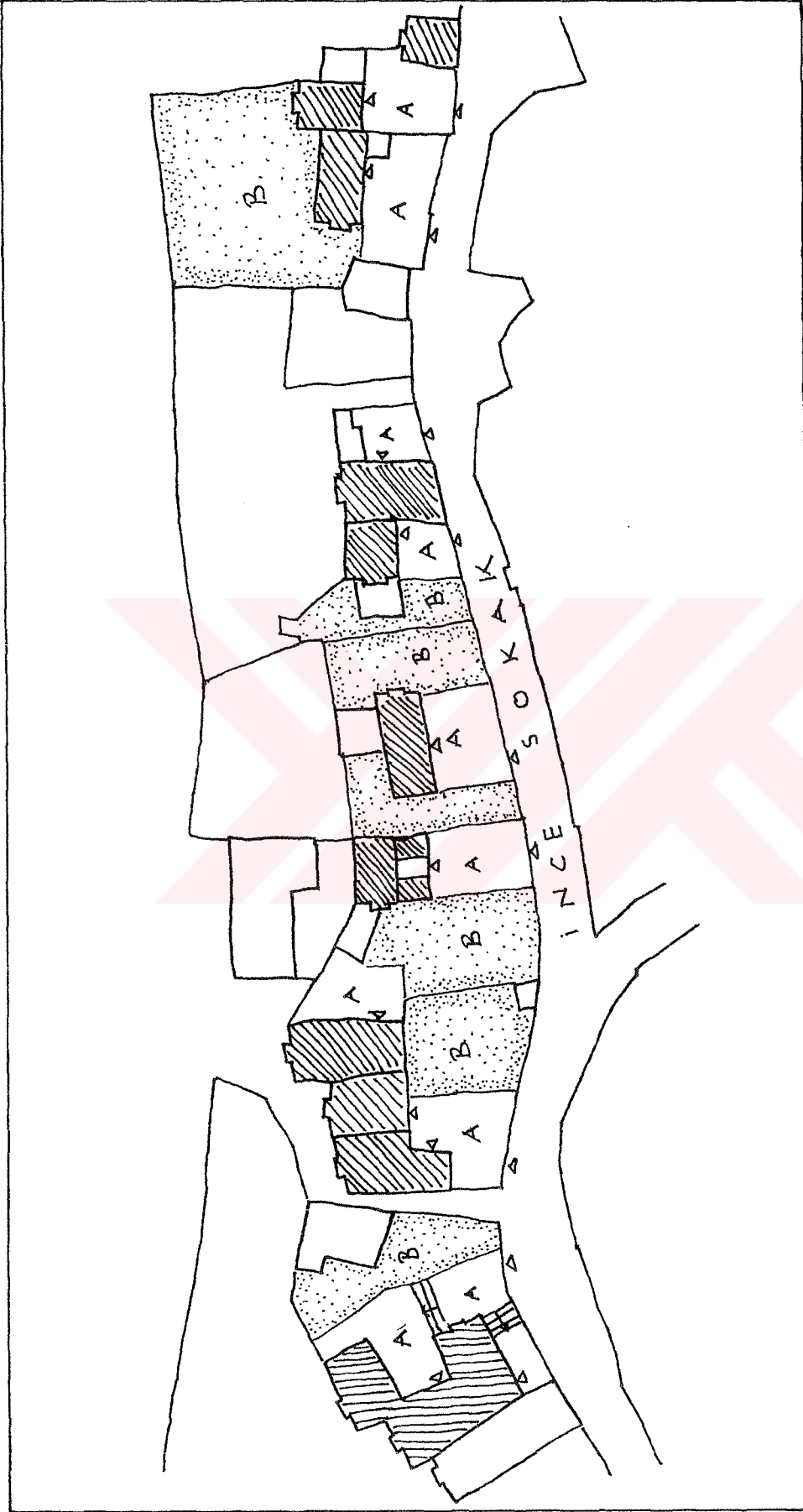
ise sokağa uzak, konutun arkasında da yer alabilir. Konutun ve dolayısıyla avlunun parsel alanının gerisinde yer aldığı örneklerde giriş önce bahçe alanından da olabilir.

Şekil 3.15 Konut-avlu- bahçe-sokak ilişkisi

Şekil 3.16 Konut, avlu ve bahçenin sokağa göre değişik konumları

Şekil 3.17 Konut, avlu ve bahçenin sokağa göre değişik konumları, İnce Sokak'tan bir örnek

Şekil 3.18 Avlu duvarları ile çevrili konut çevresi

Mahallede konut-avlu-bahçe alanlarının yukarıda incelenen mekansal hiyerarşisi farklı düzeylerde gözlenir. Avlular içe kapalı, yüksek duvarlarla çevrili olabileceği gibi sokakla iç içe de olabilir. İçe kapalı olarak tanımlanan avlular genellikle göz seviyesinde veya altında taş duvarla çevrilidir ve sokağa bir kapı ile açılır. Benzer bir biçimde bahçe ile sokak arasında, bazı örneklerde bahçe ile avlu arasında da duvar bulunur. Özellikle yerleşimin yoğun olduğu ve ticari yapıların bulunduğu alanda konut çevresi daha içe kapalıdır. Buna karşılık yerleşimin seyrekleştiği alanlarda konut çevresinin sokağa daha açık olduğu gözlenir. Bazı örneklerde avlu ile sokağı birbirinden ayıran sadece zemin döşemesi veya evin önünü tanımlayan bitki örtüsüdür.

Şekil 3.19 Sokağa açık konut çevreleri

3.4 Mahallede Bulunan Anıtsal Tarihi Eserler

3.4.1 Mehmet Ali Ağa Konağı

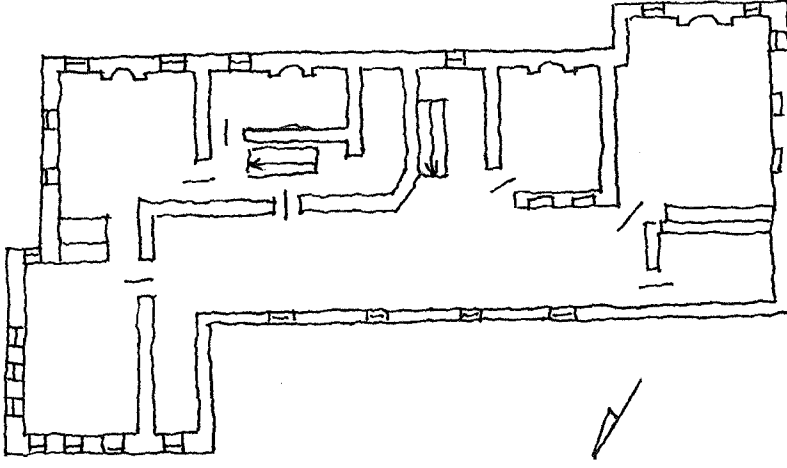

Şekil 3.20 Mehmet Ali Ağa Konağı, kuzey cephesi

Giritli Mehmet Ali Ağa 19. yüzyıl sonlarında Datça Yarımadası'nın ağası olarak bilinir. Günümüzde onun ismini taşıyan konağın, kolağası olduğu söylenen büyükbabası tarafından yaptırıldığı sanılmaktadır (Ekinci, 1993, s.19). Araştırmacılar konağı 1206/1791 ya da 1216/1801 yıllarına tarihlemektedirler (Renda, 1974).

Konak, Reşadiye Mahallesi'nde görülen geleneksel konutların arasında göze çarpar biçimde büyük ve değişik türde inşa edilmiş bir yapıdır. Anadolu kökenli eşraf konaklarının hem mimarisi, hem de süslemeleri yönünden bir benzeri olan konak, çevrenin etkilerini taşımaz. Konağın, plan ve süslemeleri açısından III. Selim döneminde yapılmış evlerle benzerlik taşıdığı düşünülmektedir (Renda, 1974).

Konak iki katlıdır ve yaklaşık 1000m² lik bir inşaat alanını kaplamaktadır. U biçiminde planlanan konağın alt katı yığma taş, üst katı ise ahşap karkas ve dolgudur. Alt kat taşlık ve servislere ayrılmış olup, bir dizi revak ile kuzeydeki bahçeye açılır. Alt kattan ahşap merdivenlerle üst katın sofasına çıkılır. Üst katta sofa kuzeye, ocaklı dört oda da güneye, manzaraya doğru yerleştirilmiştir. Odalar pahlanmış köşelerdeki

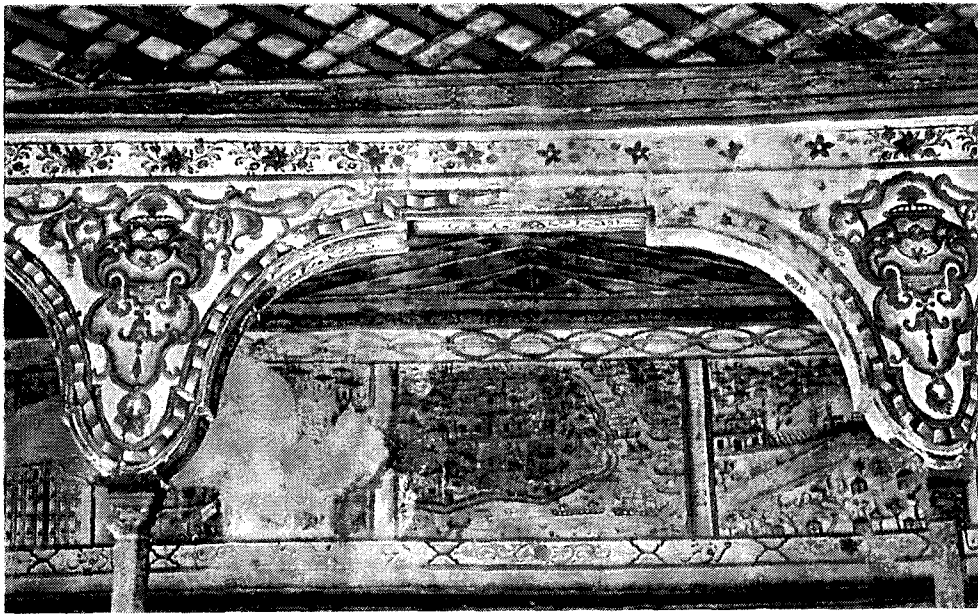
Şekil 3.21 Konağın şematik planı

süslemeli kapılarla sofaya açılır. Evin kuzeydoğu köşesindeki, dışarıya bir metre çıkıntılı, büyük ve süslü oda başodadır. Başoda diğer odalara göre daha aydınlıktır ve tüm yönlere ve manzaraya hakimdir. Konağın etrafı siyah beyaz çakıldan oluşturulan mozaik bir tretuar ile çevrilidir. Bu tretuar doğudaki giriş cephesinde genişleyerek girişi tanımlar.

Şekil 3.22 Konağın güney cephesi

Anadolu'daki eşraf konaklarında da gözleendiği gibi, Mehmet Ali Ağa Konağı dışarıdan sade ve yalın görünümlü olmasına karşın, ii çok zengin süslemelerle kaplıdır. Konağın odaları, sofası ve başodası duvar resimleriyle ve tavan işlemeleriyle süslüdür. Ahşap tavanlar ıtalılarla karelere ve geometrik biçimlere bölünmüştür. Sofa pencerelerinin kemerli yıldızlarına renkli camlar takılmıştır. Odaların dolap ve yüklüklerin geçmeli kapıları ve nişler ahşap oymalarla bezenmiştir. Özellikle başodadaki İstanbul'u anımsatan ve minyatüre benzeyen resimler dikkat çekicidir.

şekil 3.23 Başoda süslemeleri (Renda, 1974)

Konağın batı tarafında kızdırmalı küçük bir hamam ve hela vardır. Hamam kare planlıdır ve kubbeye geçilen köşelerde dilimli mukarnaslar bulunur. Kurnaların üzerinde işlemeli alınlıklar vardır. Hamam günümüzde çok harap ve kullanılamaz durumdadır.

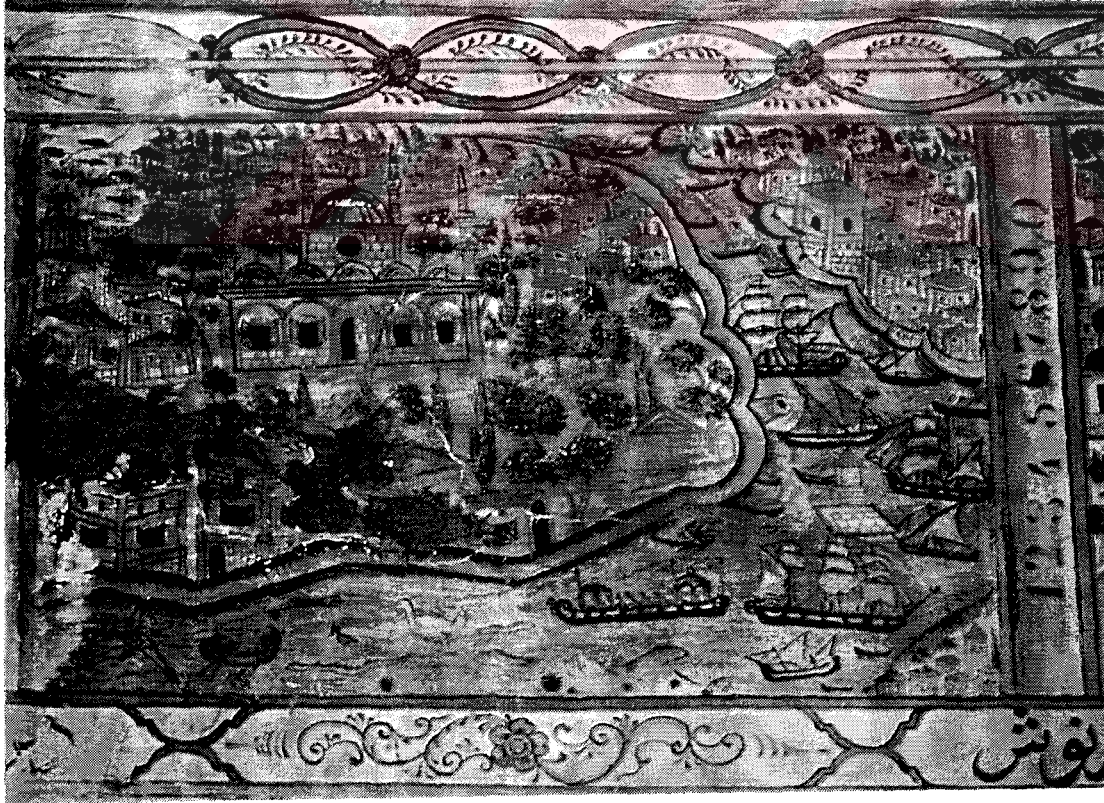

Şekil 3.24 Konağın batı yanındaki hamam

Konak günümüze kadar esaslı değişiklikler geçirmiştir. Alt katın kemerli kolonlarının araları taş duvarlarla örülmüş ve taşlık bölümü kapatılmıştır. Dolayısıyla kuzey cephedeki giriş iptal edilmiştir. Günümüzde konağa doğu ve güney cephesinden girilebilmektedir. Sofa pencerelerinin bir kısmı ile başodanın batı duvarındaki pencereler örülerek kapatılmıştır. Başodadaki birkaç duvar resminin üstü de sıvanmıştır. Günümüzde ise konak kullanılmamaktadır ve sofa çatısının bir kısmının çökmesi sonucunda giderek daha çok zarar görmektedir.

Şekil 3.25 Konağın kapatılan sofa ve başoda pencereleri

Şekil 3.26 Başodanın dolap üstü duvarındaki İstanbul manzarası (Renda, 1974)

3.4.2 Reşadiye Cami

Şekil 3.27 Caminin 1940'lı yıllardaki görüntüsü (Eroğlu, 1939, s.226)

Reşadiye Cami 19.yüzyılın ikinci yarısında Mehmet Ali Ağa tarafından yaptırılmıştır. C. Newton, Knidos kazısı notlarında Mehmet Ali Ağa'nın cami yapımı için kendisinden taş istediğinden bahseder (Datça 94 Envanteri, s.3). Caminin kapısının üzerinde aşağıdaki kitabe yer alır (Eroğlu, 1939, s.231).

Tuhfe zade esseyit Mehmet ibni elhaç Halil

İbni Mehmet ibni elhaç Halil ibni Mehmet ibni Ali GİRİDİ

Müdiri Dadya seyit Mehmet sahibülhayrın

İki alemde de sayini meşkur eylesin mevla

Bitevfiki huda mazhar olup ibrazı hayrata

Bu şehri subesu birer cihetten eyledi ihya

Bu vala camiye islamiyane yadigar etti

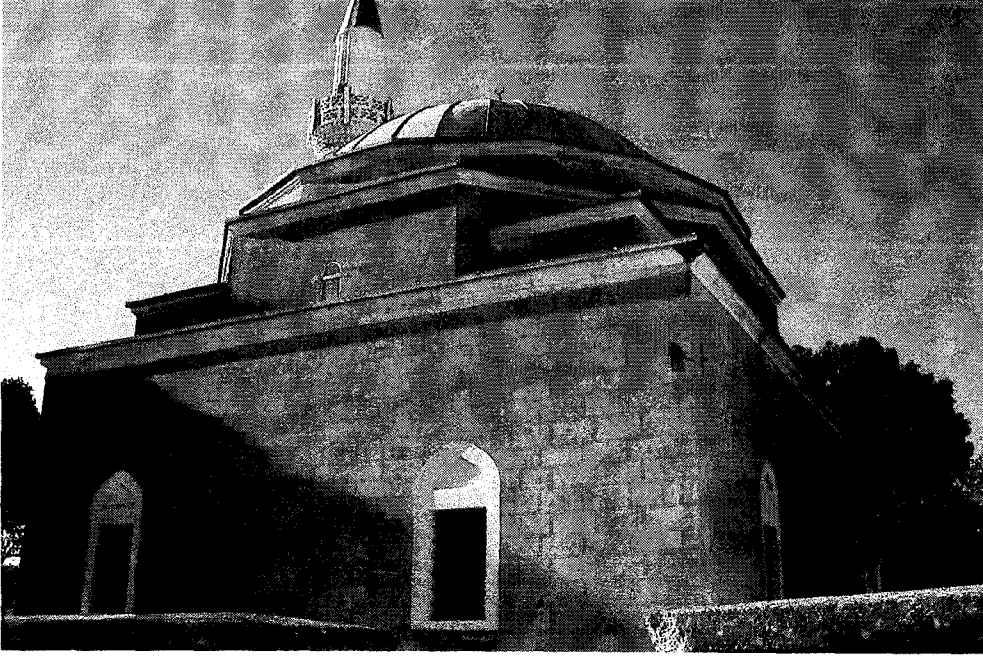
İla yevmilkıyame namın elhak eyleyip ibka

Yapup nev medrese birkaç mahalde çeşmeler icat

Ahaliye inayetler keremler eyledi hakka

Kalemde söyledim tarihini ben de

Mehmet Tuhfe zade etti ihya camii ulya

Şekil 3.28 Caminin arka cephesi

Caminin yapımında düzgün kesme taş kullanılmıştır ve planı karedir. Kagir kubbe sekizgen bir kasnak üzerine oturur. Bu kasnak dört taraftan 90 derece açılı kütlelerle desteklenir ve beden duvarlarına oturan cephelerde birer pencere açıklığı bulunur. Caminin arka ve yan cephelerinde ikişer adet pencere vardır. Son cemaat yeri kırma çatı ile örtülüdür. Çatı, ikisi yanda, üçü önde beş kemere, kemerler de cami duvarına ve dört mermer sütuna oturur. Caminin minaresi yapımından sonraki yıllarda tamamlanmıştır. Cami günümüzde hala kullanılmaktadır ve oldukça bakımlı bir durumdadır.

3.4.3 Hükümet Konağı

Hükümet Konağı'nın yapım tarihi kesin olarak bilinmemektedir; fakat 1903 Aydın Vilayet Salnamesinde Dadya'da bir hükümet konağı olduğu belirtildiğine göre, yapı en geç 19. yüzyıl sonlarında yapılmış olmalıdır (Yurt Ansiklopedisi, s.5870). Yığma taş olan yapı, bodrum ve zemin kattan oluşur. Zemin kata caddeye bakan cepheye yaslanmış taş merdivenlerle çıkılır. Bodrum kat girişi yan cephedendir. Yapının günümüzde konut olarak kullanılmasına bağlı olarak yapının planı değişikliğe uğramıştır.

Şekil 3.29 Hükümet Konağı, yol cephesi

Şekil 3.30 Hükümet Konağı, arka cephe

3.4.4 72/1 No'lu Parseldeki Konut

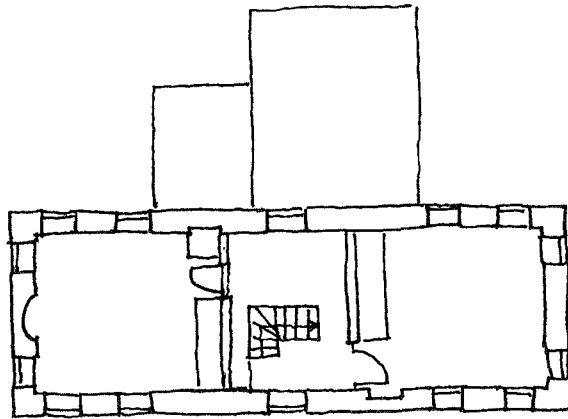
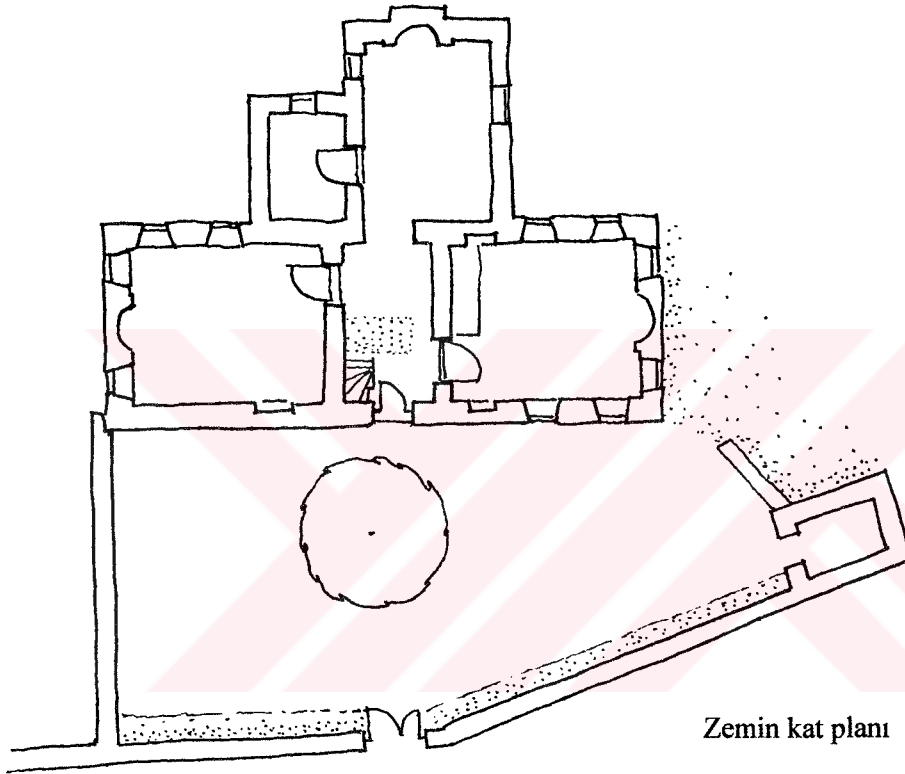

Şekil 3.31 Konutun arka cephesi

Konutun yapım tarihi kesin olarak tespit edilememiştir; fakat günümüzdeki sahibinin verdiği bilgilere göre, 1920 yılından önce yapıldığı düşünülmektedir. Konut, mahalledeki diğer geleneksel konutların bazılarına plan şeması açısından benzese de, nitelik olarak farklıdır. Bu farklılık özellikle yapının taş işçiliğinde ve cephe öğelerinde belirgindir. Konut, aynı zamanda Bodrum ev tipleri içinde incelenen “Sakız tipi ev” ile de benzerlikler gösterir (Bektaş&Başak, 1983, ss.89-92).

Yığma taş olan yapı, dikdörtgen bir plan şemasına sahiptir. İçeriye uzun kenarın ortasından girilir. Giriş gün doğusuna bakar. Burası aynı zamanda sokak yönüdür. Giriş bölümünün sağında ve solunda birer oda vardır. Giriş kapısının solunda, duvara yaslanan bir merdivenle ikinci kata çıkılır. İkinci katta da alt kattaki odaların tam üstlerinde birer oda daha vardır. Alt kat birinci kattan daha basıktır. Gün daha çok bu katta geçer ve üst kat genellikle yazın veya misafirler için kullanılır. Evin yunmalığı üst kattaki odaların birinde, helası da bahçede bulunur. Bahçede bulunan ve eve bitişik olan yemek pişirme birimi günümüzde yıkılmıştır. Evin arkasındaki mutfak ve banyo hacimleri ise yakın zamanda yapılmış eklerdir.

Yapının köşeleri 50 cm eninde kesme taş örgüsü ile vurgulanır. Dikeyde devam eden kesme taş örgüsü, yatay giden kat silmeleri ile birleşir ve cephelerde çerçeveler oluşur. Böylece uzun cephelerde yatay etki artarken, kısa cephelerde dikey etki artar. Yapının üst örtüsünün beşik çatı olmasından dolayı kısa cephelerde oluşan üçgen form, ince bir taş çıkıntısı ile çerçevelenir. Benzer taş çıkıntıları üst kat pencerelerinin üzerinde de görülür. Üst kat pencereleri 75cm/135cm, alt kat pencereleri ise 60cm/100cm boyutlarındadır.

Şekil 3.32 Kat planları

Şekil 3.33 Giriş Cephesi

Şekil 3.34 Yan Cephe

BÖLÜM IV

REŞADIYE MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ PLAN VE CEPHE TİPLERİ

4.1 Konutları tiplendirme çalışmasındaki çözümleme yaklaşımı

Bundan on binlerce yıl öncesinde insanlar tıpkı hayvanlar gibi doğa koşullarından korunmak için mağaralara sığınmışlardır. İnsan, gelişim sürecinde doğaya daha çok hakim olmasıyla bu mağaralardan çıkarak kendine barınaklar yapmış, toplumsallaşma sürecinde ise, bu ilkel barınaklar nitelik değiştirmiş, barınma ve korunma işlevinin ötesine geçerek toplumsal işlevler ve anlamlar taşımaya başlamıştır. Konutun ortaya çıkışı, bu anlamda insanın toplumsallaşma sürecine denk düşmektedir. Dolayısıyla konutu içinde bulunduğu toplum ve çevre ile birlikte düşünmek gerekir.

Bir yörenin konut mimarlığını betimleme ve çözümleme yaklaşımı da temelde konutun içinde bulunduğu toplum, çevre ve bu ikilinin alt bileşenleri bütününde gelişmektedir. Konutlar bulunduğu yörenin mimarlığının ürünleri olduğu için, öncelikle ‘yöre mimarlığı’ ya da ‘halk mimarlığı’ kavramına kısaca değinmek gerekir.

Gabriel Alomar yöre mimarlığını “ yaşama ve başka etkinliklerin gerektirdiği, belli bir yörenin yapı gelenekleri çerçevesinde üretilmiş, ancak bilinen anlamıyla herhangi bir tarihsel ya da bilimsel sınıflandırmaya konu edilmemiş yapıların tümü” olarak tanımlamaktadır (Alomar, 1978, s.149). Rudofsky ise, ‘mimarsız mimarlık’ olarak tanımlamış ve en önemli niteliğini formel olmaması ve sınıflandırılmamış bir yapı geleneği olması olarak belirtmiştir (Rudofsky, 1964). Başka bir çok çalışmada

‘halk yapı sanatı’, ‘halk yapıları’ ya da ‘anonim mimarlık’ olarak geçer. Cengiz Bektaş özellikle ‘halk yapı sanatı’ deyimini üzerinde durarak, bu deyimini ‘folklor’ kavramı ile örtüştürür ve halk yapı sanatının da folklor gibi zaman içinde oluşan, anonim, devingen, kollektif, gelişime ve çeşitlemeye açık, insan ve yaşamla birlikte yürüten bir olgu olduğunu vurgular (Bektaş & Başak, 1983, ss.18-33).

‘Yöre mimarlığı’ ya da bu anlamda kullanılan diğer deyimlerin tanımlamalarında yörenin kültürü, gelenekleri ve bu olguları etkileyen ekonomik, tarihsel ve çevresel etmenler ön plana çıkmaktadır. Alomar yöre mimarlığının biçimlenişini genellikle tarihsel, coğrafi, ekonomik ve toplumsal etmenlere bağlamaktadır (Alomar, 1978, s.150). Benzer bir biçimde, Murat Eriç yöre mimarisini biçimlendiren etkenleri doğal çevre, sosyal yapı ve geleneksel yaşam olarak tanımlar. Doğal çevre, mimariyi biçimlendiren iklim ve coğrafya gibi fiziksel etmenlerdir. Sosyal yapı ve geleneksel yaşam da, fiziksel etmenler ve ekonomik koşullarla birlikte şekillenen; fakat aynı zamanda tarihsel bir süreklilik taşıyan ve mimarinin biçimlenmesinde etkili olan bileşenlerdir (Eriç, 1979,ss.42-43). Benzer iklim koşullarında benzer malzemeler kullanarak farklı mimarilerin oluşmasında bu sosyal ve ekonomik yapı, ve bunlara bağlı olarak şekillenen geleneksel yaşam etkilidir.

Bir toplumun sahip olduğu sosyal, kültürel ve ekonomik değerler insanların yaşam biçimini belirler. Yaşam biçiminin mimarideki en çıplak yansıması ise, konutlarda gözlenir. Konut, içinde barındırdığı hane halkının dış kabuğu gibidir. Bu anlamda konutu, hane halkının yaşam biçiminin gerektirdiği ortamların yapı ve çevre bütününde şekillenmesi olarak görmek gerekir.

Bir yörenin konut mimarlığı ürünlerini betimlerken üzerinde durulması gereken en önemli nokta, yukarıda sözü edilen etmenlerin konutun biçimlenişinde nasıl etkili olduğudur. O yöredeki halkın söz konusu etmenleri nasıl ele aldığı ve binaya yansıttığıdır. Bu anlamda Rapoport’un yöre mimarlığı kavramına getirdiği ‘yöresel tasarım’ boyutu önem kazanır. Rapoport, özellikle süreç-sonuç ilişkisine vurgu yapar ve ürünlerin oluşum süreçlerindeki değişkenlerden çok, bu değişkenlerin yapı ve

çevreye yansiyış biçiminin üzerinde durulması gerektiğini savunur (Rapoport, 1979, ss 113-117).

Bu çalışmada özellikle konutun tasarım boyutu üzerinde durulduğu için, amaç belirli ve değişmez tipler oluşturmak değil, yörenin konut yapım kültüründeki yapım kurallarını kavramaktır. Aslında yukarıda sözü edilen sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faktörler temelde bu yapım kurallarını şekillendirmekte, bu kurallar da konutun mimari dilini ve yapısal özelliklerini belirlemektedir. Başka bir deyişle, sosyal ve çevresel etmenler ile konutun biçimlenişi arasında ikinci ve çok önemli bir basamak daha vardır. İşte bu basamak bütün çıplaklığı ile tasarımdır. Bir toplumun uzun tarihi boyunca oluşmuş yapı yapma kurallarının, tasarım sürecinde kimi zaman yapı ustasının bireysel deneyimlerine, kimi zaman hane halkının isteklerine, kimi zaman da fiziksel ve çevresel etmenlere göre ele alınması, sonsuz yapı çeşitliliği doğuracaktır (Aran, 2000, ss132-133). Çalışma, bu çeşitliliği oluşturan kuralların düzenini kavramaya yönelik bir denemedir.

Çalışmada, Reşadiye Mahallesi'ndeki konut yapım kuralları, söz konusu sosyal etmenler ışığında ele alınmıştır; fakat bu etmenlerin konutların yapım tarihlerinden günümüze kadar nitelik değiştirmiş olması, dolayısıyla da halkın yaşam biçiminin değişmesi, çoğu zaman sözlü tarihten faydalanmayı gerektirmiştir. Reşadiye Mahallesi'ne göre daha az değişime uğramış çevre yerleşmeler de çalışmaya yön vermiştir. Sözlü ve yazılı tarihten elde edilen bilgiler konutların özelliklerini anlamayı sağlarken, zaman zaman da konutların mimari ve çevresel nitelikleri geçmiş yaşam biçimine ışık tutmuştur. Diğer bir deyişle, kimi zaman geçmiş günümüze yansıtılırken, kimi zaman günümüzden hareketle geçmiş anlaşılmaya çalışılmıştır.

Yukarıda özetlenen çözümleme yaklaşımı doğrultusunda çalışma basamak basamak ilerlemiştir. Öncelikle cevap bulması gereken soru, “ Halkın ya da yapı ustasının zihninde gizli olan ve bir bütün olarak kavrayabildiği konut nasıldır?” sorusudur. Bu sorunun cevabı yöredeki konut yapım kültürünün en temel kurallarına ışık tutacaktır. Bu bağlamda, ele alınan konutların mimari, yapısal ve çevresel

özellikleri ve bu özelliklerin birbirine benzer ve birbirinden farklı olanları araştırılmıştır. İncelenen konutlar, bütündeki yapı parçalarına ve birim mekanlarına bölünmüştür. Parçaların nasıl ve hangi değişkenler etkisinde birbirine eklenerek bütünü oluşturduğu, bütün içindeki ‘çekirdek’ oluşuma ışık tutacaktır.

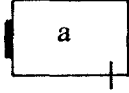
Buradaki varsayım, konutu oluşturan parçaların bir çekirdek etrafında örgütlendiğidir. Bu çekirdek somut olarak bir mekan veya yapı parçası olabileceği gibi, soyut olarak ortak bir yaşam biçimi de olabilir. Çekirdeğin, incelenen konutlarda benzer veya farklı biçimlerdeki tekrarı, halkın ya da yapı ustasının zihnindeki en yalın konut olgusunu aydınlatacaktır.

Birim mekanlarına bölünerek incelenen konutlar arasında sürekli tekrar edilen ve yöre halkının yaşam biçiminin en yalın düzeyini yansıtan konut oluşumu “çekirdek konut” olarak tanımlanmıştır. Bu basamakta cevap bekleyen ikinci soru “Çekirdek konutun yapım kuralları nedir?” sorusudur. Çekirdek konut halkın yapmayı bildiği ve hatta kalıplaştırdığı bir konut oluşumu olduğu için, bu konutun yapım kuralları ve bu kuralların belirlediği mimari özellikler diğer konut birimlerinde de geçerli olacaktır. Bu anlayış içerisinde, diğer konut birimleri de çekirdek konutun mekansal düzeninin ikinci ve üçüncü boyuttaki çeşitlemeleri olarak ele alınmıştır.

Çalışmada, önerilen konut tiplerinin gelişim çizgisi zaman ile doğru orantılı değildir. Söz konusu konut tipleri yöre halkının konut tasarım sürecinin farklı evrelerinin ürünleridir. Bu evreler ise, zaman göre değil, konutun barındıracağı işlevlere, hane halkının gücüne, isteklerine ve arazinin konumuna bağlı olarak değişmektedir. Dolayısıyla önerilen konut tipleri tarihte aynı veya farklı zaman dilimine denk düşebilir. Konut tiplerinin birim mekanlarından oluşan formülasyonu ise, yapım sürecindeki sırayı yansıtmamakta, yalnızca birim mekanların birbiriyle ve konut bütünüyle ilişkisini soyut bir biçimde ifade etmektedir.

4.2 Konut Tipleri

4.2.1 Çekirdek Konut - (A Tipi Konut)

a: yaşama birimi > 12m²

Şekil 4.1 Mahalledeki çekirdek konut örnekleri.

Reşadiye Mahallesi halkının tarıma dayalı yaşantısı, kısıtlı ekonomik koşulları ve bölgenin ılıman iklim koşulları düşünüldüğünde, çekirdek konut en yalın ve işlevsel konut olarak karşımıza çıkar. Konut bir anlamda tarımla uğraşan hane halkının kendi kendine yetebilme uğraşısının yapıya yansımış biçimidir; taş, ahşap ve toprağa doğal yapısal sınırları zorlanmadan, konutun işlevine uygun şekil verilir. ‘Çekirdek konut’ deyiimiyle tanımlanmasının bir sebebi de yöre halkının yaşam biçimine karşılık gelen en ilkel ve küçük yaşama birimi olmasıdır. ‘Tek göz oda’ olarak da tanımlanabilen, bir tek odadan oluşan ve genellikle dikdörtgen bir prizma kütesine sahip olan çekirdek konut, pişirme-yeme, yatma, oturma ve depolama gibi temel yaşam gereksinimlerini karşılar.

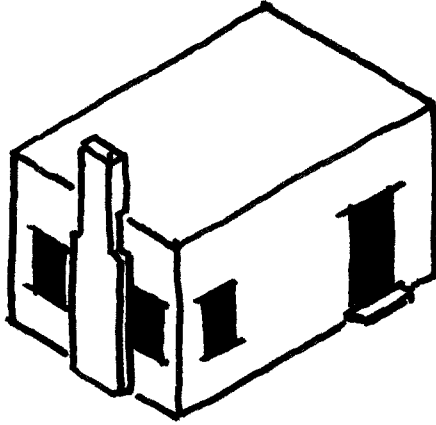
Tarımla uğraşan hane halkının yaşam biçimi bu uğraşıya göre şekillenir. Vaktinin çoğunu evinden uzakta, tarım alanlarında geçirir. Mevsim olarak da evini sürekli olarak kış ve bahar aylarında kullanır, yaz aylarında ise tarlasına göçer. Dolayısıyla

çekirdek konut tarıma dönük bir işlik olarak kullanılmaz. Hane halkı yaz boyunca tarlada kurduğu bir çardakta, toprakla iç içe yaşar. Çardaktaki tutumlu ve bir anlamda kısıtlı yaşantısı evinde de pek farklı değildir. Tek bir odanın içerisinde bütün gereksinimlerini karşılayabilir. Elbette ki bu durumda odanın mimari öğelerinin işlevlere göre düzenlenmesi çok önemlidir. Çekirdek konutun ilkel bir barınaktan öteye geçmesi de bu düzenlemede gizlidir. Bölgenin iklim koşullarının ılıman olması yaşantının daha çok dışarıda geçmesine olanak verir. Evin önünde yemek pişirilir, oturulur ve hatta bazen uyunur. Bu değişkenler ışığında bakıldığında bir tek odanın hane halkına yetmesi olanaklı görünür.

Bunun yanı sıra, yöre halkının tek odayla yetinmek zorunda kaldığı da söylenebilir. Yukarıda da belirtildiği gibi, geçmişte Datça Yarımadası'nın çevresiyle olan ulaşım güçlüğü yörede ekonomik ve sosyal sıkıntılar yaratıyordu. Yöre halkı çoğu zaman dışarıdan yardım almadan, gereksinimlerini kendi olanakları çerçevesinde karşılamak zorundaydı. Bu durumda barınacağı konutu da edinebildiği en ucuz malzeme ile ki, bu da çevrede bulabildiği taş ve toprak olabilir, en temel yaşama gereksinimlerine dönük inşa etmeliydi. Elbette ki bu koşullar sadece çekirdek konut tipi için geçerli değildir; fakat diğer konut tiplerine göre daha çok bu tipte etkilidir. Yöre halkı geçmişte yaşadıkları tek göz evlerini anlatırken “ O zamanlar gücümüz ona yetiyordu.” diye ifade eder.

Çekirdek konutta yaşayan hane halkı çoğunlukla bir tek aile, bir başka deyişle çekirdek ailedir. Evin oğlu kendine yeni bir aile kurduğunda ya babasının evinin bitişiğine ikinci bir konut inşa eder, ya da evini başka bir yerde kurar. Mahallede çekirdek konutun günümüzdeki sayısının az olması da buna bağlıdır. Zamanla yanına ekler yapılmıştır. Ek almış çekirdek konutlar, aşağıda incelenecek farklı konut tipleri bünyesinde ele alınmıştır.

Çekirdek Konutu Oluşturan Mimari Öğeler

Şekil 4.2 Prizmatik bir kütleyle sahip olan çekirdek konut

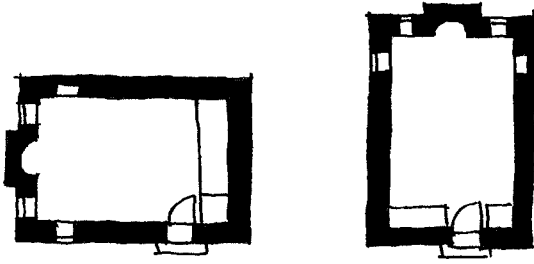
Çekirdek konut başlıca aşağıdaki öğelerin yan yana gelmesiyle oluşur.

- 1-) Güneydoğuya bakan basamaklı giriş 2-) Kısa cephede çıkıntılı baca 3-) Çeperli toprak dam 4-) Küçük pencere açıklıkları 5-) Ocaklı uzun oda 6-) Tanımlı veya yarı tanımlı avlu 7-) Kalın taş duvar

Bu öğelerin konut bütününde birbirine eklenmesinde iklim, malzeme ve işlev etmenleri belirleyicidir. Aşağıdaki tablo bu etmenlerin mimari öğeleri başlıca hangi yönleriyle etkilediğini göstermektedir. ‘İşlev’ olarak tanımlanan etmen, hane halkının yaşam biçimini, dolayısıyla sosyal ve ekonomik etmenleri de içermektedir.

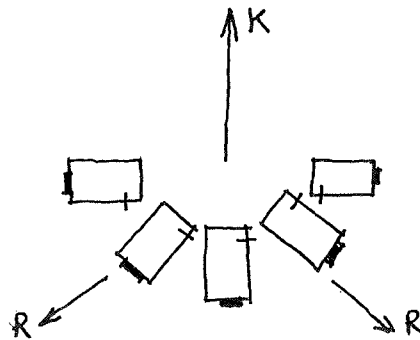
	Malzeme	İklim	İşlev
Giriş		Yönünü belirler	Yerini belirler
Baca		Yönünü belirler	
Çatı	Biçimini belirler		
Pencere	Boyutunu belirler	Yönünü belirler	Yerini belirler
Oda	Boyutunu belirler		Mekansal düzenini belirler
Avlu			Mekansal düzenini belirler
Duvar	Biçimini belirler		

Çekirdek konut kalın yığma taş duvarların çevrelediği dikdörtgen bir prizma kütesine sahiptir (Şekil 4.2). Kısa kenarı 4.20m- 4.60m, uzun kenarı 5.50m-6.50m ölçüleri arasında değişen dikdörtgen plan şemasında duvar kalınlıkları çıktıktan sonra, evin dar kenarının net iç ölçüsü 3.20- 3.60m, uzun kenarın net iç ölçüsü 4.50m- 5.50m arasında değişir (Şekil 4.3). Dikdörtgenin dar kenarının boyutu çatıda kullanılan ağaç dilmenin boyuna bağlıdır. Genellikle kurtlanmaya dayanıklı katran ağacı veya yörede geçmişte çok yetişen palamut ağacı kullanılır.

Şekil 4.3 Çekirdek konutun plan şeması

Evin girişi dikdörtgen planın uzun kenarından olmakla birlikte, kısa kenardan giriş alan örneklere de rastlanır (Katalog 1, 31, 37). Giriş, her iki plan düzeninde de ocağa uzak olan kenardadır ve genellikle güneye veya güneydoğuya yönelir. Buna paralel olarak baca da girişin tam tersi yöndedir. Çekirdek konutun bu yönelmesinde güneşten faydalanma ve yörede esen hakim güneydoğu, güneybatı rüzgarı etkilidir (Şekil 4.4). Eve giriş düz arazide bile birkaç basamaklıdır ve giriş ile doğal zemin arasında ikinci bir alan bulunmaz ise (sahanlık gibi) evin giriş bölümü mutlaka toprak kaplıdır.

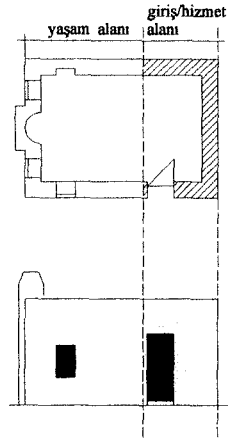

Şekil 4.4 Çekirdek konutun girişinin ve bacasının güneş ve rüzgara göre yönü

Çekirdek konutun kendine has en belirgin özelliği, kısa cephede çıkıntılı olan bacasıdır. Prizmatik kütleyle hareket getiren baca, yukarıya doğru bir basamak daralır ve çatı seviyesinin üzerine çıkar (Şekil 4.2). Konutun damı topraktır ve üzeri su yalıtımına elverişli horasan toprağı ile kaplıdır (bkz. Bölüm V). Taş beden duvarları çatıda incelererek toprak dolguyu çevreler ve taş duvarın incelen çizgisi prizmanın üçüncü boyuttaki sınırını oluşturur. Pencere açıklıkları, kullanılan taş veya ahşap lentonun boyutuna bağlı olarak, yağma yapının taşıyıcılığını zedelemeyecek büyüklükte ve rüzgarı almayan yöndedir (bkz. Bölüm V). Her ne kadar iklim ve malzeme etmenleri konutun boyutlarını, yönünü vs. belirlese de, güzel orantılanmış bir kütlelerin ortaya çıkması, yıllarca deneyimlenmiş bir yapı pratiğinin sonucu olmalıdır.

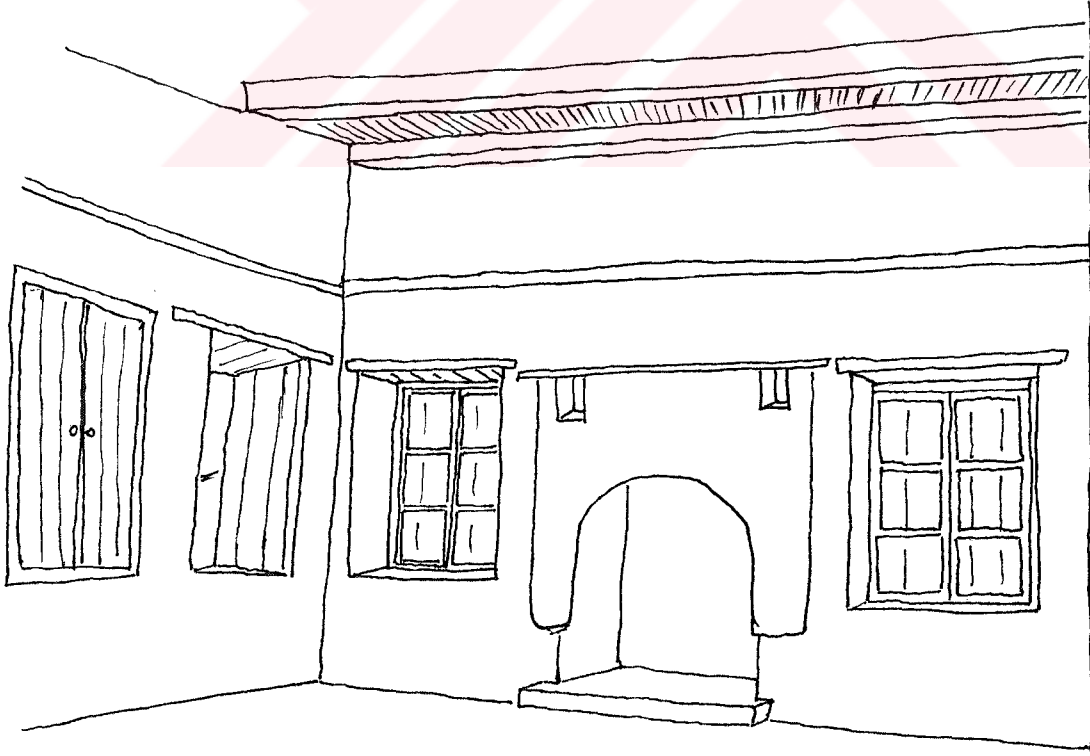
Yukarıda da belirtildiği gibi, çekirdek konutu oluşturan tek göz oda yatma, pişirme-yeme, oturma ve depolama olmak üzere temel yaşam gereksinimlerini karşılayan çok amaçlı bir mekandır. Bu mekanın iç düzeni ve kullanım şekli çekirdek konutun biçimlenmesinde önemlidir. Odanın kullanım biçimini temel olarak ocak ve girişin konumu belirler. Ocak, dikdörtgen planda girişe uzak olan kısa kenarda ve genellikle de bu kenarın ortasında yer alır. Giriş kapısının yeri de kapı açılınca kapı kanadı arkasında 70-80cm'lik yüklük alanı kalacak şekilde belirlenir (Şekil 4.3).

Giriş, gerek dikdörtgen planın uzun kenarından, gerekse de kısa kenarından olsun, ocağın karşısındaki kısa cephe depolama işlevi gören dolap veya yüklüğe ayrılır. Yunmalık da bu dolap grubunun içinde, genellikle kapı kanadı arkasında kalan bölümde yer alır. Odaya giriş bölümündeki yaklaşık 160-200cm'lik kısım, bir anlamda odadaki hizmet alanıdır. Bu alan bazı örneklerde odanın diğer bölümünden birkaç basamak aşağıda tutulur. Hizmet bölümünün dışındaki ocak çevresindeki alan da hane halkının yaşam alanıdır (Şekil 4.5). Mekanın bu işlevsel ayrımı zemin döşemesine de yansır. Yaşam alanının zemini ahşap ise hizmet alanının zemini toprak bırakılır. Her iki alanın da toprak olduğu örneklerde hizmet alanı hasır ile, yaşam alanı da kilim ile örtülür.

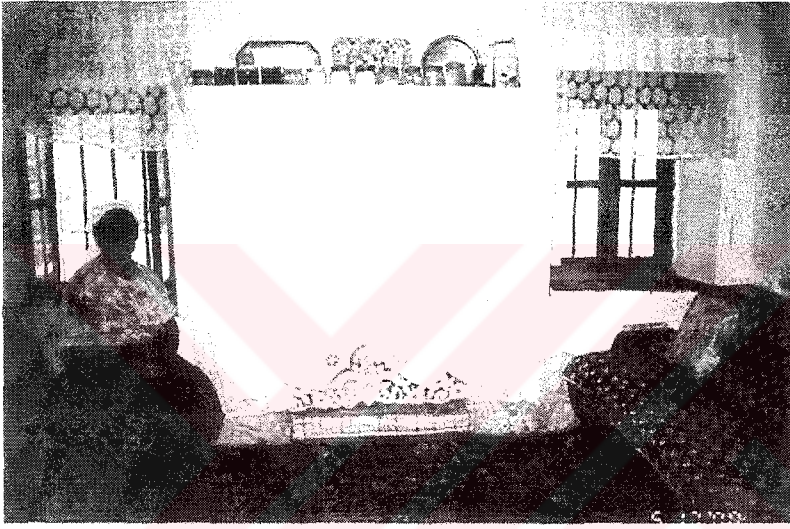
Şekil 4.5 Çekirdek konutun mekansal düzeni

İç hacimdeki bu mekansal ayırım konutun cephe düzenine de yansır. Pencere açıklıkları odanın yaşama alanında kümelenmiştir; kısa kenarda ocağın iki yanında, uzun kenarlarda ise, ocağa yakın olan yerlerdedir. Giriş bölümündeki hizmet alanında ise, kullanım rahatlığı yüzünden pencere açıklığı bulunmaz. Odada hizmet alanında bulunan dolapların dışında daha küçük eşyaları saklamak için pencere boyutlarında nişler ve odayı yükçük seviyesinde çevreleyen ahşap bir raf bulunur.

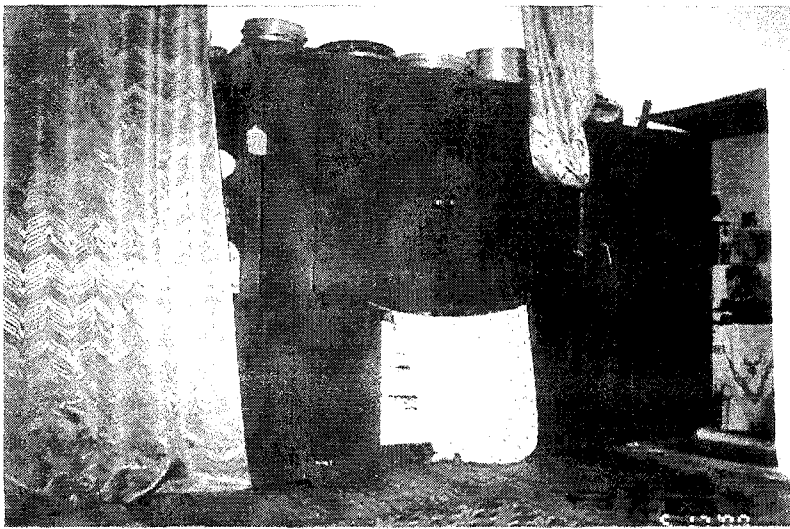

Şekil 4.6 Çekirdek konutun ocak çevresindeki yaşam alanı

Ocağın iki yanına serilen döşekler gündüz oturma için kullanılırken, gece yüklükten alınan yorgan ve yastıklarla yatma yeri olarak kullanılır. Pişirme eylemi oda içinde gerçekleştirilebileceği gibi, ev dışında, evin önünde uygun bir yere yapılmış ocak ile de gerçekleştirilir. Bahçedeki bu ocak çoğunlukla herhangi bir mimari nitelik taşımayan, birkaç taş parçasının yan yana getirilmesinden oluşan basit bir pişirme yeridir. Bu pişirme yerinin bahçe içerisinde değişken ve yapımının kolay olmasını yöre halkının şu deyişi daha iyi anlatmaktadır: “Üç taş koysam ocak olur, kime varsam koca olur.”

Şekil 4.7 Çekirdek konutun yaşama alanının günümüzdeki kullanımı biçimi

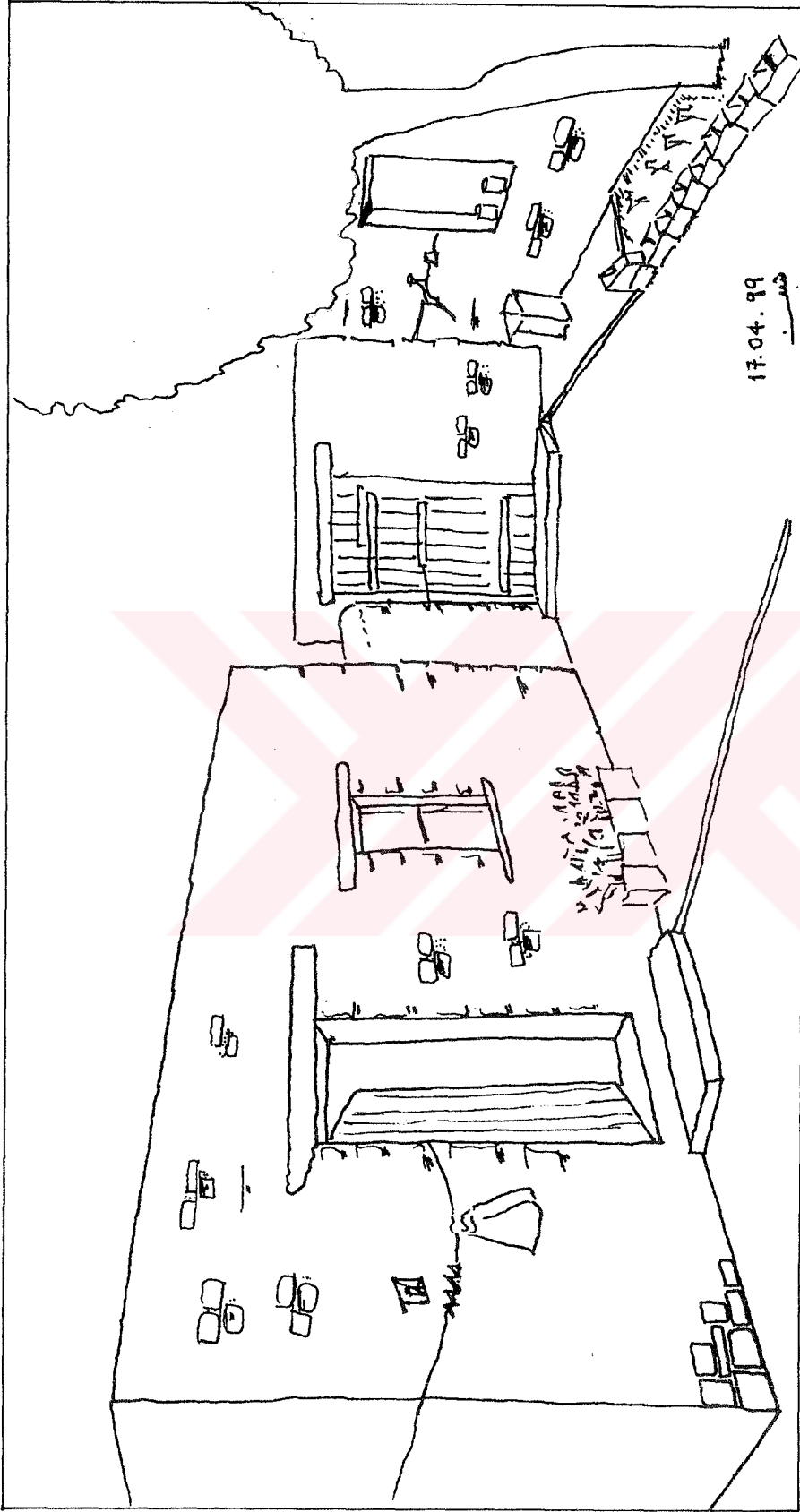
Şekil 4.8 Çekirdek konutun giriş bölümündeki hizmet alanı

Avlular sokak, konut ve hane halkının küçük çapta da olsa tarım yaptığı bahçe arasında yer alır . Genellikle göz seviyesini geçmeyen taş duvarlarla çevrilidir. Bahçe tarafındaki duvar daha alçak da olabilir. Bazen bahçe tarafına geçiş bir kapıyla sağlanır. Özellikle bu örneklerde avlu, çekirdek konutun hizmet alanının uzantısı gibidir. Geçmişte avlularda çamaşır- bulaşık yıkanır, yemek pişirilirdi. Buna uygun olarak avlu duvarlarında oda içerisindeki gibi küçük nişlere rastlanır. Bu nişlere kimi zaman bulaşıklar dizilir, kimi zaman yıkanan çamaşırlar konur (Şekil 4.10). Konutun helası da avlunun uygun bir köşesinde yer alır. Bazı örneklerde ise, avlular yeterince özelleşmez ve evin önü ile sokak iç içedir (Şekil 4.9).

Çoğu zaman avlunun bir bölümünü asma dalları örter ve evin önünde gölgelik oluşturur. Yaz aylarında avlularda yatıldığı ve yemek yendiği de olur. Bu durumda avlular hane halkının ikinci yaşam alanı gibidir. Günümüzde duvar dipleri çiçek yetiştirmek için toprak olarak bırakılmış, diğer bölümler beton kaplanmıştır.

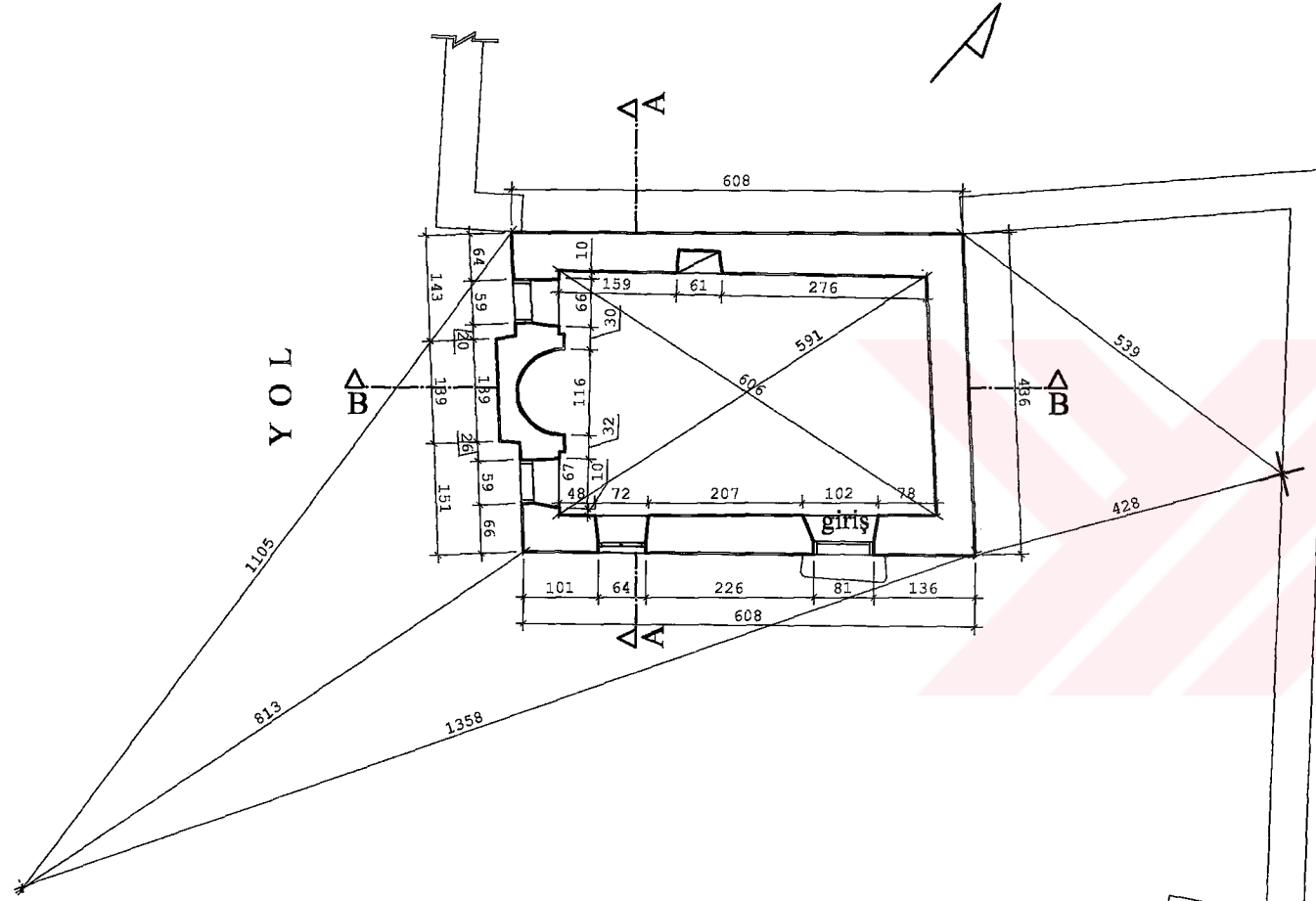
Şekil 4.9 Çekirdek konutun özelleşmemiş dış mekanı

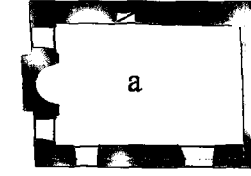
Şekil 4.10 Çekirdek konutun avlusu

"A" TİPİ KONUTUN ÖRNEKLENMESİ

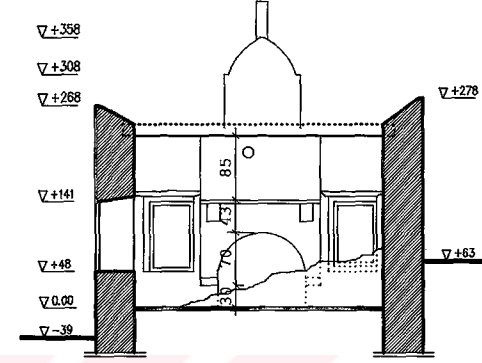
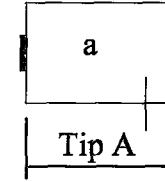
AdaNo:83 Parsel No:11

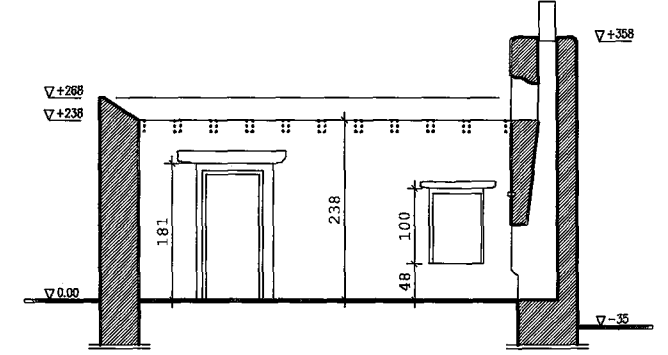
ZEMİN KAT PLANI

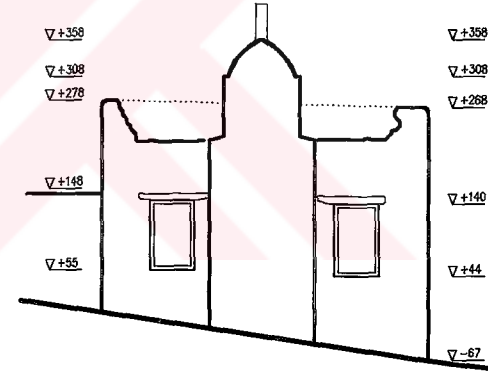
a: yaşama birimi

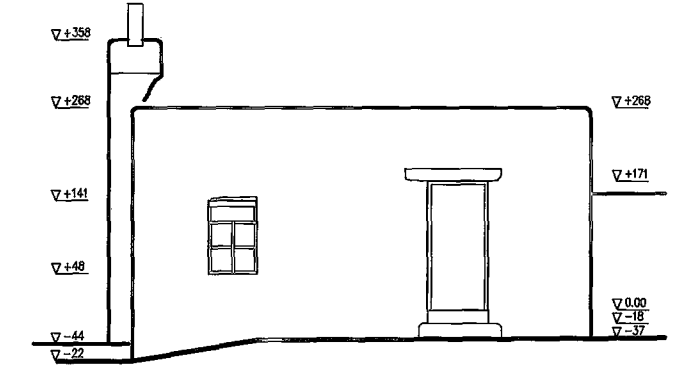
KESİT A-A

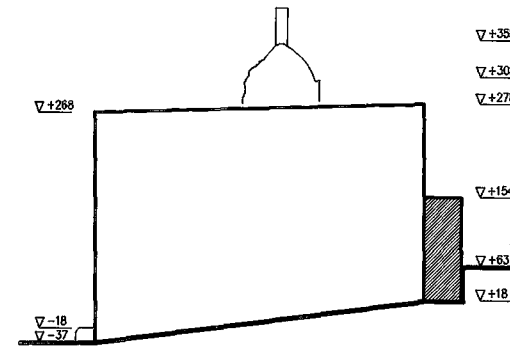
KESİT B-B

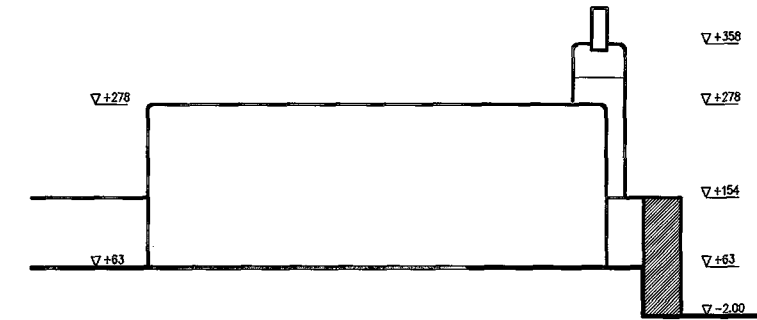
YOL CEPHESİ

GİRİŞ CEPHESİ

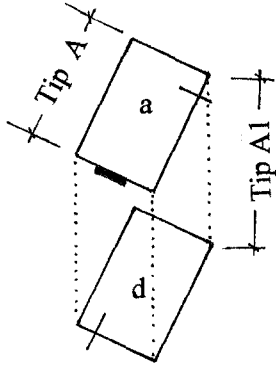
YAN CEPHE

ARKA CEPHE

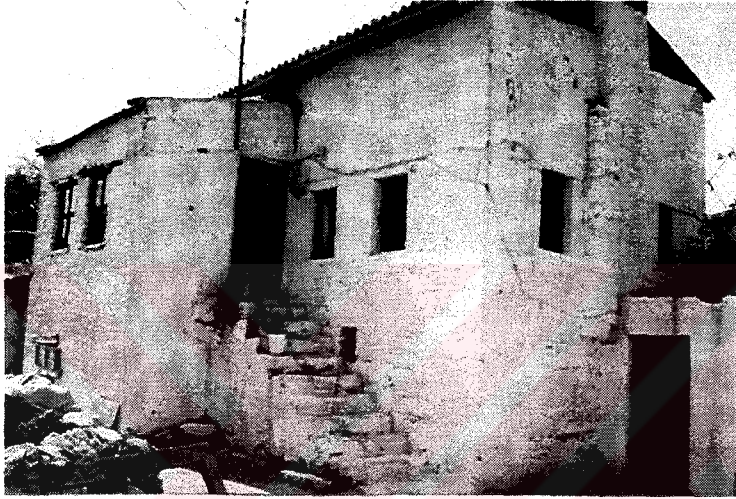
Şekil 4.12 "A" Tipi Konutun (Çekirdek Konut) Rölövesi

4.2.1.1 Bodrum Katlı Çekirdek Konut- (A1 Tipi Konut)

a: yaşama birimi > 12m²

d: depo ve/veya ahır

Şekil 4.13 Bodrum katlı çekirdek konut örnekleri

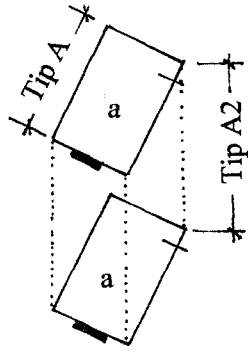
Çekirdek konut bazen arazinin eğimi, bazen de hane halkının depo mekanı gereksinimi sonucu, bir bodrum kat üzerine de inşa edilebilir. Bodrum katlı çekirdek konut örneklerine Reşadiye Mahallesi'nde çok sık rastlanmamakla beraber, çevre köylerde sıkça görülmektedir (Tablo 3.5).

Bodrum katlı çekirdek konut örneklerinde tek katlı çekirdek konutun mekansal düzeninin değişmediği, sadece bir bodrum kat eklendiği görülür (Katalog 6, 10, 27). Eğer arazi eğimli ise, dikdörtgen kütlenin uzun kenarı eğime paralel yerleştirilir ve buna bağlı olarak yapıya giriş, giriş cephesine yaslanmış taş merdivenlerle sağlanır. Giriş kapısı önünde oluşan sahanlığı taş duvarlar çevreler. Sahanlığın üstü açık olabileceği gibi kapalı olduğu örnekler de vardır. Kapatıldığında ise, ana kütleden bağımsız, çoğu zaman 30-50 cm aşağıdan kapatılır. Her iki durumda da sahanlık 'evin önü' konumundadır ve buna bağlı işlevleri karşılamaktadır. Sahanlığın genişliği genelde buraya çıkan merdivenin eni (80-100cm) kadardır; fakat genişleyip yapıya eklenmiş bir kütle haline geldiği örnekler de rastlamak mümkündür. Avludaki bulaşık ve çamaşır yıkama gibi hizmet işlevlerinin bir bölümü sahanlıkta karşılanır. Sahanlığın bir veya iki duvarında pencere büyüklüğünde nişler vardır. Bu nişlere yıkanan bulaşıklar dizilir. Günümüzde sahanlıklar mutfak olarak kullanılmakta ve bu kullanım doğrultusunda yetersiz gelen alan ahşap döşeme ile dışa doğru büyütülmektedir.

Bodrum kat yüksekliğini çoğu zaman arazinin eğimi belirler; fakat eğimin yetersiz geldiği yerlerde zemin kat döşemesi yükseltilir ve kullanım boyutuna getirilir. Bu kat genellikle depo amacına yöneliktir. Yüksek olan bodrum katların ahır olarak da kullanıldığı görülür. Sahanlık altında oluşan kat ise, kümes olarak da kullanılabilir. Bodrum katlarda pencere açıklığına pek rastlanmaz .

Bodrum katlı çekirdek konuttaki değişiklik, kütlede baca çıkıntısının olduğu dar cephededir. Yukarıda da belirtildiği gibi, prizmatik kütleyle merdiven ve sahanlık eklenmiştir ve baca çıkıntısının olduğu dar cephe daha yüksektir (bodrum kat yüksekliğine göre bu yükseklik değişir). Baca çıkıntısı yere kadar inmeyip zemin kat kotunda kalır.

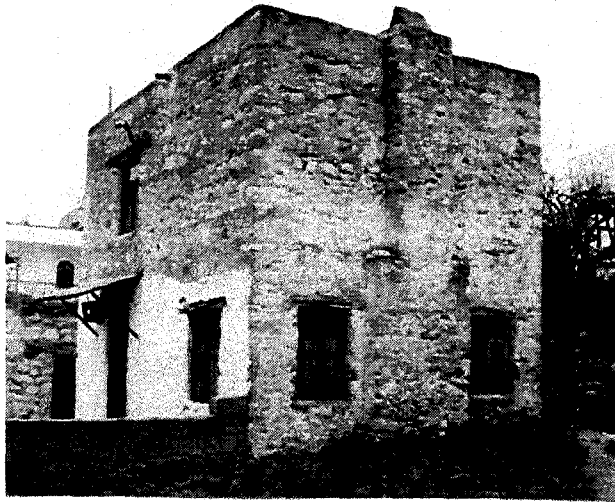
4.2.1.2 İki Katlı Çekirdek Konut- (A2 Tipi Konut)

a: yaşama birimi >12m²

Şekil 4.15 İki katlı dışarıdan merdivenli çekirdek konut (Emecik Köyü)

Şekil 4.16 İki katlı içten merdivenli çekirdek konut

İki katlı çekirdek konut örneklerine Reşadiye Mahallesi'nde içten merdivenli olarak rastlanır. İncelenen örneklerin hemen hepsinde ikinci kat, zemin katın yetersizliği üzerine daha sonradan inşa edilmiştir. Sonradan ilave edilen bu kata çıkan merdiven ise çekirdek birimin plan şemasında incelenen giriş bölümünde (hizmet alanı) bulunur (Şekil 4.17) (Katalog 7, 28). Merdiven alanı odanın geri kalan bölümünden bağdadi bir duvar ile ayrılır.

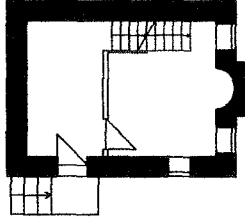
Eklenen ikinci kat yine tek oda olarak yapılır; fakat bu odaya genellikle ocak yapılmaz. Kullanımı ise daha çok konuk odası şeklindedir. Çoğu zaman zemin katın cephe düzeni korunmamakla beraber pencere oranları ve/veya sayısı da değişebilir. Bu durum bize ilavelerin özensiz yapıldığını, yeni malzemenin eskiyi unutturduğunu, örneğin pencere genişliğini belirleyen ağaç lentonun yerini beton lentoya bırakmasıyla, gelenekselleşen pencere oranının çok çabuk değişebileceğini göstermektedir.

Dışarıdan merdivenli iki katlı çekirdek konut örneklerini Hızırşah, Emecik, ve Karaköy'de incelemek mümkündür. Buradaki örneklerde birim eğimli araziden faydalanarak yapılabileceği gibi düz arazi üzerine de yapılabilir. Tek katlı çekirdek konut ikinci katta da aynen inşa edilir ve iki kat arasında içten bir bağlantı kurulmaz. İkinci kata ulaşım dışarıdan, taş bir merdivenle sağlanır (Şekil 4.15) Her iki katta da görülen tek odanın mekansal düzeni aynıdır ve odaların plan şeması aslında birer çekirdek konut plan şemasıdır.

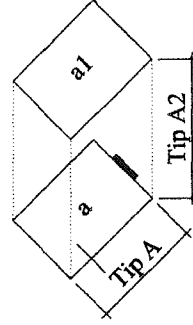
İncelenen örneklerin çatısı ya kırma çatı, ya da beşik çatıdır. Bu çatıların orijinal olup olmadığı hakkında kesin bilgi edinilememiştir; fakat gerek Reşadiye Mahallesi'nde gerekse de çevre yerleşmelerde iki katlı yapıların daha çok 1950 sonrasında yapılmış olması ve bu yapıların halkın göreceli iyi halli insanlarınca yaptırılması dikkate alındığında, çatıların teras toprak çatıya göre daha masraflı olan kırma veya beşik çatı olması olasıdır.

"A2" TİPİ KONUTUN ÖRNEKLENMESİ

Ada No: 61 Parsel No: 16

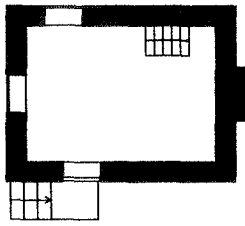
Zemin Kat Planı

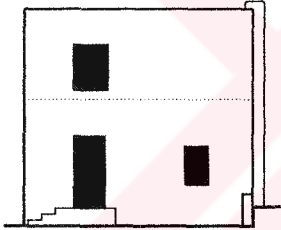
a: yaşama birimi > 12 m²

a1: Ocaksız / ikinci yaşama birimi

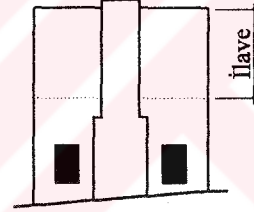
$$\left| \frac{a1}{(a)} \right| = \left| \frac{a1}{\text{Tip A}} \right| = \text{Tip A2}$$

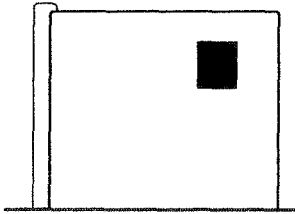
1. Kat Planı

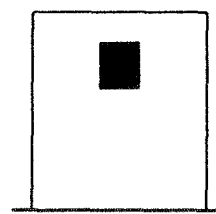
Giriş Cephesi

Yan Cephe

Arka Cephe

Yan Cephe

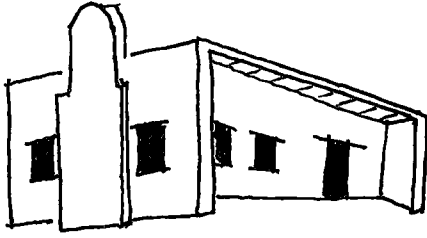
Şekil 4.17 "A2" Tipi Konutun (İki katlı çekirdek konut) Rölövesi

Tablo 4.1 "A" Tipi Konutun (Çekirdek Konut) Reşadiye Mahallesi'ndeki Dağılımı

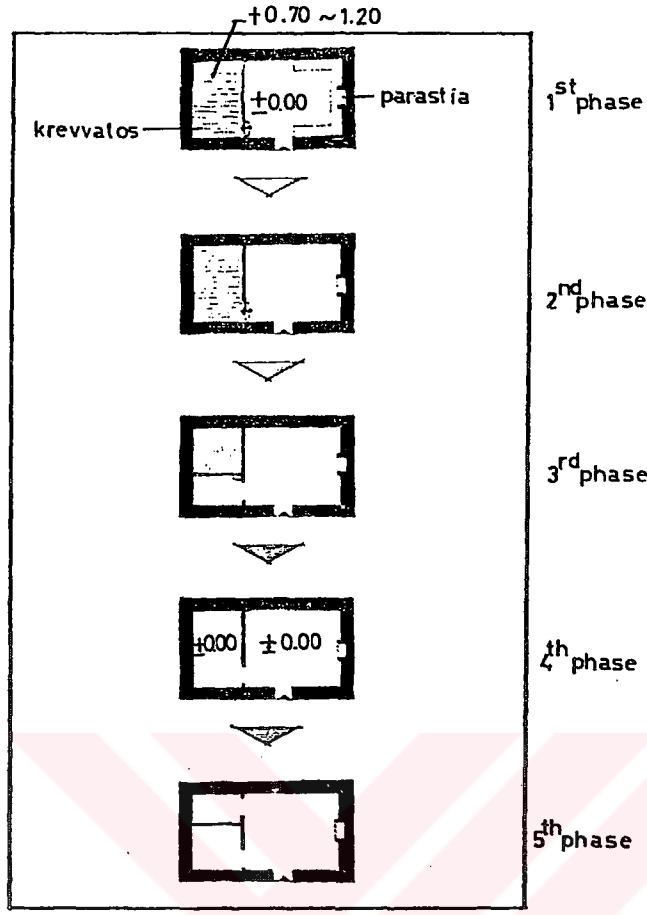
4.2.1.3 Çekirdek Konutun Bölgedeki Türleriyle Karşılaştırılması

Çekirdek konutu sadece Reşadiye Mahallesi'nde değil, Datça Yarımadası'nın diğer geleneksel yerleşmelerinde de izlemek mümkündür. Konut Emecik Köyü'nde daha farklı olarak karşımıza çıkar. Dikdörtgen planın kısa kenarları giriş boyunca uzayıp daha tanımlı bir giriş/evönü mekanı oluşturur; fakat birimin iç hacminin kullanımı değişmez (Şekil 4.18).

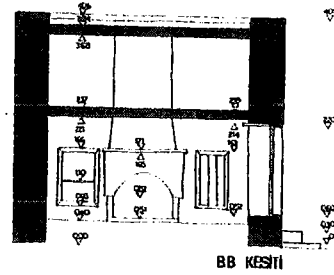
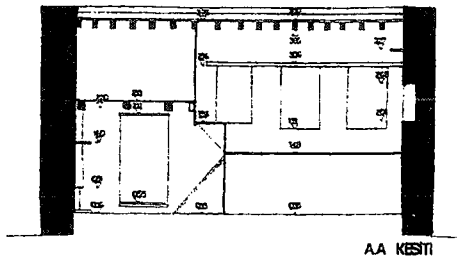
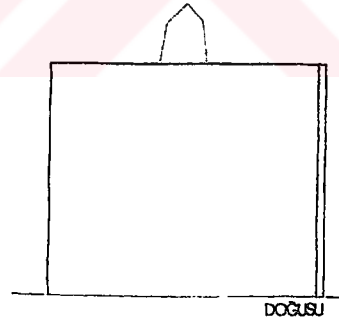
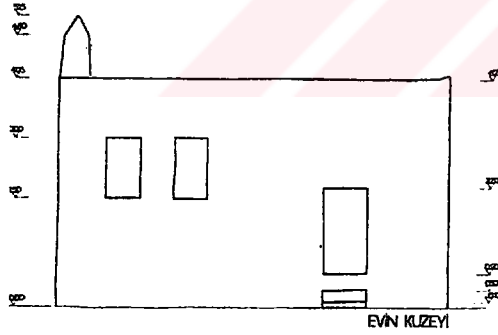
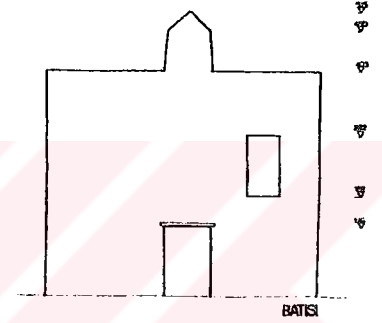
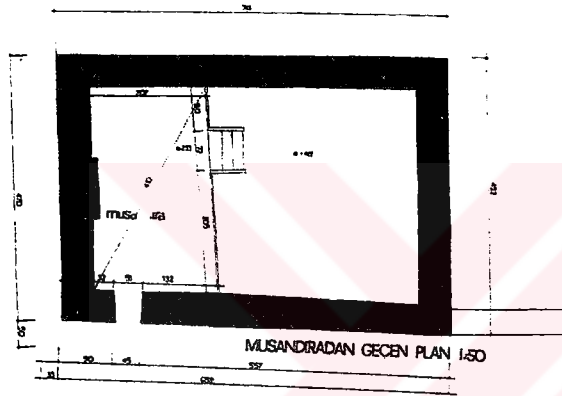
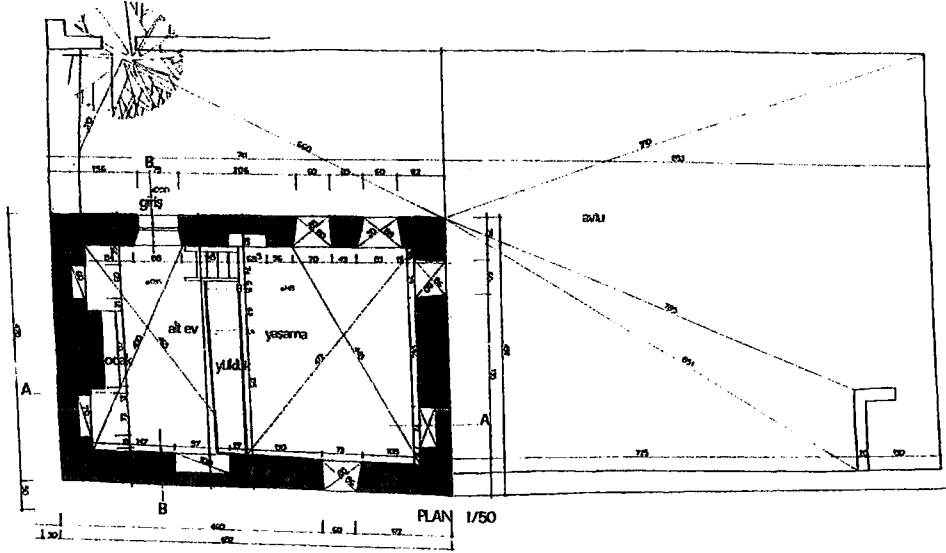
Şekil 4.18 Emecik Köyü'nde görülen çekirdek konut

Araştırmacıların Ege evinin en ilkel biçimi olarak tanımladıkları Monochore(single space) veya Monospito(one-room house), çekirdek konut ile önemli benzerlikler göstermektedir. Özellikle konutu oluşturan bir tek odanın çok amaçlı kullanımı açısından bakıldığında, farklı bölgelerde birbirine benzer yaşam koşullarında yaşayan insanların yine birbirine benzer çözümler ürettiği görülmektedir. Tipik monospito plan şeması da bir dikdörtgendir ve iç mekan kullanımı iki ana bölümden oluşur. Çekirdek konuttan farklı olarak monospito plan şemasında giriş, uzun kenarın ocağa yakın olan bölümündedir ve girişin yer aldığı ocağın önündeki bu bölüm 'parastia' (built-in hearth) olarak adlandırılır. Girişe uzak olan dar kenarda 70- 120 cm yüksekliğinde, ahşaptan bir seki bulunmakta ve bu bölüm 'krevvatos' olarak adlandırılmaktadır. Krevvatos bölümünün yatma yeri olarak kullanıldığı düşünülmeyle birlikte, bu bölümün yüklük işlevini üstlendiği de belirtilmektedir. Krevvatos (kerevet) bölümü gelişerek oda haline de gelebilmektedir (Şekil 4.19) (Özcan, 1994, ss. 102-104).

Şekil 4.19 'Monochore' evin gelişimi (Özcan, 1994, s.104 - M.Bogdanou-Elipoulou, A. Fetokaki-Sarandidi, Kalymos Athens, 1986, s.16).

Bodrum ev tipleri arasında incelenen “musandralı ev” tipini de çekirdek konutun gelişip özelleşmiş bir evresi olarak görmek mümkündür. Çekirdek konutta iç mekan kullanımı aynı kotta sağlanıp , mekanın işlevsel farklılıkları yüklük ve ocağın yeri ile tanımlanırken, musandralı evde kot farklılıkları yaratılarak iç mekan hacmi işlevlere göre özelleşmiştir. Yine dikdörtgen bir plan şemasına sahip musandralı ev girişi uzun kenardan alır; fakat giriş bölümü çekirdek konuttan farklı olarak pişirme yeri olarak özelleşip, evin geri kalan oturma bölümünden 160-180cm aşağıdadır. Yatma bölümü ise pişirme bölümünün üstünde ve oturma bölümünden 100-120cm yukarıdadır. (Şekil 4.20) (Bektaş&Başak, ss.77-85). Musandralı ev, gerek çekirdek konutun, gerekse de monospito'nun gelişmiş biçimidir.

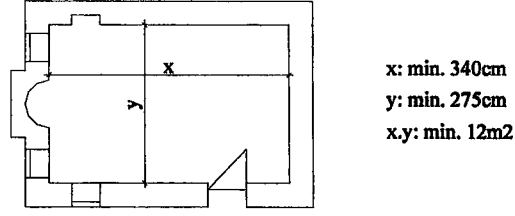
Şekil 4.20 Musandrah ev (Bektaş&Başak, s. 83)

4.2.2 Çekirdek Konutun Çeşitlenmesi

Çekirdek konut tarımla uğraşan Reşadiye Mahallesi halkının en yalın konut biçimi olarak incelenmiştir. Araştırılan konut tiplerinde de hane halkının tarımsal uğraşısı, dolayısıyla yaşam biçimi değişmemektedir. Ekonomik koşullarının değişip değişmediği hakkında ise, kesin verilere ulaşılamamıştır; fakat tek göz konuttan birden çok odalı konuta geçiş, farklı veya fazla gereksinimleri olan hane halkına işaret edebilir. Bu gereksinimler de konut bütünündeki birim mekanların işlevlerini ve/veya sayılarını belirler. Bu durumda, aşağıda incelenen konut tiplerini benzer yaşam biçimlerinin farklı yansımaları olarak ele almak gerekir.

Yöredeki yapı ustasının çekirdek konutu yapmayı iyi bildiği, konutu oluşturan öğeleri birlik içinde kavradığı incelenen örneklerden de anlaşılmaktadır. Yöredeki tüm konutlar aynı yapım kültürünün parçaları olduğuna göre, yapı ustasının zihnindeki en yalın konutun kalıpları diğer konutlarda da parça veya bütün halinde bulunabilmelidir. Dolayısıyla çekirdek konut, incelenen diğer konut tiplerinin '*çekirdeğini*' oluşturacaktır. Bu durumda çekirdek konutun oluşum sürecinde incelenen mimari öğeler ve bu öğelerin dizgisi, diğer konut tipleri için de geçerli olacaktır. Ayrıca hane halkının yaşam biçimi değişmediğine göre, çekirdek konutun kullanım biçimi, konut içindeki özelleşmemiş kullanım alanları diğer konutların analizine ışık tutacaktır.

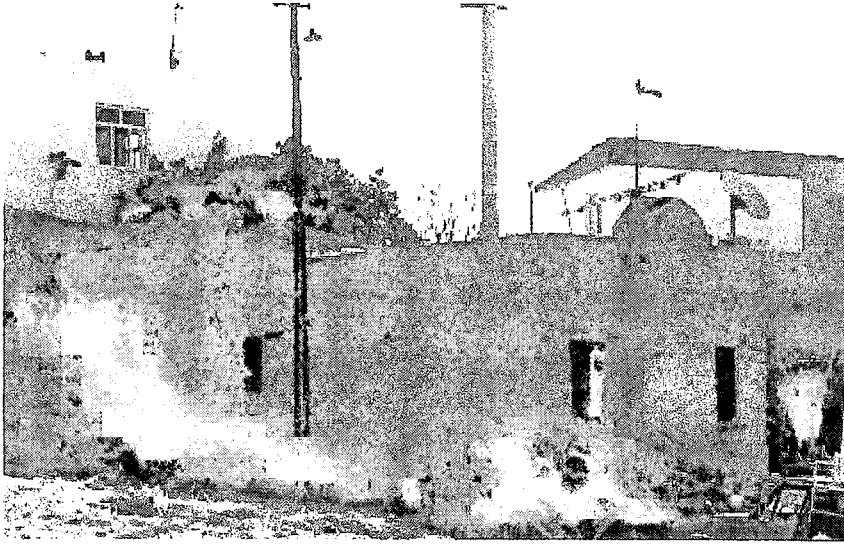
Konutların birim mekanları değerlendirilirken, çekirdek konutun tek göz odası en önemli hareket noktasıdır. Bu oda, incelenen tiplerde bir bütün olarak ya da kullanım alanları özelleşmiş biçimde bulunur. Bütün olarak yer aldığı örneklerde, bir başka birim mekan ile ilişkiye girerek konut bütününde nitelik değiştirmiştir. Bir başka mekanla ilişkili olmadığı durumlarda ise, odanın tek başına bir konut oluşturma yeterliliği dikkate alınmıştır. Bu yeterliliğin tespitinde, odanın çekirdek konutta incelenen mimari özelliklerinin yanısıra, boyutları ve alanı da dikkate alınmıştır. Buna göre mahalledeki tüm çekirdek konutların boyutları ve alanları karşılaştırılmış ve bir odanın tek başına bir konutu oluşturabilmesi için aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Şekil 4.21 Bir odanın çekirdek konutu oluşturabilmesi için mahallede saptanan alan ve ölçüler

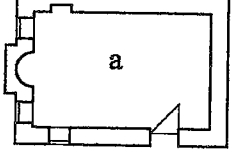
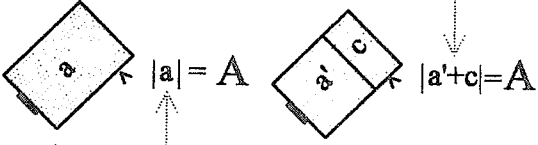
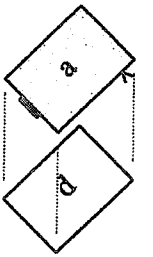
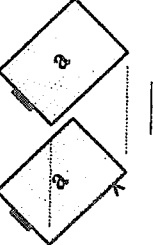
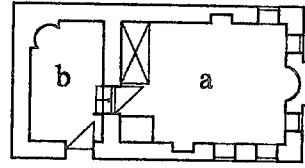
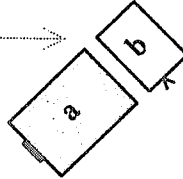
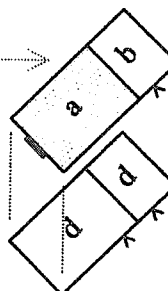
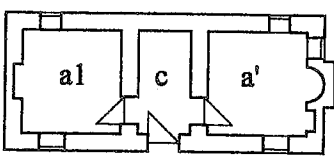
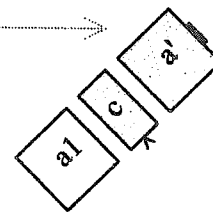
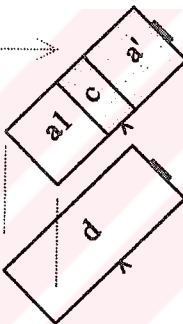
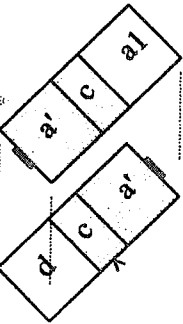
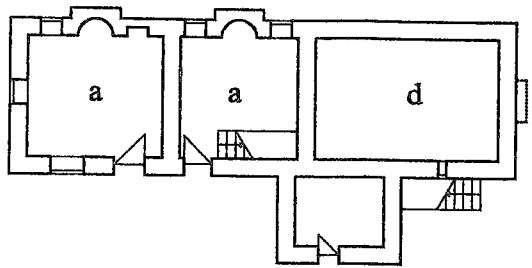
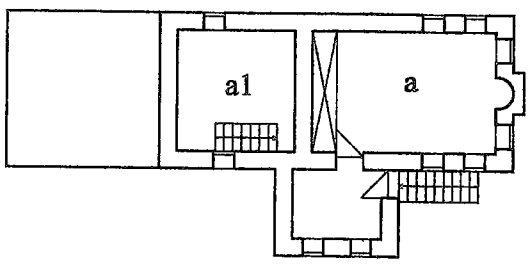
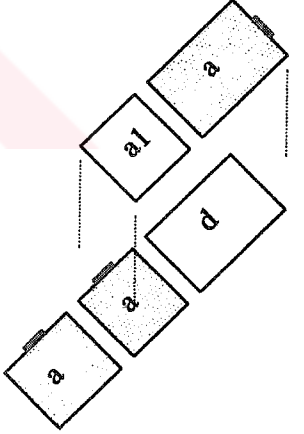
Buna göre bir odanın tek başına konut olabilmesi için ocak ile karşı duvar arasındaki uzaklık min. 340cm, ocağın bulunduğu iç cephenin uzunluğu min. 275 cm, ve odanın alanı min. 12m² olarak tespit edilmiştir. Bu ölçüleri sağlayan ve bağımsız bir girişi olan odalar, çekirdek konut tipinde değerlendirilmiştir. Minimum ölçülerdeki çekirdek konutların mahalledeki sayısı oldukça azdır. Tespit edilebilen en eski örnek 78/2 numaralı parseldeki, 1930 yıllarında yapılmış konuttur.

Bu ölçülerin altında ölçüleri olan ve bağımsız giriş alan odalar ise, ikinci yaşama birimi olarak değerlendirilmiştir. Bu analizde konutların günümüzdeki kullanım biçimi ve sözlü tarihten edinilen bilgiler etkili olmuştur. İkinci yaşama birimi olarak değerlendirilen odalar, çoğu zaman var olan konutlara sonradan eklenmiştir. İncelenen tiplerde bu odanın varlığı (‘) işareti ile belirtilmiştir (Şekil 4.22)(Şekil 4.23) (Katalog 9, 12, 23, 26, 33).

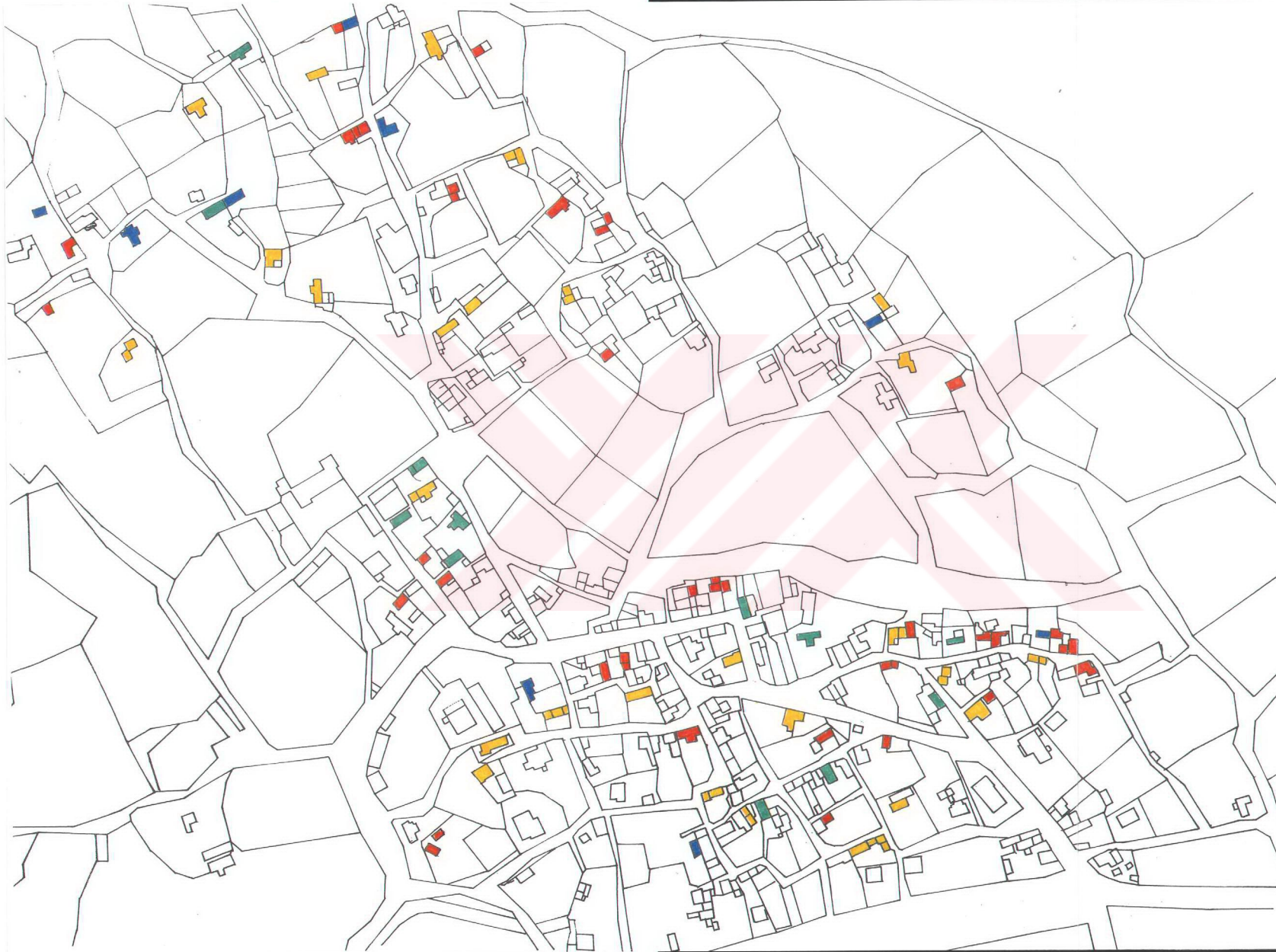

Şekil 4.22 İlave almış çekirdek konut (Tip A')

Tablo 4.2 Reşadiye Mahallesi'ndeki Geleneksel Konutların Plan Tiplerinin Çözümü

A TİPİ KONUT (ÇEKİRDEK KONUT)	B TİPİ KONUT	C TİPİ KONUT	KÜME EV TİPİ KONUT	DATÇA İLÇESİ REŞADİYE MAHALLESİ TARİHİ ÇEVRE DOKUSU ARAŞTIRMASI
  $ a = A$ $ a'+c = A$ $\frac{ a }{ d } = \frac{ A }{ d } = A1$ $\frac{ a }{ a } = \frac{ A }{ A } = A2$	 $ a+b = A+b = B$ $\frac{ a+b }{ d } = \frac{ B }{ d } = B1$	 $ a1+c+a' =$ $ a1+A = C$ $\frac{ a1+c+a' }{ d } = \frac{C}{d} = C1$ $\frac{ a'+c+a1 }{ d+c+a' } =$ $\frac{ A+a1 }{ d+A } = \frac{C}{C} = C2$	 $ a + \frac{ a1 }{ a } + \frac{ a }{ d } =$ $ A + A2 + A1 =$ KÜME EV	a: yaşama birimi >12m2 a': yaşama birimi <12m2 a1: ocaksız/ikinci yaşama birimi b: mutfak/işlik c: giriş holü d: depo/ahır
$A+a' = A'$ $A1+a' = A1'$ $A2+a' = A2'$	$B+a' = B'$ $B1+a' = B1'$	$C+a' = C'$ $C1+a' = C1'$ $C2+a' = C2'$		Hazırlayan: Öncü Başoğlu

Tablo 4.3 İncelenen Geleneksel Konut Tiplerinin Reşadiye Mahallesi'ndeki Dağılımı

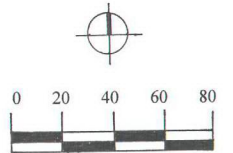

**DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI**

İNCELENEN KONUT
TİPLERİNİN REŞADİYE
MAHALLESİ'NDEKİ
DAĞILIMI

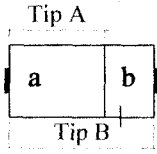
- "A" Tipi Konut
- "B" Tipi Konut
- "C" Tipi Konut
- "Küme Ev" Tipi

Konut

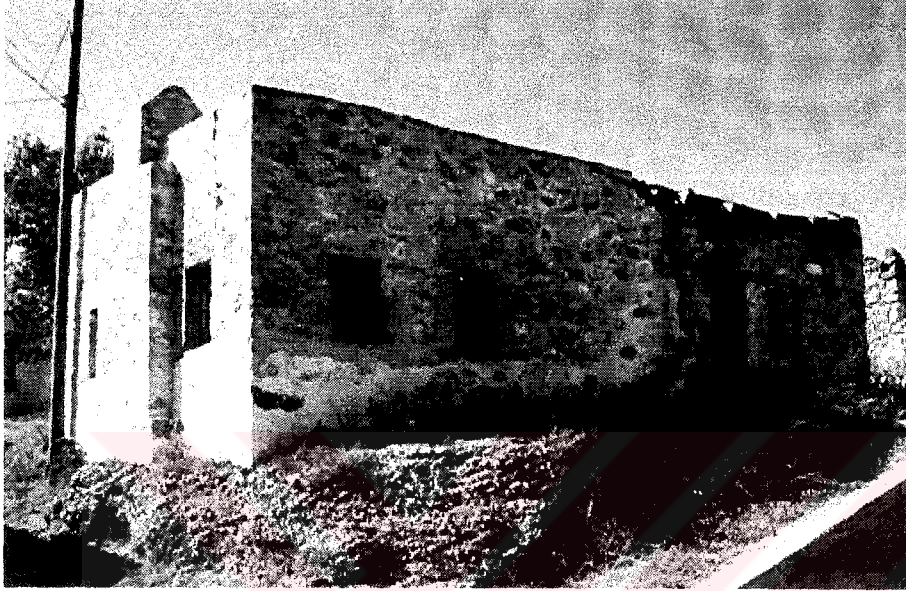
Hazırlayan: Öncü Başoğlu

4.2.2.1 “B ” Tipi Konut

a: yaşama birimi >12 m²

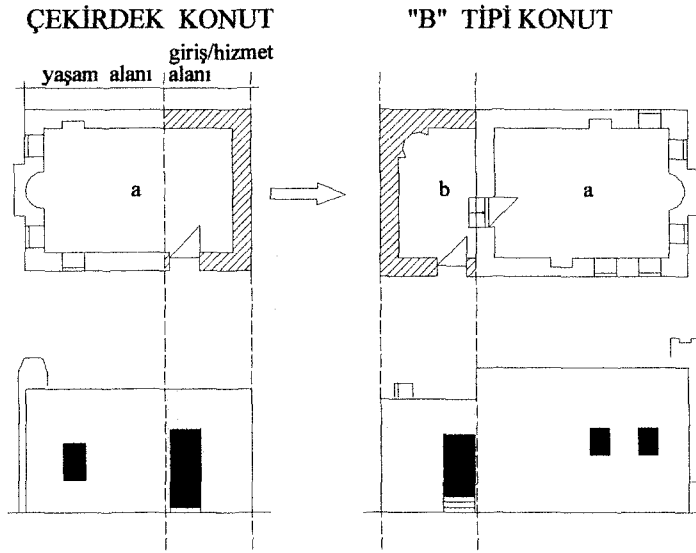
b: mutfak ve/veya işlik

Şekil 4.24 “B” tipi konut

Bir yaşama birimi (a) ile bu yaşama biriminin ocak karşısındaki dar kenarına bitleştirilmiş işlik ve/veya mutfak (b) biriminden oluşur. (a) mekanı aslında bir çekirdek konuttur; fakat (b) mekanıyla birlikteliği konut bütünündeki işlevini değiştirmiştir. Özellikle kısa kenardan giriş alan çekirdek konut örnekleri (a) ve (b) birim mekanlarının ilişkisine ışık tutar.

Çekirdek konutun giriş bölümü evin hizmet alanını oluşturur ve bu alan evin diğer bölümünü oluşturan yaşam alanından birkaç basamak aşağıdadır. B tipi konutta ise, evin girişi (b) mekanından olur ve buradan (a) mekanına birkaç basamak ile çıkılır. Her iki konut tipinde kullanım alanları değişmemektedir; fakat B tipi konutta bu alanlar ayrı birer birim mekan oluşturmaktadır. Çekirdek konutun giriş bölümündeki hizmet alanı özelleşerek (b) mekanını oluştururken, ocak çevresindeki yaşam alanı genişleyerek (a) mekanını oluşturur (Şekil 4.25).

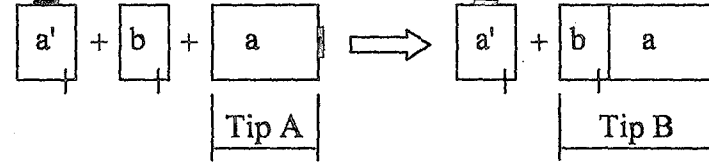
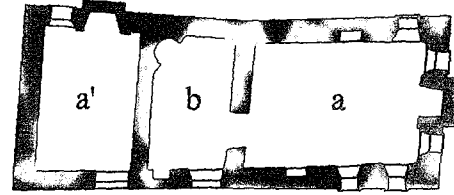
Şekil 4.25 Çekirdek konutun "B" tipi konuta dönüşümü

Yaşama biriminin (a mekânı) mimari öğeleri ve bu öğelerin dizgisi kısa kenardan giriş alan çekirdek konuttan farklı değildir; fakat B tipi konutta, pişirme gibi hizmet işlevlerinin dışındaki yaşama işlevleri karşılanmaktadır. Buna karşılık evin yüklük ve yunmalık bölümleri yine bu birimde, kapının iki kenarında yer alır. Birim yükseltilmiş bir zemine oturur. Dolayısıyla zemini ahşap kaplıdır (Şekil 4.26)(Şekil 4.27) (Katalog 16, 21, 30).

İşlik ve/veya mutfak birimi (b mekânı) ise, evin girişini ve hizmet alanını oluşturur. Birimin, yaşama birimine bitişik kenarının uzunluğu yaşama biriminin dar kenarının uzunluğu kadardır. Diğer kenarın uzunluğu ise ya bitişik kenar kadar ya da daha kısadır. Toplam alanı her zaman yaşama biriminden daha küçüktür. Tavan yüksekliği 220cm-240cm arasında değişir ve genellikle yaşama biriminin tavan yüksekliğinden daha alçaktır. Zemini toprak kaplıdır. Birimde mutlaka bir ocak bulunur. Bu ocak genellikle yaşama birimindeki ocağın aksında, yani girişin çaprazındaki kenarda bulunur; fakat bazı örneklerde girişin çaprazındaki köşede de olabilir. Bu mekandaki ocak çevresi düzenlemesi yaşama biriminkinden farklıdır. Ocağın iki tarafında her zaman pencere bulunmaz; genellikle pencere büyüklüğünde nişler bulunur. Pencere sayısı çoğu zaman ikiyi geçmez ve pencerelerin yeri değişkendir. Yaşama birimini çevreleyen ahşap raf bu birimde görülmez. Her iki birim karşılaştırıldığında (b) mekanının daha sade, hatta özensiz olduğu göze çarpar.

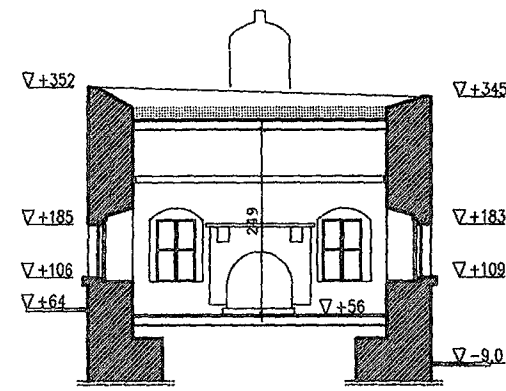
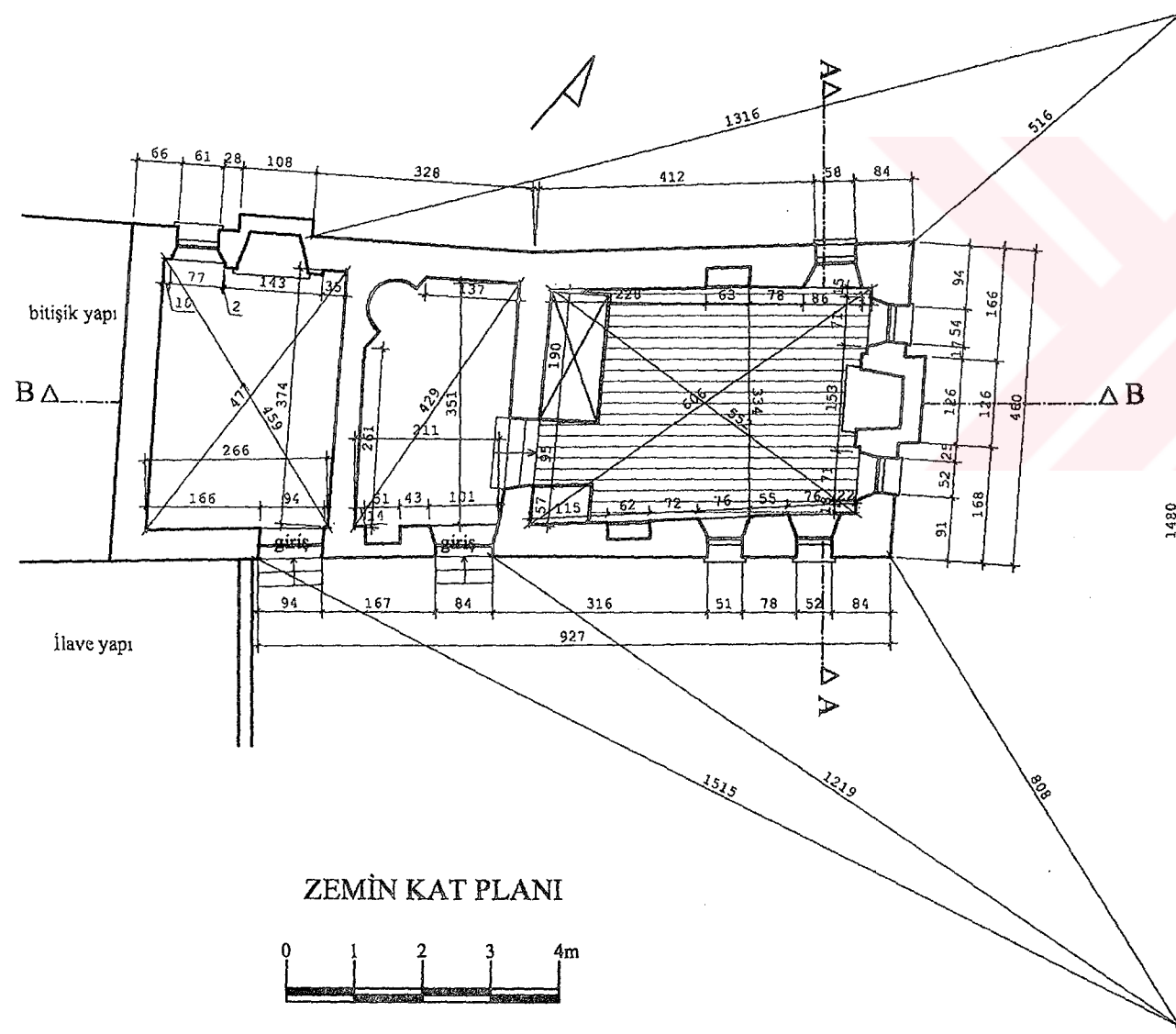
" B' " TİPİ KONUTUN ÖRNEKLENMESİ

Ada No: 15 Parsel No: 5

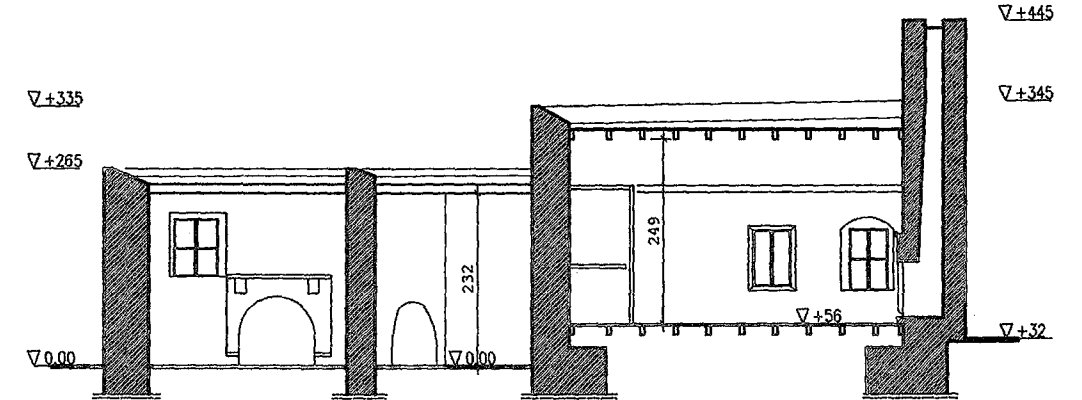

a : yaşama birimi > 12 m²
a' : yaşama birimi < a
b : işlik / mutfak

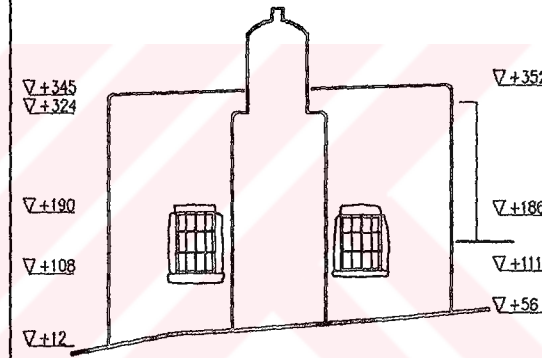
$$(a') + (b) + a = (a') + B = \text{TİP B'}$$

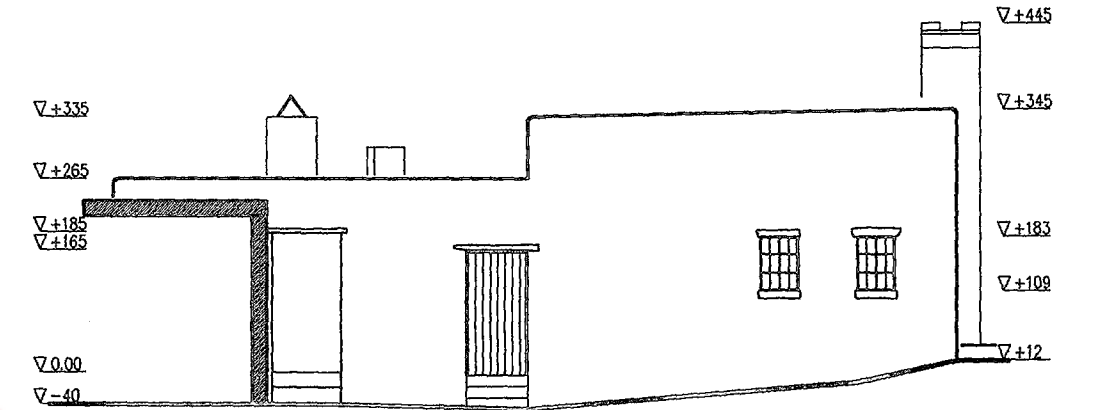
KESİT AA

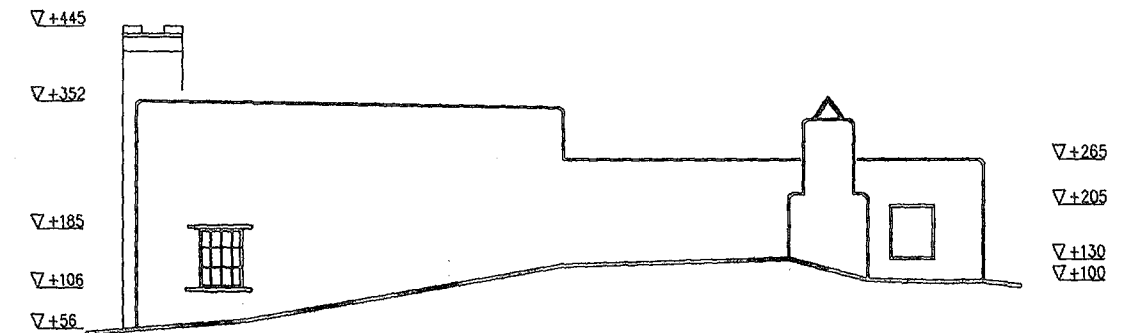
KESİT BB

YAN CEPHE

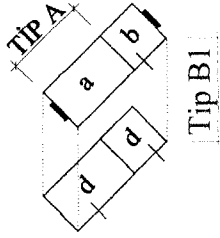
GİRİŞ CEPHESİ

ARKA CEPHE

Şekil 4.27 " B ' " Tipi Konutun (İlave almış B tipi konut) Rölövesi

4.2.2.1.1 Bodrum Katlı “B” Tipi Konut - (B1 Tipi Konut)

a: yaşama birimi > 12 m²

b: mutfak ve/veya işlik

d: depo ve/veya ahır

B Tipi konut, mekansal düzeni değişmeden, bazen arazi eğiminden, bazen de hane halkının gereksinimlerinden dolayı bir bodrum kat üzerine de inşa edilebilir. Bu kat depo ve/veya ahır olarak kullanılır. Mahallede bu tip konut örneği bir tane olarak belirlenmiştir (Tablo 4.4). Çevre yerleşimlerde ise, daha sık gözlenmektedir (Şekil 4.28).

Bodrum kat (a) ve (b) mekanlarının izdüşümündeki iki odadan oluşur. Bodrum kattaki odaların girişleri bağımsızdır. Bu iki oda arasında içten geçiş de olabilir. Bodrum kat yüksekliği arazinin eğimine göre değişir; fakat genellikle 150cm ile 170cm arasındadır. B1 tipi konutta, bodrum kattan dolayı, (a) ve (b) mekanları arasında kot farkı görülmez. Her iki mekanın da zemini ahşaptır. B tipi konuttakinden farklı olarak (b) mekanı toprağa değil, merdiven sahanlığına açılır. Sahanlığın işlevi ve biçimlenmesi ise, bodrum katlı çekirdek birimde (A1 tipi konut) incelenenden farklı değildir (Şekil 4.29).

Şekil 4.28 B1 tipi konut, Hızırşah Köyü

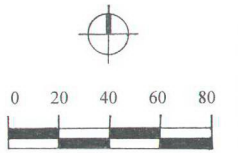
Tablo 4.4 "B" Tipi Konutun Reşadiye Mahallesi'ndeki dağılımı

**DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI**

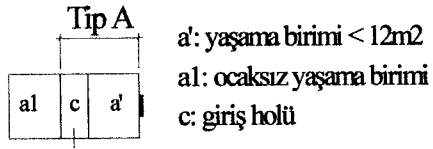
"B" TİPİ KONUTUN
REŞADİYE
MAHALLESİ'NDEKİ
DAĞILIMI

- Tek Katlı
- Bodrum + Zemin kat

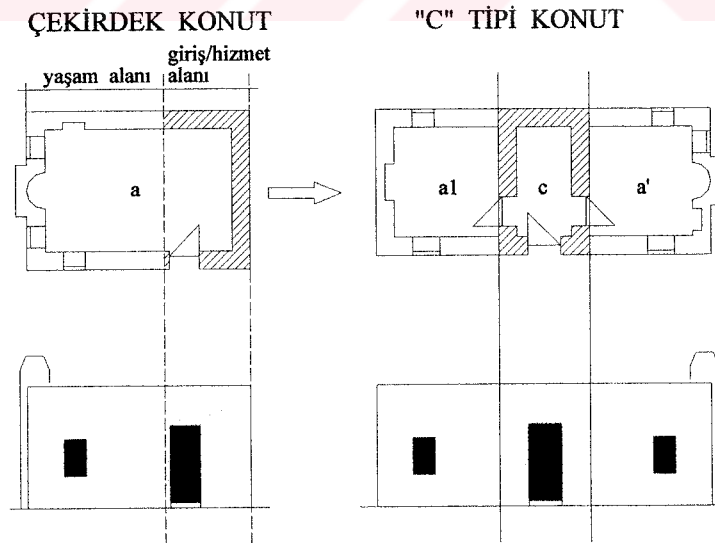

Hazırlayan: Öncü Başoğlu

4.2.2.2 “C” Tipi Konut

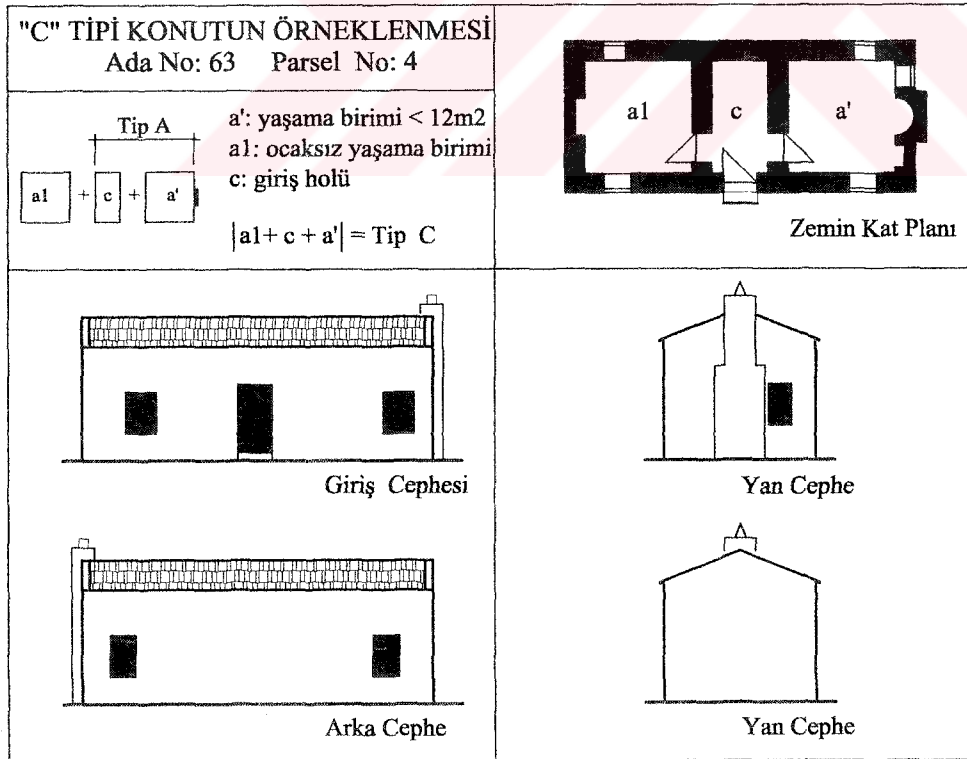
Şekil 4.30 “C” Tipi konut

Şekil 4.31 Çekirdek konutun “C” Tipi konuta dönüşümü

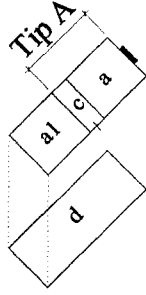
C tipi konut bir giriş holü (c) ve holün sağında ve solunda yer alan, biri ocaksız, iki yaşama biriminden (a', a1) oluşur. Ocaksız olan yaşama birimi (a1) olarak adlandırılmıştır. Her iki yaşama birimi de A ve B tipi konutlarda incelenen yaşama biriminden (a) daha küçüktür. (a') mekanı ile (c) mekanının birlikteliği aslında bir çekirdek konuttur. Çekirdek konutun giriş bölümü özelleşerek (c) mekanını oluşturur ve yapıya (a1) mekanı eklenir (Şekil 4.31). Dolayısıyla orta hollü bir konut oluşur.

(a)' ve (a1) mekanları genellikle çekirdek konutun ocak çevresindeki yaşam alanı kadardır ve kareye yakın planları vardır. Pişirme- yeme ve oturma işlevleri daha çok (a') mekanında karşılanır ve mekanın şekillenmesi çekirdek konutun ocak çevresinin şekillenmesinden farklı değildir. (a1) mekanı ise daha çok yatma için kullanılır. Dolayısıyla evin ikinci yaşama birimi niteliğindedir. Evin yüklük bölümü de genellikle bu mekanda bulunur. Bazı örneklerde her iki yaşam biriminde de ocak bulunabilir. Mahallede incelenen C tipi konutların yapım tarihleri A ve B tipi konutlara göre daha geçtir. Bu yüzden hemen hepsinin üst örtüsü beşik çatıdır.

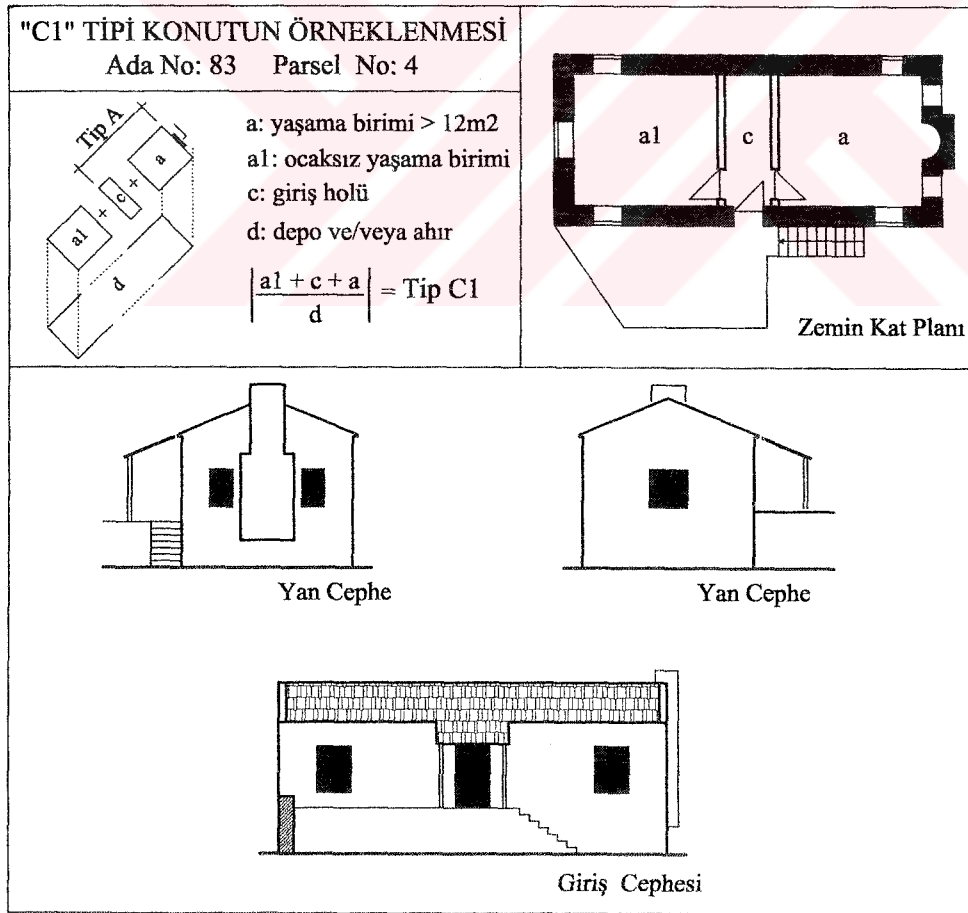
Şekil 4.32 "C" tipi konutun plan ve cepheleri

4.2.2.2.1 Bodrum Katlı “C” Tipi Konut- (C1 Tipi Konut)

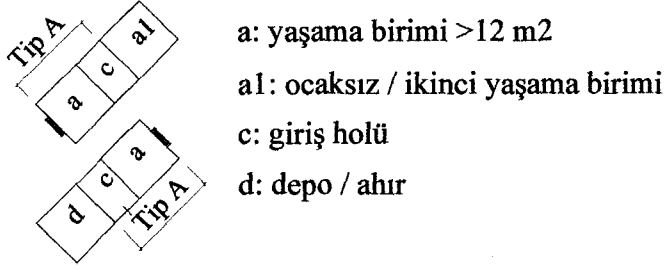
- a: yaşama birimi > 12m²
- a1: ocaksız yaşama birimi
- c: giriş holü
- d: depo ve/veya ahır

C tipi konut bir bodrum kat üzerine de inşa edilebilir. Bodrum kat ahır veya depo olarak kullanılır ve bağımsız girişi vardır. Diğer örneklerde de incelendiği gibi yaşama katının plan düzeni değişmez ve buraya çıkış, konutun uzun kenarına paralel yerleştirilen taş merdivenlerle olur ve merdivenin ulaştığı sahanlık evin hizmet işlevlerinden bir kısmını karşılar.

Şekil 4.33 “C1” tipi konutun plan ve cepheleri

4.2.2.2.2 İki Katlı “C” Tipi Konut- (Tip C2)

Şekil 4.34 İki katlı “C” tipi konut

İki katlı C tipi konut, giriş holünün (c) sağında ve solunda yer alan toplam dört odadan meydana gelir. Bu odaların planları kareye yakındır ve alanları genellikle çekirdek konutun ocak çevresindeki yaşam alanı kadardır. Giriş katında holün bir tarafındaki oda, çoğu zaman depo (d) olarak kullanılır. Dolayısıyla, bu odada ocak bulunmayabilir. Bazı örneklerde evin yunmalık bölümü de bu odada bulunur. Diğer taraftaki oda ise, daha çok pişirme ve yemek yeri olarak kullanılır. ‘Alt ev’ de denilen giriş katı üst kattan daha basıktır. Hane halkının vakti çoğunlukla bu katta geçer. Girişin çaprazındaki duvara yaslanan ahşap bir merdiven ile üst kata çıkılır. Üst kattaki odalardan birinde ocak bulunmaz. Ocaklı oda evin yatak odası niteliğindedir. Ocaksız oda ise, daha çok yazın ve/veya misafirler için kullanılır. Bu konut tipi Bodrum ev tipleri arasında incelenen ‘Sakız tipi ev’ ile önemli benzerlikler gösterir (Bektaş & Başak, 1983, ss. 86-92).

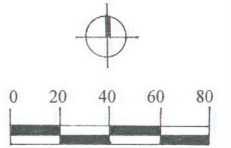
Tablo 4.5 "C" Tipi Konutun Reşadiye Mahallesi'ndeki Dağılımı

DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI

"C" TİPİ KONUTUN
 REŞADİYE
 MAHALLESİ'NDEKİ
 DAĞILIMI

- Tek Katlı
- Bodrum + Zemin kat
- İki Katlı

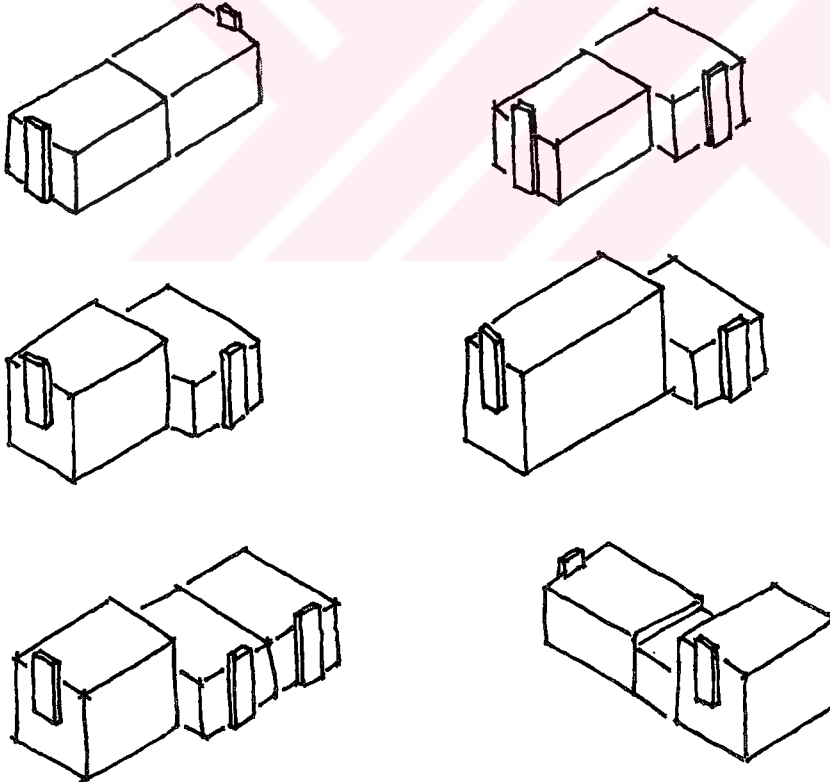

Hazırlayan: Öncü Başoğlu

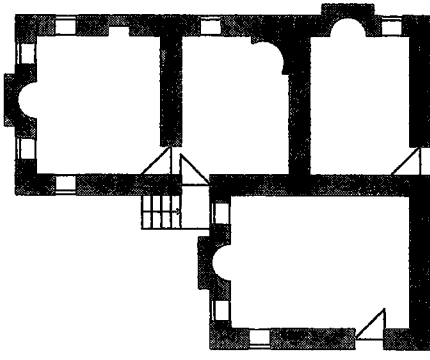
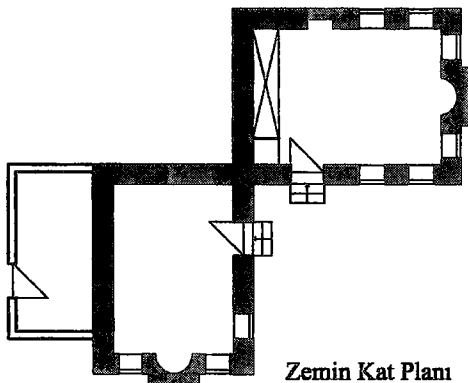
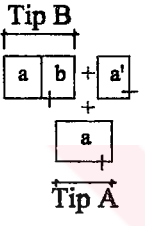
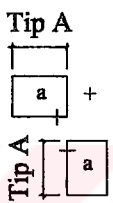
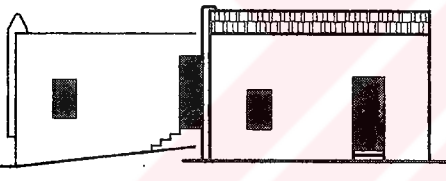
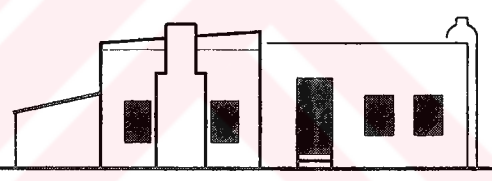
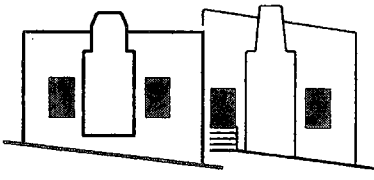
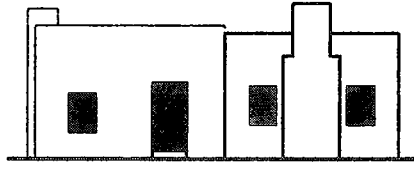
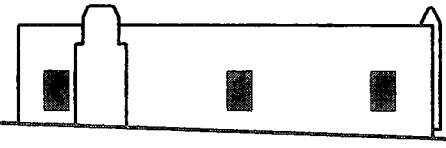
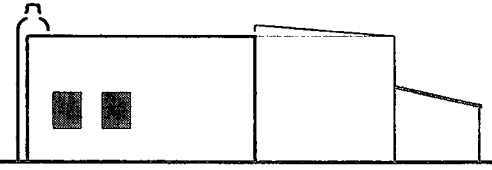
4.2.2.3 'Küme Ev' Tipi Konut

Yukarıda incelenen 'A', 'B' ve 'C' tipi konutlar birer modül olarak düşünülürse, küme ev tipi konut, bu modüllerin yan yana gelmesiyle oluşur (Şekil 4.36). Dolayısıyla plan şeması da çok çeşitlidir. Küme ev, aynı tip konut birimlerinin bir kaçının yan yana gelmesiyle oluşabileceği gibi, farklı tip konut birimleri de içerebilir. Küme evin oluşumunda, konut bütünündeki her ayrı tipin plan düzleminde birbirinden bağımsız olması, dolayısıyla kendilerine has özelliklerini koruyor olmaları dikkate alınmıştır (Şekil 4.37) (Katalog 7, 8, 10, 11, 13, 15, 18, 23, 29, 30).

Küme ev, Reşadiye Mahallesi geleneksel konutlarının büyümeye ve gelişmeye açık özelliğini gösterir. Mahallede incelenen örneklerin hemen hepsi zaman içerisinde, bir tipin yanına diğeri yanıştırılarak oluşturulmuştur. Bu oluşumda genellikle hane halkının ihtiyaçlarının veya sayısının artması etkilidir.

Şekil 4.36 Küme ev tipi konutların çeşitli oluşumları

KÜME EV TİPİ KONUTUN ÖRNEKLENMESİ	
Ada No: 61 Parsel No: 16	Ada No: 34 Parsel No:6
 Zemin Kat Planı	 Zemin Kat Planı
 Tip B a b + a' Tip A a Tip A + Tip B = Küme ev	 Tip A a Tip A a Tip A + Tip A = Küme ev a: yaşama birimi > 12 m² a': yaşama birimi < 12 m² b: mutfak ve/veya işlik
 Giriş Cephesi	 Giriş Cephesi
 Yol Cephesi	 Yol Cephesi
 Arka Cephe	 Arka Cephe

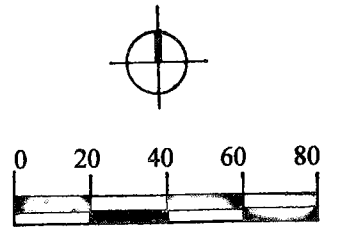
Şekil 4.37 “Küme ev” Tipi Konutun Plan ve Cepheleri

Tablo 4.6 "Küme ev" Tipi Konutun Reşadiye Mahallesi'ndeki Dağılımı

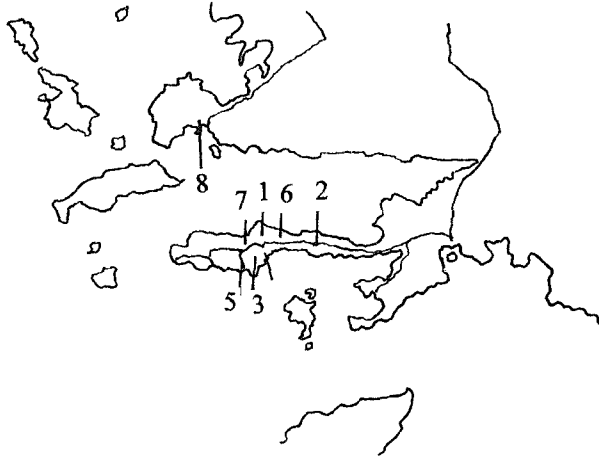
DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI

"KÜME EV" TİPİ
 KONUTUN REŞADİYE
 MAHALLESİ'NDEKİ
 DAĞILIMI

Hazırlayan: Öncü Başoğlu

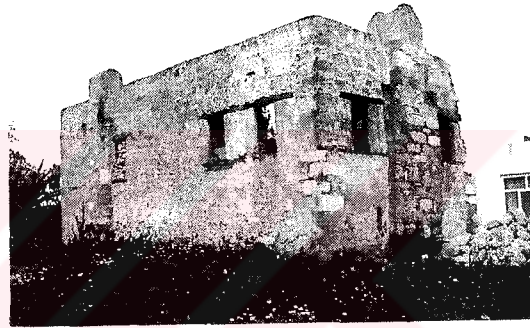
- 1- REŞADİYE MAHALLESİ
- 2- EMECİK KÖYÜ
- 3- HIZIRŞAH KÖYÜ
- 4- DATÇA MAHALLESİ
- 5- MESUDİYE KÖYÜ
- 6- KIZLAN KÖYÜ
- 7- KARAKÖY
- 8- BODRUM

1

1

2

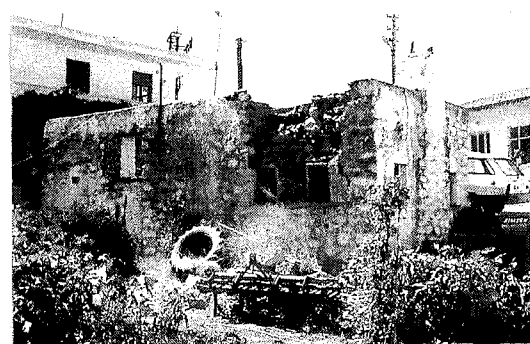
2

3

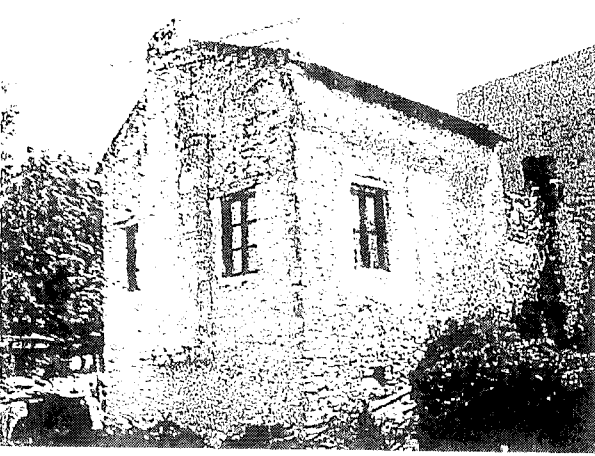

3

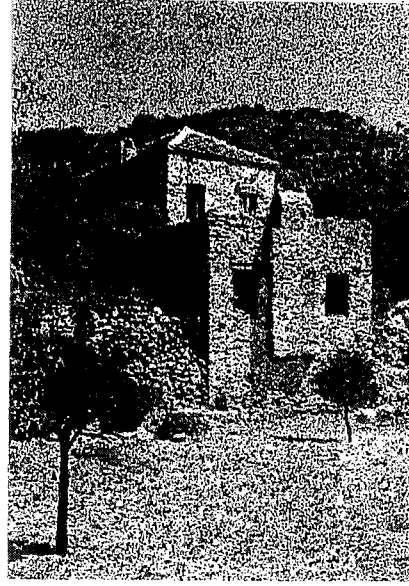

Şekil 4.38 Datça Yarımadası'ndaki çekirdek konut örnekleri

4

5

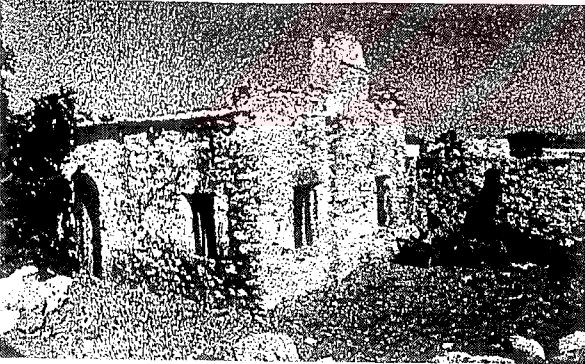
6

7

7

8

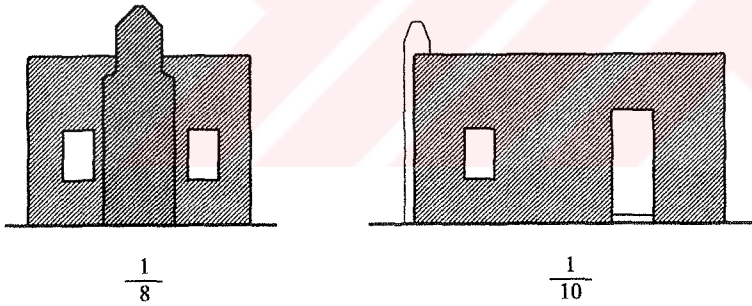

Şekil 4.38 (devam) Datça Yarımadası'ndaki çekirdek konut örnekleri

4.2.3 Konutların Cephe Özellikleri

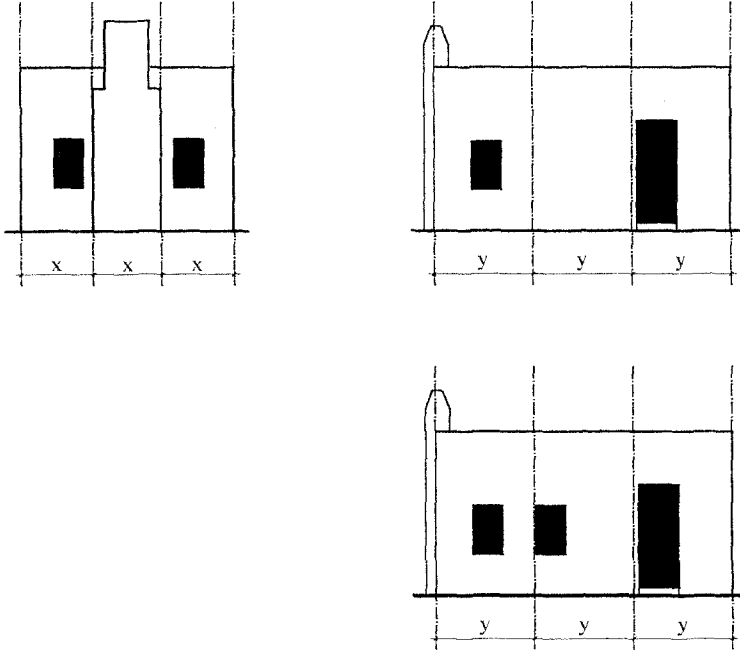
Reşadiye Mahallesi geleneksel konutlarının biçimlenişi yalın ve işlevseldir. Konutun oluşumunda öncelikle işlevlerin çözümlenmesi esastır. Tasarım içten dış doğru ilerler ve dış için yansıması olarak şekillenir. Dolayısıyla iç mekanın yalınlığı ve doğallığı cephelere de yansır. İç mekanda olduğu gibi, cephelerde de işlevi olmayan mimari bir öğeye rastlanmaz.

Konutlarda incelenen yaşam ve hizmet alanları plan düzenini belirlediği gibi, cephelerde de belirleyicidir. Pencere açıklıkları ocak çevresindeki yaşam alanında yoğunlaşır. Hizmet alanında ise giriş kapısı ve eğer konut bodrum ve/veya iki katlı ise buraya çıkan taş merdiven bulunur. Dolayısıyla yapı kütlelerinde boşluk oranı baca çevresinde artarken, hizmet alanında azalır (Şekil 4.39). Her iki alanın plan düzlemindeki değişik düzenleri, doğal olarak cephelere de yansır ve farklı kompozisyonlar oluşur (Şekil 4.41).

Şekil 4.39 Cephelerdeki doluluk-boşluk oranları

Baca çıkıntısının bulunduğu dar cephe, mahallenin ve Datça Yarımadası'ndaki diğer yerleşimlerin karakteristik cephe tipidir. Simetrik bir düzeni olan cephenin ortasında baca ve bacanın karşılıklı iki yanında pencereler bulunur. Baca genişliği genellikle cephe genişliğinin üçte biri kadardır (Şekil 4.40). Benzer bir oran uzun olan yan cephede de görülür; cephe üç eşit parçaya bölündüğünde her parçada bir pencere veya kapı açıklığı bulunur (Şekil 4.40).

Şekil 4.40 Konutların cephe düzeni

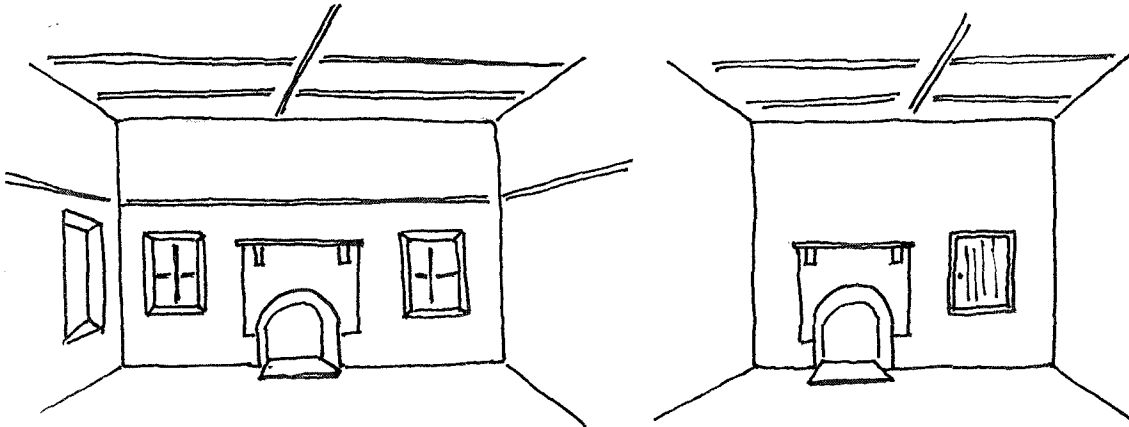
BÖLÜM V

REŞADİYE MAHALLESİ GELENEKSEL KONUTLARININ MİMARİ ÖĞELERİ

5.1 Mimari Elemanlar

5.1.1 Ocak

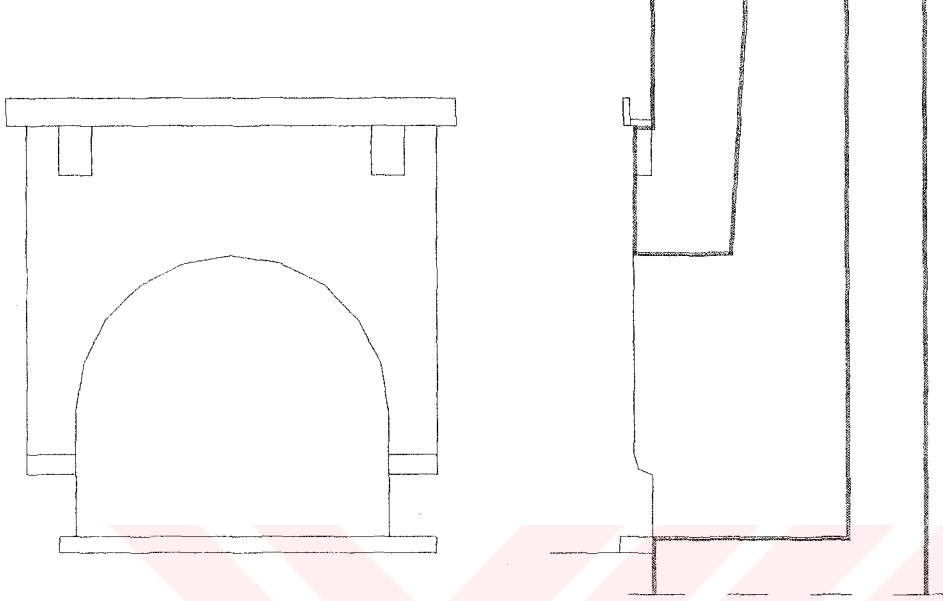
Reşadiye Mahallesi'nin geleneksel konutlarında ocak, odadaki en önemli mimari elemandır. Ocak, hem pişirme, hem de ısınma gereksinimini sağladığı için kullanıcının oda içerisindeki yaşantısı daha çok ocak çevresinde geçer. Genellikle odanın girişe uzak olan dar cephesinin ortasında, iki pencere arasında yer alır. Bazı örneklerde köşede veya dar cephenin kenarında bulunur. Ocak kenarda olduğunda bir yanında pencere veya pencere büyüklüğünde dolap bulunur (Şekil 5.1).

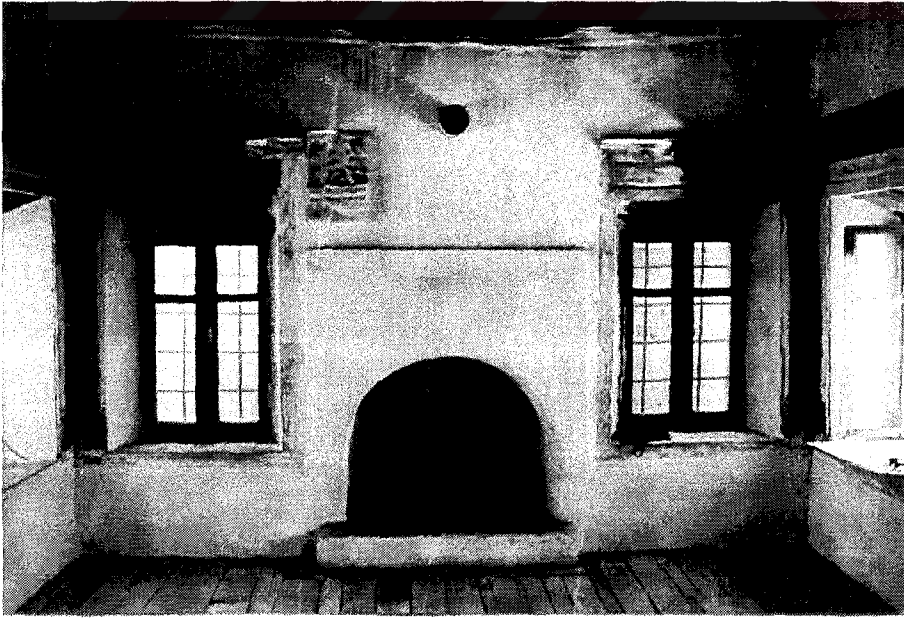
Şekil 5.1 Ocağın oda içindeki değişik konumları

Ocaklar 90-100cm genişlikte, 50-60cm derinlikte ve 110-130cm yükseklikte dir. Ocağın kullanılan açıklığı kemerle geçilir. Bulunduğu duvarda dışa doğru 5-8cm

çıkıntı yapar ve bu çıkıntının iki üst köşesinde 10 x 15x 10cm boyutlarında ‘kibritlikler’ bulunur. Çıkıntı bazen süslemeli ahşap bir parça ile bitirilir (Şekil 5.2).

Şekil 5.2 Ocağın görünüş ve kesiti

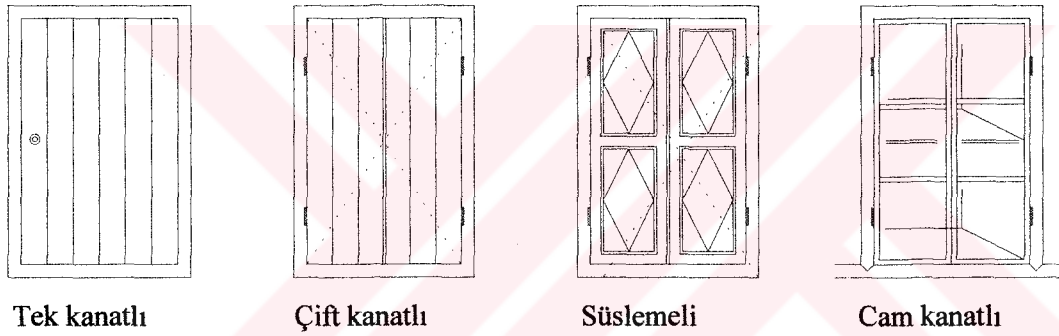

Şekil 5.3 Ocağın oda içindeki konumu

5.1.2 Yüklük ve Dolaplar

Geleneksel konutların hemen hepsinde dolap veya nişlere rastlanır. Genişlikleri duvar kalınlığının yaklaşık yarısı kadar (25-30cm), yükseklikleri pencere yüksekliğine eşit, enleri de 70-80cm civarındadır. Bunlar odanın duvarlarında bırakılmış oyuklar biçimindedir. Ocağın veya bir pencerenin yanında bulunur ve iç mekanda bir pencere görünümündedir. Bu bölmelerde bardak, kolonya vs. gibi küçük eşyalar saklanır.

Dolap kapakları bazen tek kanatlı bazen de çift kanatlı olur. Bazı konutlarda bu ahşap kapakların işlendiğine de rastlanır. Az sayıda bir bölümünün de, kapak kanatları camdır (Şekil 5.4) (Şekil 5.5).

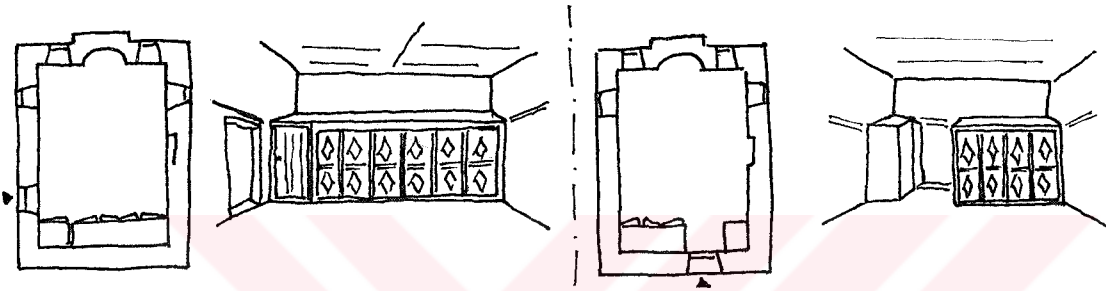

Şekil 5.4 Dolap görünümleri

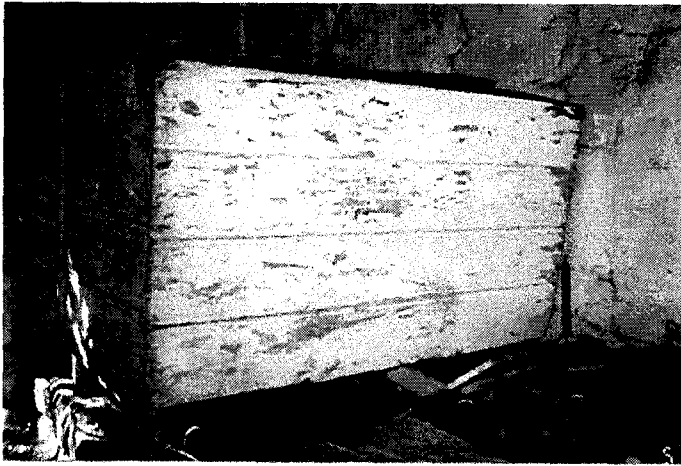
Şekil 5.5 Oda içerisinde dolap ve pencere birlikteliği

Bu küçük dolapların dışında bazı konutlarda yorgan, döşek vs. gibi eşyaların saklandığı ayrı bir yüklük bölümü bulunur. Bu bölüm oda planına göre iki farklı biçimde izlenir. Odaya dikdörtgen planın uzun cephesinden girilir ise, kapı açıldıktan sonra kapı kanadına paralel duran yüklük, ocağın karşısındaki duvarı boydan boya ve kapı üstü seviyesine kadar kaplar. Yüklüğün kapı kanadı arkasında kalan bölümünde yunmalık bulunur. Yüklük 60-70cm derinliğinde ahşap dolap görünümündedir. Eğer odaya ocağın karşısındaki kısa kenardan giriliyor ise, kapının bir yanında yunmalık, diğer yanında yüklük yer alır (Şekil 5.6).

Şekil 5.6 Yüklüğün oda içindeki konumu

Bazı konutlarda ise, yüklüğün yerinde yine yüklük genişliğinde ahşap bir sandık bulunur. Bu sandığın içinde kuru gıda maddeleri saklanır. Sandığın üzerine de yorgan, yastık vs. gibi eşyalar konur (Şekil 5.7). Bu sandıkların hemen hepsi artık kullanılmamaktadır.

Şekil 5.7 İçerisinde kuru gıda saklanan ahşap sandık

5.1.3 Raflar

Geleneksel konutların büyük çoğunluğunda asıl yaşama birimi olarak kullanılan odalarda, odayı yüklük (180-190cm) seviyesinde ahşap bir raf çevreler. Bu raf 15-18cm genişliğinde düz bir tahtadır. Üzerine tabak gibi küçük eşyalar konur (Şekil 5.8).

Şekil 5.8 Odayı çevreleyen raf ve yüklük

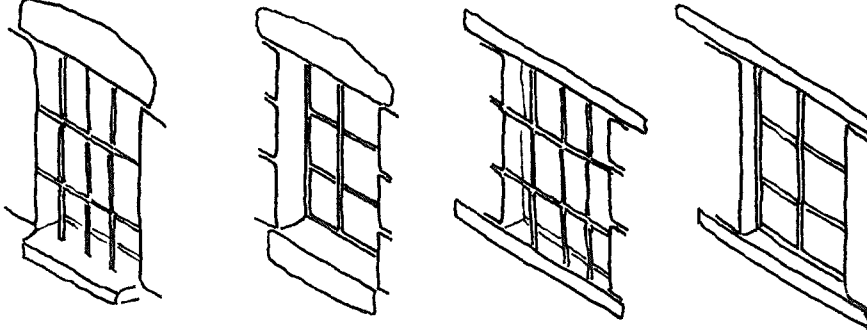
5.1.4 İç Merdivenler

Reşadiye geleneksel konutlarında iç merdivenlerin konumu yukarıda incelenen konut tiplerine göre değişir. Orta holden giriş alan C tiplerinden C2 tipinde, merdiven girişe paralel olup, iki yan duvarlardan birine yaslanır. A2 tipinde ise, merdivenin yeri değişkendir. Her iki tipte de merdiven tamamıyla ahşaptır. Oldukça dik olan iç merdivenlerin basamak genişlikleri 20-25cm, rıht yükseklikleri de 19-23cm dir. Döner veya yarım döner merdiven biçimine pek rastlanmaz.

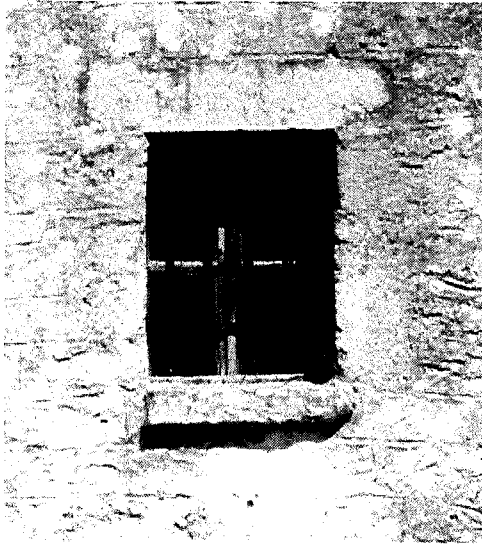
5.1.5 Pencereleler

Mahallenin geleneksel pencere formu, taş yapıya uygun olarak küçüktür ve genellikle dikdörtgendir. Pencere açıklığı, ahşap veya taş lento ile geçilir. Pencerenin altına ve üstüne konan bu lentolar cepheden de izlenebildiği için farklı bir

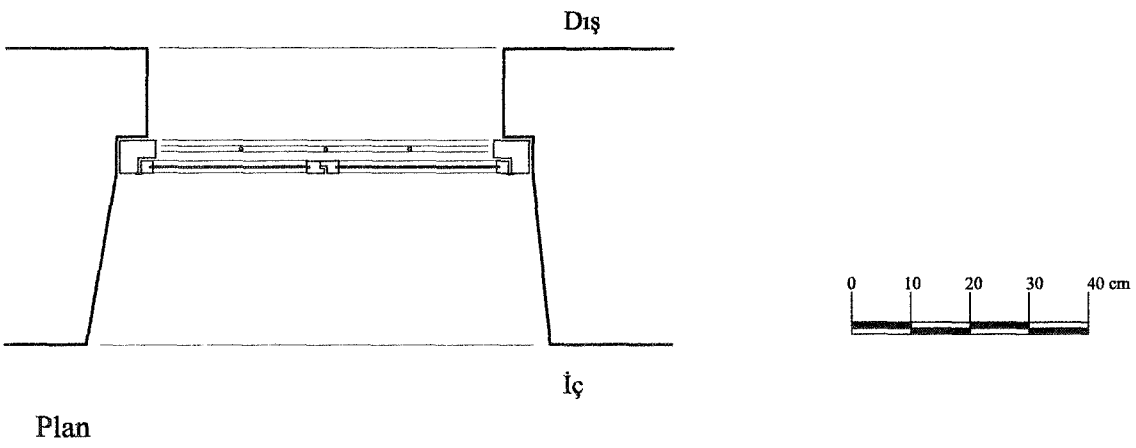
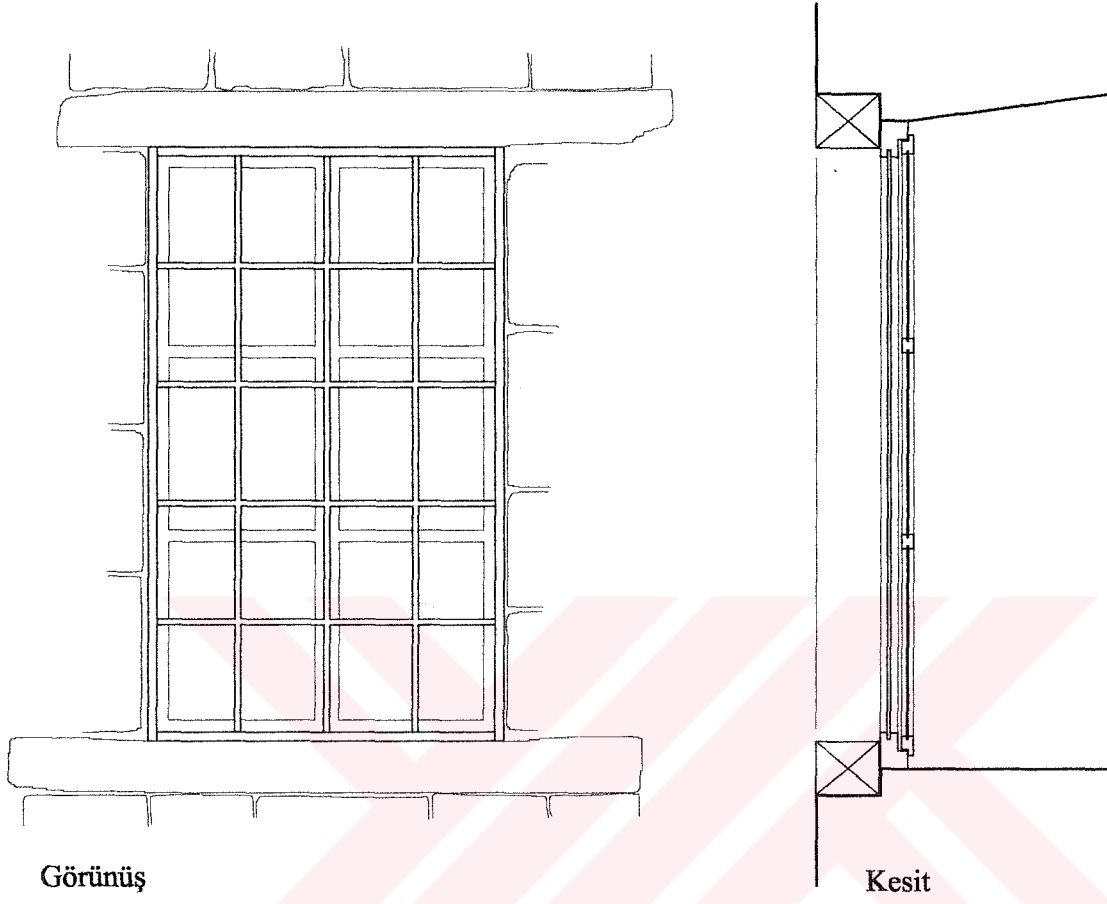
kompozisyon oluştururlar. Erken dönemlerde pencereler demir parmaklık ve çift kanatlı aħřap kepenk ile kapatılırken günümüzde cam kullanılmaktadır. Pencerelerin eni 55-70cm, boyu 80-100cm olup, oranı 2 / 3 veya 1 / 2 dir.

şekil 5.9 Pencere tipleri

şekil 5.10 Aħřap veya taş lentolu pencereler

Şekil 5.11 Pencere detayı

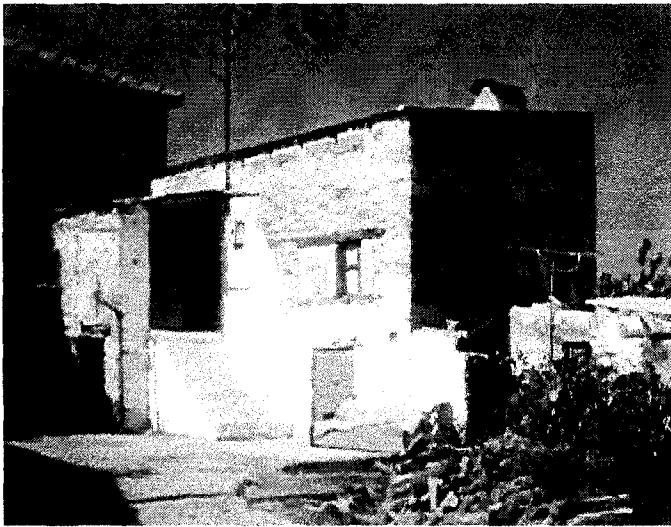
5.1.6 Kapılar

Reşadiye'deki geleneksel konutlarda kapılar çok farklı bir özellik taşımazlar. 8-9cm'lik tahtaların dikeyine kullanılmasıyla oluşmuş ahşap çakma kapılardır. Kapılarda süslemeye pek rastlanılmaz. Kapı açıklığı ahşap lento ile geçilir ve bu lento pencerelerde olduğu gibi cepheden izlenebilir. Genişliği 80-90cm, yüksekliği 170-190cm arasında değişir. Konut kapıları tek kanatlı, avlu kapıları ise genellikle çift kanatlıdır.

5.1.7 Taş Merdivenler

Taş merdivenler, bodrum katlı geleneksel konutlarda görülür. Merdiven yapının arazi üzerindeki konumuna göre şekillenir; fakat genellikle uzun kenar boyuncadır. Bazı örneklerde cepheye bitişiktir. Rıht ve basamak ölçüleri taşın doğal boyutuna bağlıdır. Basamak genişliği ise, genellikle 80-90 cm'dir.

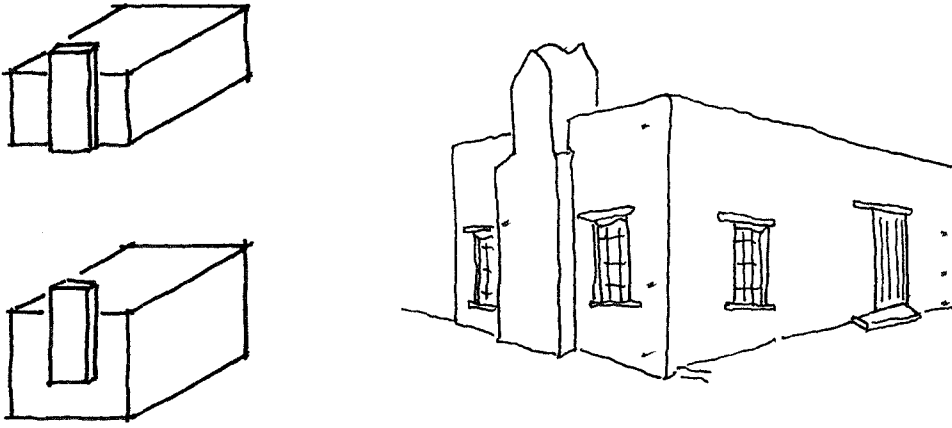
Dış merdivenlerin ve sahanlığın üstü açıktır; fakat sahanlıkların üstü günümüzde kapatılmaktadır. Merdivenlerde korkuluk kullanılmaz. Sahanlıklarda ise, sahanlığın üzerinde yükseldiği duvarlar 50-60cm kadar daha yükseltilerek korkuluk oluşturulur. Yöre sakinleri, erken örneklerde sahanlık yan duvarlarından biri veya ikisinin daha yüksek yapılarak bulaşıklık olarak kullanıldığı belirtir.

Şekil 5.12 Taş merdivenler ve sahanlıklar

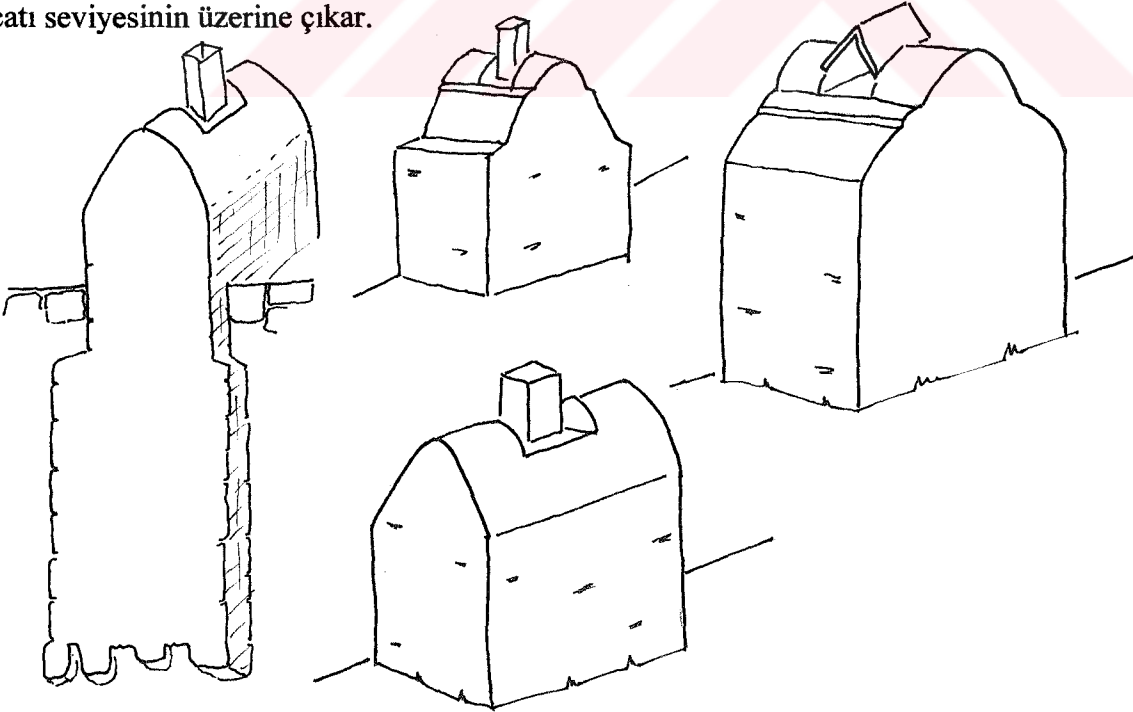
5.1.8 Bacalar

Bacalar Reşadiye geleneksel konutunun en karakteristik mimari öğelerindendir. Bacalar bulunduğu cephede dışa doğru 20-25cm çıkıntı yaparak konutun prizmatik kütesine hareket getirir (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 Bacanın yapı kütesiyle ilişkisi

Genellikle dar cephenin ortasındadır. Baca çıkıntısı 110-150cm genişliğindedir ve ocağın konut içerisindeki konumuna göre zeminden veya daha yukarıdan başlayarak, çatı seviyesinin üzerine çıkar.

Şekil 5.14 Baca Tipleri

Şekil 5.15 Bacalar

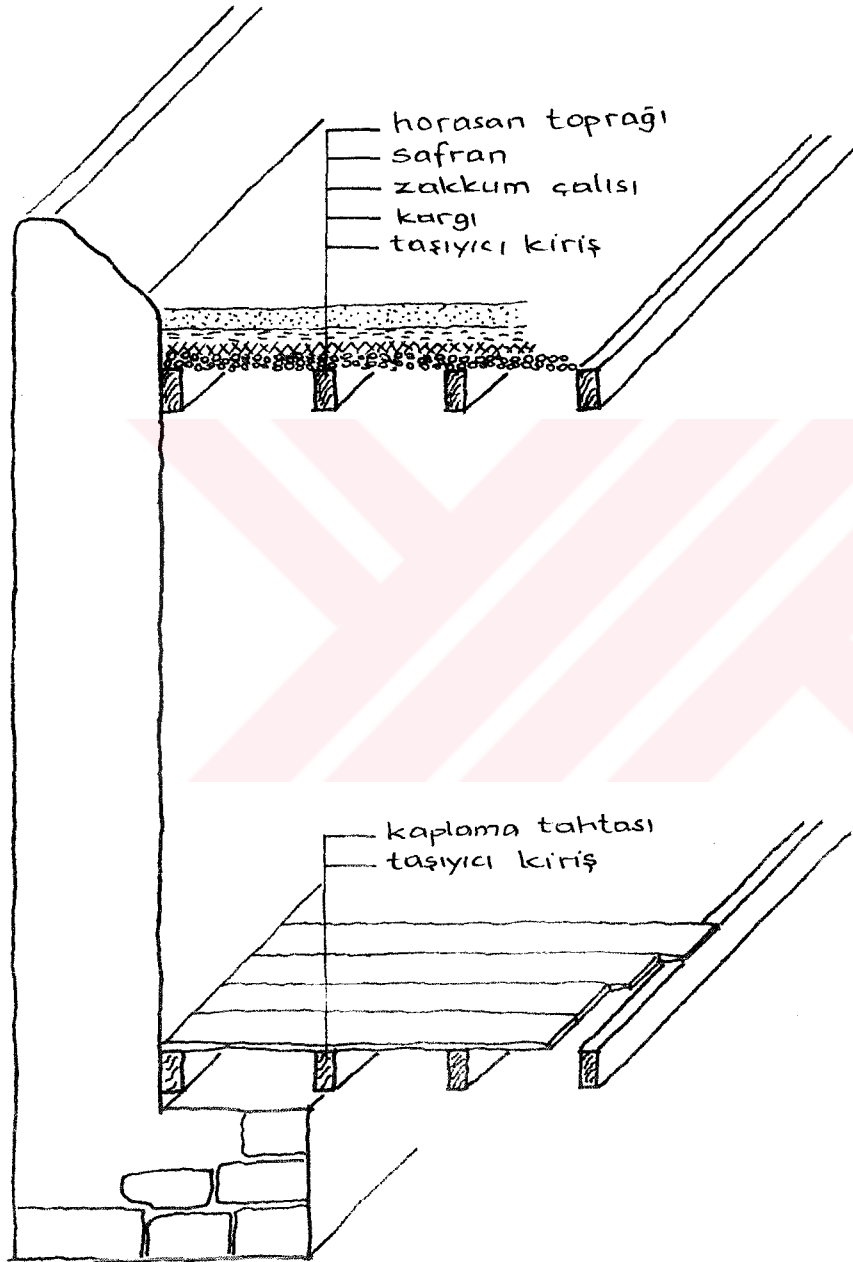
5.2 Yapı Öğeleri

5.2.1 Döşeme ve Tavanlar

Reşadiye Mahallesi geleneksel konutlarında kat arası ve subasman döşemeleri, 40-50cm'de bir atılan ahşap kirişler üzerine 2cm kalınlığında tahtaların çakılması ile oluşturulur (Şekil 5.16). Ahşap kirişler çoğu zaman doğadan elde edildiği haliyle, işlenmeden kullanılır. Bu kirişler odanın kısa kenarı boyunca atıldığı için bu kenarın uzunluğunun belirlenmesinde kiriş boyutu önemlidir. Tek katlı geleneksel konutların bazılarında ise, kısa kirişleri taşıyan ve odanın uzun kenarı boyunca atılan daha kalın bir kiriş bulunur. Bu kalın kiriş ise, odanın ortasındaki bir direk ile taşınır.

Subasmanı olmayan konutlarda ise, alt kat döşemesi çoğunlukla toprak bırakılır. Bu döşeme yöre halkının 'horasan toprağı' veya 'geren toprağı' diye adlandırdığı killi toprağın sıkıştırılması ile oluşturulur. Günümüzde toprak döşemelerin bir çoğu beton veya seramik gibi yapı malzemeleri ile değiştirilmiştir.

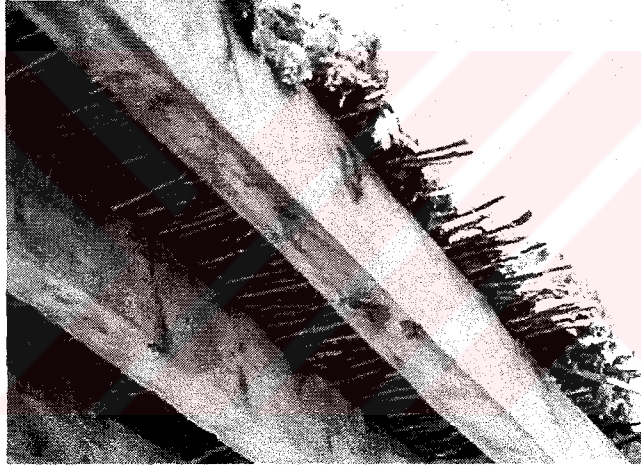
Döşemelerin altları kaplanmadığından tavanda taşıyıcı kirişler görülür. İki katlı ve kırma çatılı konutlarda ise, ikinci kat tavanları tahta veya sunta ile kaplıdır. Kaplamalı tavanlarda da herhangi bir süsleme ögesine rastlanmaz.

Şekil 5.16 Döşeme ve teras çatı detayı

5.2.2 Çatılar

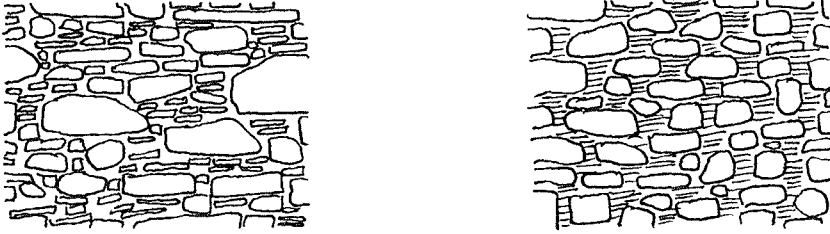
Mahalledeki geleneksel çatı biçimi, teras çatıdır. Teras atı sistemi de döşemelerin yapım sisteminden farklı değildir. Taşıyıcı ahşap kirişler üzerine önce ‘kargı’, daha sonra da ‘zakkum alısı’ ve ‘safran’ serilir. Bunların üzerine de ‘horasan toprağı’ serilerek sıkıştırılır (Şekil 5.16). Ahşap kirişler ile toprak arasındaki bitkiler, hem toprağın yayılabilmesi için zemin oluşturur, hem de odanın havalanmasını sağlar. Çatıdaki toprağa evin önüne doğru eğim verilir ve yağmur suyu duvarda bırakılan oluk ile evin önüne akıtılır. Her yağmurdan sonra da, çatı toprağı tekrar sıkıştırılır. Günümüzde teras çatıların birçoğu, ya kırma çatı ile değiştirilmiştir, ya da çatıdaki toprağın üzeri beton ile kaplanmıştır. Teras atılar kırma çatı ile değiştirilirken konutun kısa kenar duvarları yükseltilir ve çatı bu duvarlar üzerine oturur.

Şekil 5.17 Teras atı detayı

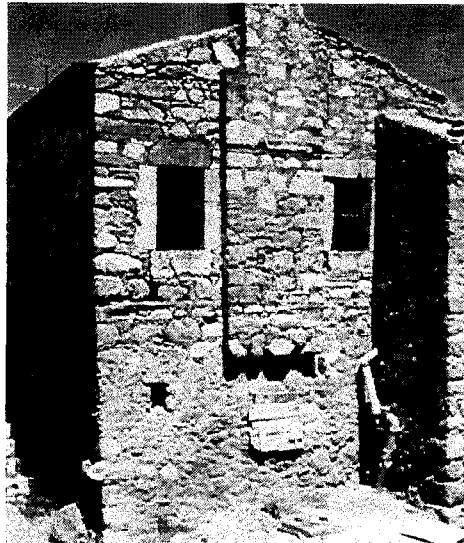
5.2.3 Taş duvarlar

Reşadiye Mahallesi geleneksel konutlarında iki çeşit taş duvar gözlemlenir. Bunlardan birincisi ve mahallede en sık görüleni, irili ufaklı değişik boyutlardaki taşların düzensiz örüldüğü moloz taş duvardır. İkincisi ise, bir veya iki dizi taş arasına kiremit veya tuğla parçalarının derzlere yatay biçimde konulmasıyla örülen almalı taş duvardır (Şekil 5.18) (Şekil 5.19).

Şekil 5.18 Taş duvar çeşitleri

Konutlarda duvar kalınlığı 40-60 cm'dir. Duvar harcı kireç ve horasan toprağının karışımından oluşur. Duvarların içe ve dışa bakan yüzlerinde düzgün taşlar kullanılırken, ortası daha küçük parçalarla doldurulur (Şekil 5.20). Yapı köşelerinde her iki kenarı birbirine bağlayan büyük ve düzgün taşlar kullanılır.

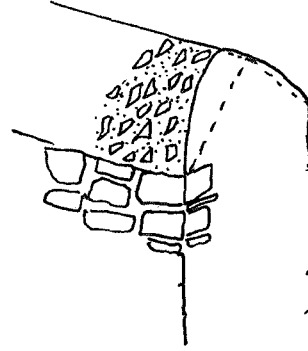

Şekil 5.19 Taş duvar çeşitleri

Taş duvarların iç yüzleri sıvanır, dış yüzleri kalın bir şekilde derzlenir. Almasıık taş duvarların dış yüzlerinde ise derzler daha ince veya daha derindir (Şekil 5.19).

Şekil 5.20 Taş duvar detayı

Şekil 5.21 Bahçe duvarı detayı

Mahalledeki bahçe ve avlu duvarları da, moloz taş duvardır. Kalınlıkları 30-40 cm olup, yükseklikleri genellikle göz seviyesinin altındadır (100-150cm). Bu duvarlar yağmur suyunun taşa zarar vermemesi için çatıya benzer üçgen bir form ile bitirilir ve bu üçgen kısım sıvanıp üzeri kiremit parçaları ile süslenir (Şekil 5.21) (Şekil 5.22).

Şekil 5.22 Bahçe duvarları

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Mahalle Hakkında Yapılan Planlama Çalışmaları ve Koruma Kurullarınca Alınan Koruma Kararları

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 6.2.1982 gün ve A-3290 No'lu kararınca Reşadiye ve Datça Mahalleleri koruma altına alınmış ve III. Derece Kentsel Sit Alanı ilan edilmiştir. Aynı karar gereğince İzmir II No'lu KTVKK, Reşadiye Mahallesi'nde Mehmet Ali Ağa Konağı, Tuhfezade Cami, Kavak Meydanı'ndaki ağaç, yağhane ve sekiz eski konut olmak üzere, onbir yapıyı ve bir ağacı koruma altına almış ve her iki mahallede de III. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanları Geçiş Dönemi Koruma - Geliştirme ve Yapılanma hükümlerinin uygulanmasına karar vermiştir.

Kurul 22.8.1990 tarihli toplantısında ise, Datça ve Reşadiye Mahallelerinin 6.2.1982 gün ve A-3290 No'lu karar ile belirlenmiş III. Derece Kentsel Sit Alanları sınırlarının ve aynı karar gereğince tescil edilen taşınmazlarının tescillerinin devamına ve her iki mahallede de III. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanları Geçiş Dönemi Koruma- Geliştirme ve Yapılanma Koşullarının geçerli olduğuna karar vermiştir.

1994 yılında ise tescil edilen taşınmazların sayısı arttırılmıştır. 26.1.1994 tarih ve 3790 No'lu kararda eski Hükümet ve Halkevi binası; eski sinema, kütüphane, hapishane binaları; çınar ağacı ve kavak meydanı, Mehmet Ali Ağa Konağı, bir

değirmen, iki dükkan ve 140 konut koruma altına alınmıştır. Aynı kararda aşağıdaki maddelere de yer verilmiştir:

- Sit alanının korunması ve sağlıklılaştırılması amacıyla mevcut dokuya müdahale edilmeden yolların korunması ve yeni yol yapılmaması.
- Özgün bahçe duvarı, çeşme, anıt, ağaç gibi kentsel sit elemanlarının koruma planı paftalarına işlenmesi.
- Kentsel sit alanlarında ifraz yapılmaması.
- Alt yapı tesislerinin yer altına alınması.
- Kentsel sit alanlarının doğal sit açısından da değerlendirilmesi.

Datça ve Reşadiye Mahallelerinde geçerli olan III. Derece Arkeolojik ve Kentsel Sit Alanları Geçiş Dönemi Koruma-Geliştirme ve Yapılanma Koşulları aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- Dokuda yeni yapılanmaya gitmek yerine, öncelik mevcut yapıların onarım ve sağlamlaştırılmasına verilmelidir.
- Karakteristik yapıların yanı sıra, bunlarla bütünlük sağlayan sokak dokusu, bitki örtüsü ve diğer insan ürünü öğeler de korunmalıdır. Buna bağlı olarak yola cephe veren yapılara ait duvarlarla bahçe duvarları aynen korunmalı veya aslına uygun olarak onarılmalıdır. Mevcut sokak döşemesi taş esaslı belirlenecek döşeme kaplaması ile onarılıp yenilenmelidir.
- Onarımlarda esas mimariyi yok edecek değişiklikler veya eklentiler yapılmamalıdır.
- Onarım, değişiklik ve restorasyonlarda geleneksel taşıyıcı sistem ve malzeme değiştirilmeyecektir. Çıplak moloz taş örgüsü sıvasız ve badanasız yapılacak veya korunacaktır. Taş dışında bir malzeme kullanılacaksa veya varsa mutlaka sıvanıp badanalanacaktır.
- Kapı- pencere, merdiven- teras, çatı, baca ve ocak, niş, tabaklık vb. gibi iç mekan öğeleri malzeme, biçim, renk, ölçü ve detay olarak aslına uygun biçimde onarılıp yenilenecektir. Sonradan değişikliğe uğramış çatılar orijinal (düz dam) haline dönüştürülecektir. Yine değişikliğe uğramış bacalar özgün durumuna dönüştürülecektir ve başka tip baca yapılamayacaktır.

- Tüm avlu, bahçe ve set duvarları, avlu ve bahçe kapıları aslına uygun olarak onarılıp yenilenecektir.

Mahalledeki yeni yapılanma koşulları da yine İzmir II No'lu KTVKK tarafından belirlenmiştir. Bu koşullar da, aşağıdaki gibi özetlenebilir.

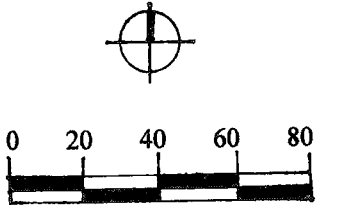
- Datça sit alanlarında koruma amaçlı imar planı yapılmadan ifraz yapılamaz.
- Yola cephesi olmayan parsellerde inşaat izni verilemez.
- Yeni yapılacak yapıların parsel içerisindeki yerleşme ve konumu yer aldığı sokağın aynı sırasındakilerle, yakın çevresindeki komşu yapılarla (bitişik-ayrık; bahçeli; avlulu; bahçe+ avlulu; parselin tamamında; ortasında; yanlarda; geride) uyum içerisinde olmalıdır.
- İnşa edilecek yapıların zeminde kaplayacağı alan 100 m² den fazla olamaz ve aynı parsel içerisinde, müştemilat dışında, birden fazla yapı yapılamaz.
- Yapı yüksekliği iki katı (h:6.00m) geçemez ve meyilden dolayı kat kazanılamaz. Meyilli arazide yapılacak yapılarda, yapı araziye göre kademelendirilir.
- Yeni yapılarda en dar cephe minimum 4.00 metredir ve hiçbir cephe genişliği 14.00 metreden fazla olamaz.
- Yeni yapılarda tercihan çıplak moloz taş örgü veya “yassı tuğla ve taş karışık” duvar kullanılmalıdır. Başka malzeme kullanılması halinde ise, üzeri sıvanıp beyaz badana yapılması gerekir.
- Pencere açıklıkları $\frac{3}{5}$ veya $\frac{1}{2}$ oranında, 0.60- 0.80m genişlikte ve maximum 1.50 m yükseklikte olacaktır. Kapılar ise aynalı sistem olup, maximum 1.00 m genişlikte ve 2.10 m yükseklikte olacaktır. Yapılarda doluluk- boşluk oranı en az $\frac{1}{9}$, en çok da $\frac{1}{5}$ olacaktır.
- Merdiven ve teraslar yörede kullanılmış olduğu özellikte yapılacaktır.
- Bütün yapıların üstü teras çatı olacaktır. Bu teraslarda yörede kullanıldığı biçimde belirli hizmet alanları (ocak, yıkama nişi vb.) yer alabilecektir.
- Bacalar, GB ve GD yönündeki hakim rüzgar dikkate alınarak ve yörede mevcut baca tiplerinden birine uygun olarak yapılacaktır.
- Avlu, bahçe ve set duvarları yol ve sokak üzerinde yer alan mevcut duvarların karakterinde ve geleneksel özellikte taş malzeme kullanılarak yapılacaktır.

Tablo 6.1 Reşadiye Mahallesi'nde koruma altına alınmış olan yapılar

DATÇA İLÇESİ
REŞADİYE MAHALLESİ
TARİHİ ÇEVRE
DOKUSU ARAŞTIRMASI

MAHALLEDE KORUMA
 ALTINA ALINMIŞ OLAN
 YAPILAR

Hazırlayan: Öncü Başoğlu

6.2 Mahalledeki Geleneksel Dokunun Sorunları

İzmir II No'lu KTVKK 1982-1994 yılları arasında Reşadiye Mahallesi'ni geleneksel dokusunun korunması üzerine aldığı kararlarda koruma amaçlı imar planı yapılmasının altını çizmesine rağmen, bu planın henüz hazırlanmaması ciddi sıkıntılar yaratmaktadır. Mahallenin nüfusunun artması yeni konut ihtiyacı doğurmaktadır. Var olan eski konutlar ise günümüz koşulları için yetersizdir. Gerek yeni yapılaşmanın gerekse de eski yapı onarımlarının kontrolünde III. Derece Kentsel Sit Alanı Geçiş Dönemi Koruma – Geliştirme ve Uygulama Koşulları yeterli değildir.

Mahalledeki uygulamalarda mimarlar henüz ön planda değildir. Eski yapı ustalarının sayısı da yok denecek kadar azdır. Var olanlar ise, genellikle yapı eyleminden uzaktır. Dolayısıyla tüm uygulamalar bilinçsiz yapılmaktadır. Mahalle halkı ise sahip olduğu yöresel değerlerin farkında değildir. Koruma kurulunun kararlarını ya bilmemekte ya da kurulu sadece yasaklar getiren bir kurum olarak görmektedir. Ayrıca kurul kararlarına uygun yapılacak uygulamaların inşaat maliyetinin daha yüksek olması halkın şikayetlerini artırmaktadır. Tüm bu nedenlerden dolayı mahallenin korunması giderek zorlaşmaktadır.

6.2.1 Çevresel Sorunlar ve Öneriler

Mahallenin geleneksel dokusunda sokağa çıkıntı yapan ocaklar, avlu duvarlarının üzerinden sarkan çiçekler, özel bir görünümü olan bacalar, ocak çıkıntısının iki yanında görülen dar pencereler sokakları belirleyen öğelerdir. Bu öğelerin zamanla bozulmaları sonucunda sokak görüntüleri özgünlüğünü yitirmeye başlamıştır. Eski yapıların bir çoğunda çıplak moloz taş örgü badanalanmakta, avlu duvarları tuğla veya briket malzemeler ile yenilenmekte ve eski yapılara özgün durumu zedeleyen ekler yapılmaktadır. Sokak görünümünü bozan yeni öğelerin tekrar, tek tek asıl şekline çevrilmeleri gerekir.

Avlu duvarlarına yapılan tuğla veya briket ekler taş ile değiştirilmeli ve özgün avlu duvarı detayları uygulanmalıdır. Konutlara yapılan eklerden dolayı avlu duvarlarına açılan pencereler kaldırılmalı ve bu pencereler evin avlu cephesinde açılmalıdır. Zamanla bozulan ocak çıkıntıları ve bacalar da özgün durumuna getirilmelidir.

Mahallenin kuzey bölümünde terk edilmiş eski konutlar olsa da genel olarak mahalle, başka birçok geleneksel yerleşimde olduğu gibi, terk edilme tehlikesi ile karşı karşıya değildir. Halk var olan eski konutlarında yaşamaya devam etmektedir; fakat nüfusun büyük çoğunluğu mahallenin güney bölümünde yaşadığı için eski doku özellikle bu bölümde giderek bozulmaktadır. Dolayısıyla mahallenin güney bölümünde bilinçsiz uygulamalardan kaynaklanan bozulmalar görülürken, kuzey bölümünde eski konutların kullanılmamasından kaynaklanan sorunlar görülmektedir. Belediyenin yol ve alt yapı çalışmalarının da daha çok güneyde sınırlı kalması, kuzey bölgede yaşamayı teşvik etmemektedir.

Mahallenin kuzeyindeki konut sahiplerinin birçoğu mahalle dışında yaşamaktadır. Dolayısıyla bu konutların asıl sahiplerince tekrar kullanılabilmesi pek mümkün değildir. Datça Yarımadası ise, son yıllarda yazlık konut sahibi olmak isteyenlerin dikkatini çekmektedir. Genellikle büyük kentlerden ve yurt dışından gelen bu nüfusun içinde eski konutları yaşatmak isteyen bir kesim de vardır. Bunlar genellikle Datça Mahallesi'nde yoğunlaşmıştır. Yazlık konut sahibi olmak isteyen kesim Reşadiye Mahallesi'ne de yönlendirilerek terk edilmiş eski konutlar değerlendirilebilir. Bu konutların yeni kullanıcıları için yetersiz gelmesi durumunda aşağıda önerilen onarım biçimi izlenirse, var olan geleneksel konut dokusu bozulmadan korunabilir.

Mahallenin güney bölümü ise, yeterince yoğundur. Geleneksel doku içerisinde yapılan her yeni yapı dokuyu giderek bozmaktadır; çünkü geleneksel dokudaki yapı alanı ve etrafındaki yeşil alan oranı değişmektedir. Dolayısıyla bu bölümde yeni yapılaşmaya gitmek yerine, öncelik mevcut yapıların onarımına verilmelidir. Yeni yapılaşmalar ise kontrollü olarak mahallenin kuzeyine ve batısına yönlendirilmelidir.

6.2.2 Geleneksel Konutların Sorunları ve Onarımı ile İlgili Öneriler

Geleneksel bir konutu korumanın başlıca yöntemi o konutun kullanımının devam etmesidir; çünkü kullanıcı yapıya sürekli bakım yapacak ve yaşatacaktır. Bu nedenle halkın konutlarını kullanmasına dönük ihtiyaçlarının giderilmesi gerekir. Geçmişte mahalledeki geleneksel konutların bünyesinde oturma odası, yatak odası gibi ayrı odalara ihtiyaç duyulmazken, günümüzde bu mekanlar neredeyse zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle banyo, mutfak gibi ıslak hacimlerin geleneksel konutlarda ayrı birer mekan olarak özelleşmemesi sıkıntı yaratmaktadır. Çamaşır makinası, fırın, buzdolabı vs. gibi çağımızın ev makinaları temel ihtiyaç durumundadır. Bu makinaların kullanılabilmesi için gerekli olan ıslak mekanların yaratılması gerekir.

Mahalledeki geleneksel konutların çoğunluğunun küçük olmasından dolayı, onarımlarda iç mekanlar mümkün olduğunca ekonomik ve işleve dönük değerlendirilmelidir. Ayrıca konut ile birlikte yapılmış özgün durumdaki ahır, depo gibi birimler de yaşama birimi olarak değerlendirilebilir. Bu bakış açısıyla önerilecek mimari çözümler, çoğu zaman konut kullanıcısının kısıtlı ve özverili kullanımını gerektirecektir ki; bu durum daha rahat yaşama isteği içinde olan konut kullanıcısı için sorun yaratabilir. Bu sorun ise, ancak halkın sahip olduğu çevrenin ve konutlarının tarihsel değerinin farkına varması ve bu çevreyi yaşatmak için sorumluluk duymasıyla aşılabılır.

Aşağıda önerilen onarımlarda, konut bünyesinde en az bir oturma/yaşama birimi, yatma birimi, mutfak ve banyo bulunması dikkate alınmıştır. Yukarıda incelenen konut tiplerindeki yaşama birimlerinin, özgün kullanımlarında olduğu gibi, günümüzde de çok amaçlı kullanılması tasarlanmıştır. Mevcut alanların küçük olmasından dolayı mutfak birimi ayrı bir mekan olarak değil, yaşama birimi ile birlikte, birimin giriş bölümünde tasarlanmıştır. Çamaşır, bulaşık makinası gibi ev eşyalarının da mutfak bölümünde, tezgah altında bulunması düşünülmüştür. Oturma ve yemek yeme alanı ocak çevresinde çözülmüş ve bu alanın ihtiyaç duyulduğunda yatma birimi olarak da kullanılması ön görülmüştür. Ayrıca bağımsız bir yatak odası da tasarlanmıştır. Banyo birimi ise mevcut alan yeterli ise konut içinde, yetersiz ise

müştemilat olarak önerilmiştir. Bu çerçevede mahallede onarım görmesi gereken geleneksel konutlar; 1- Özgün durumu korunarak kullanılacak geleneksel konutlar 2- Bir müştemilat birimi eklenerek kullanılacak geleneksel konutlar 3- Bir yaşama birimi eklenerek kullanılacak geleneksel konutlar olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştır.

Özgün durumu korunarak kullanılacak geleneksel konutlar:

- En az bir yaşama birimi (>14m²) ve bulunduğu parselde depo veya ahır (>14m²) gibi özgün durumda ve onarım görebilecek nitelikte ikinci bir birim içeren konutlar: Bu gruptaki en küçük konut bir ahır veya depo birimi içeren A tipi konuttur. Mevcut yaşama birimi mutfak ve oturma birimi olarak tasarlanabilir. Ahır birimi de onarılarak yatak odası olarak kullanılabilir. Bu birimde yeni işlevinden dolayı açılacak pencereler geleneksel pencere boyutlarında ve düzeninde olmalıdır (Şekil 6.1).
- B' tipi konutlar: B' tipi konut, biri daha küçük olmak üzere, iki yaşama birimi ve bir mutfak birimi içerir. Küçük olan yaşama birimi yatak odası olarak, büyük olan oturma odası olarak ve mutfak birimi de yine mutfak ve banyo birimi içerecek şekilde düzenlenebilir (Şekil 6.2).
- Bodrum katı olan konutlar (A1, B1, C1 tipi konutlar): Mahalledeki geleneksel konutların bodrum katlarının büyük çoğunluğu günümüzde kullanılmamaktadır. Bu katlar, onarım görececek konutlarda, yatak odası ve/veya banyo olarak değerlendirilebilir. Kat yüksekliğinin bu kullanıma uygun olmadığı örneklerde ise, temel altına beton dolgu yapılarak mevcut döşeme kotu aşağı çekilebilir. Zemin kat ve bodrum kat arasında da içten bir merdiven ile bağlantı kurulabilir (Şekil 6.3).
- A2, C2 ve Küme ev tipi konutlar: Bu gruptaki konutlar ikiden fazla yaşama birimi içerdiği için günümüz koşullarında da rahatlıkla kullanılabilir (Şekil 6.4).

Bir müştemilat birimi eklenerek kullanılabilir geleneksel konutlar:

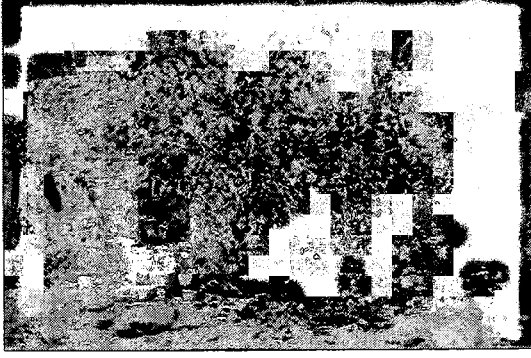
Bulunduğu parsel alanında depo veya ahır gibi özgün durumda ve onarım görebilecek nitelikte ikinci bir birim içermeyen

- A' ve B tipi konutlar (Şekil 6.5).
- C tipi konutlar (Şekil 6.6).

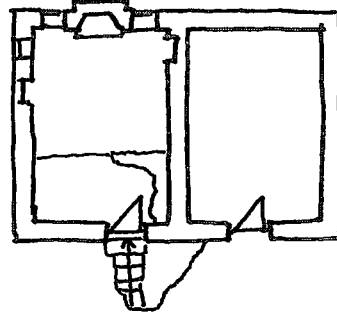
Bu grupta konut bünyesinde bulunması gereken banyo birimi alan yetersizliğinden dolayı müştemilat olarak önerilmiştir. Müştemilat birimi mahallenin geleneksel dokusunda görülen hela birimine benzer niteliktedir ve 200 cm x 250 cm alana, 220cm yüksekliğe sahiptir. Yığma taş olarak tasarlanan birimin parsel içerisindeki yerinin, kullanımının rahat olabilmesi için, mevcut konuta yakın olması düşünülmüştür.

Mahallede onarım görmesi gereken konutların birçoğu yıkık durumdadır ve sayısı da fazla değildir (Tablo 6.2). Sadece bunların yukarıda önerildiği biçimde onarım geçirmesi, mahallenin geleneksel dokusunun korunması için yeterli olmayacaktır. Günümüzde kullanılmakta olan ve özgün durumunu zedeleyen ekler almış olan geleneksel konutlar da, bu eklerden arındırılmalıdır.

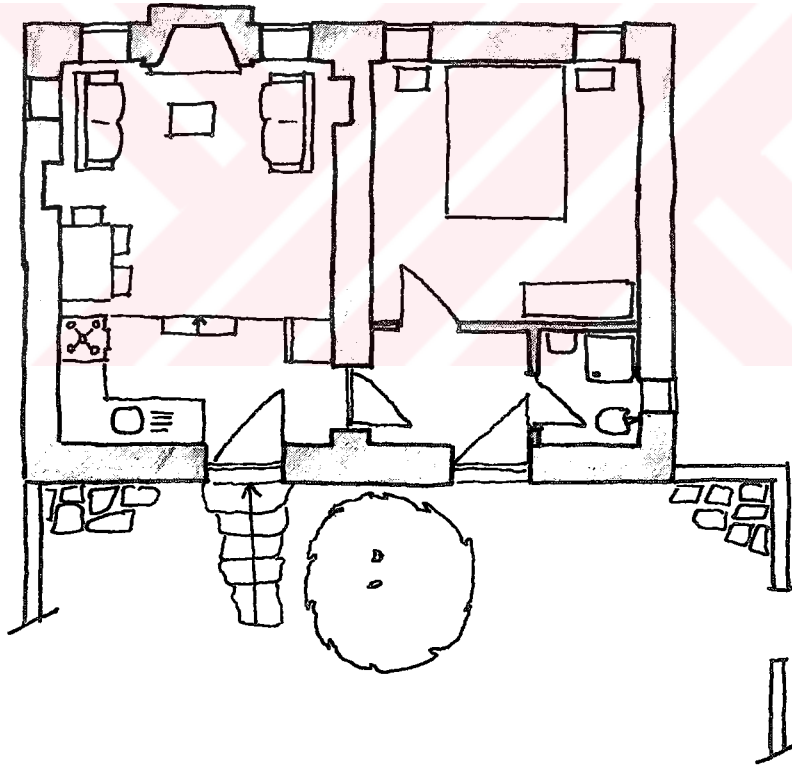
Reşadiye Mahallesi'ndeki mimari mirasın geleceğe taşınabilmesi için sadece koruma kararları yeterli değildir. Bunların yanısıra halkın ve yerel yönetimlerin de (Belediye, Muhtarlık vs.) bilinçlendirilmesi gerekir. Ancak bu sayede alınan koruma kararları daha sağlıklı uygulanabilir.

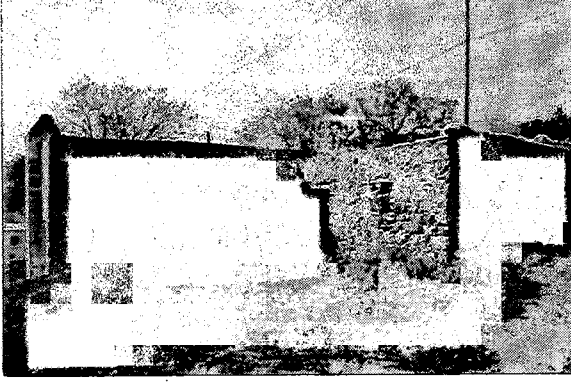
48/2

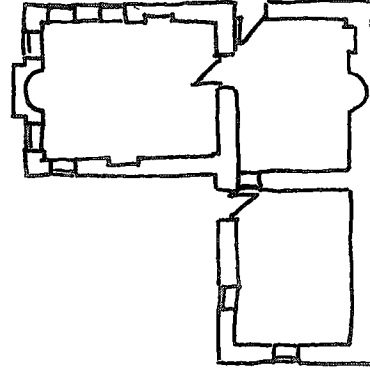
Mevcut durum

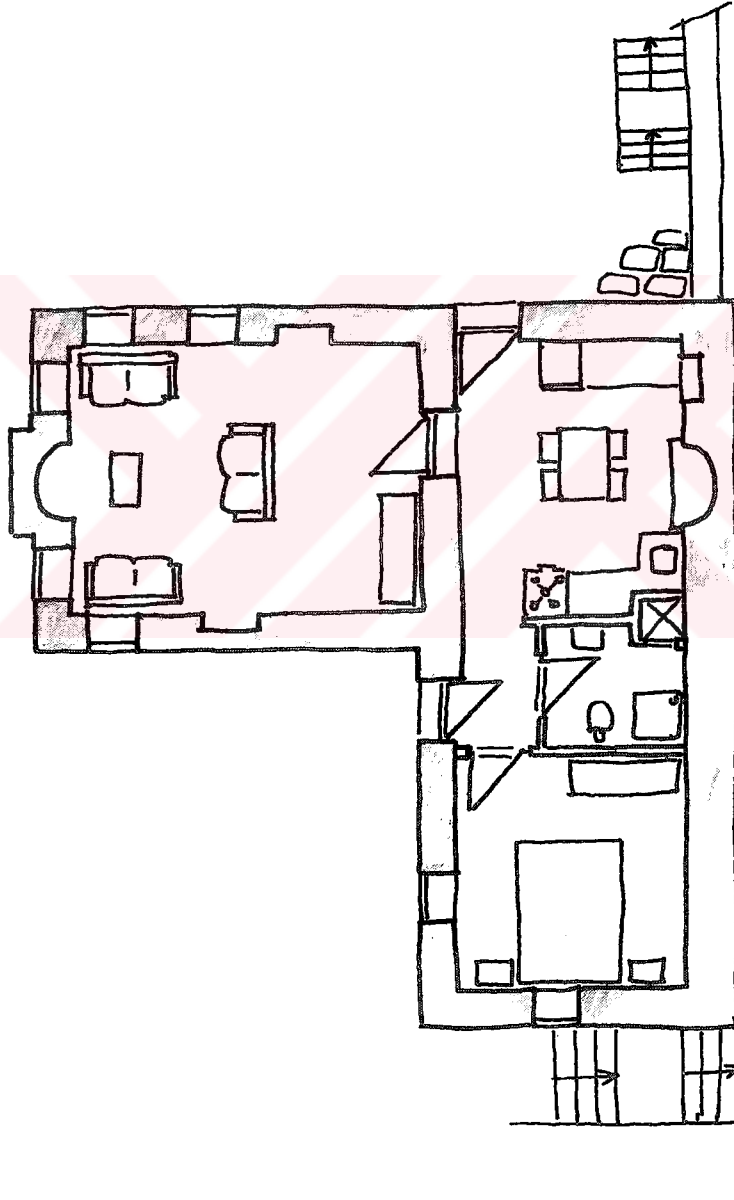
Şekil 6.1 En az bir yaşama birimi ve depo/ahır birimi içeren geleneksel konutların restorasyon önerisi ("A" tipi konut)

36/1

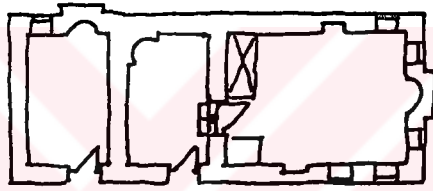
Mevcut durum

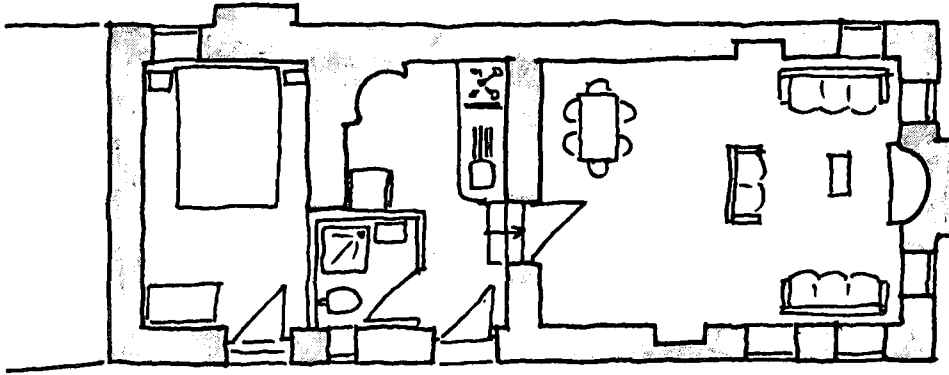
Şekil 6.1 (devam) En az bir yaşama birimi ve depo/ahır içeren konutların restorasyon önerisi
("B" tipi konut)

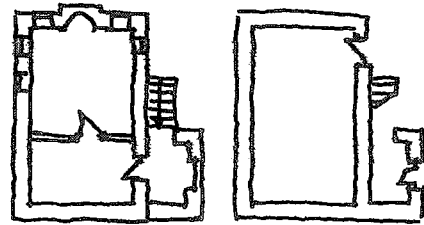
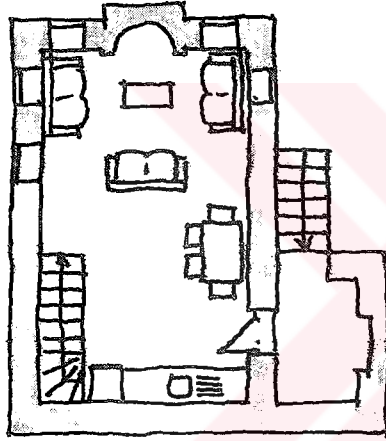
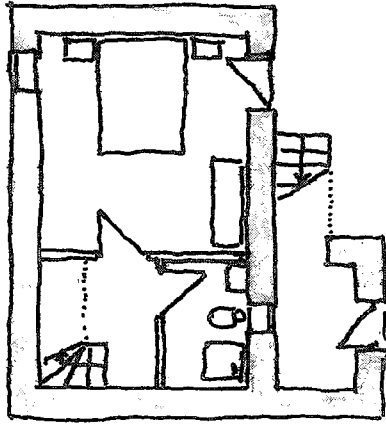
41/5

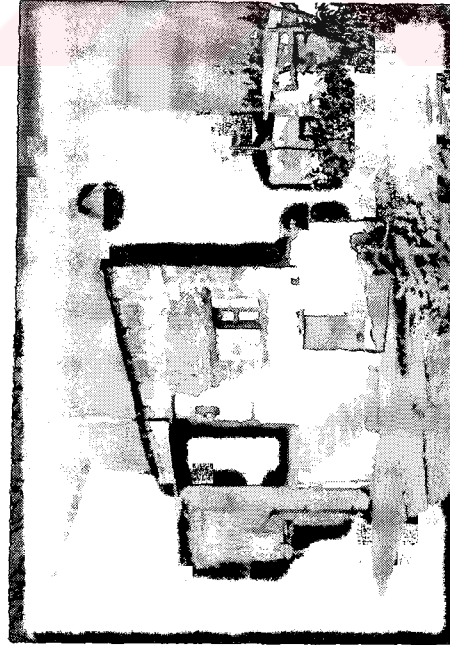
Mevcut durum

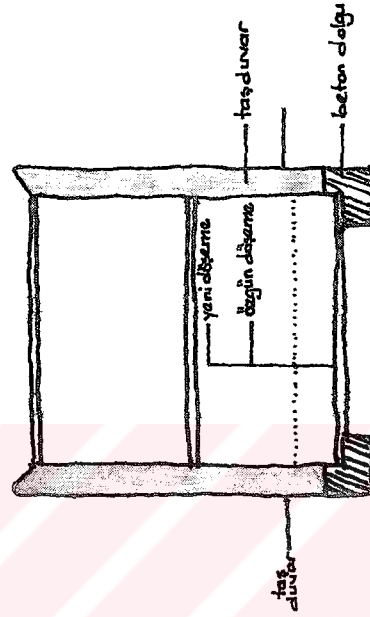
Şekil 6.2 Özgün durumu korunarak onarılabilecek “B” tipi konut

Mevcut durum

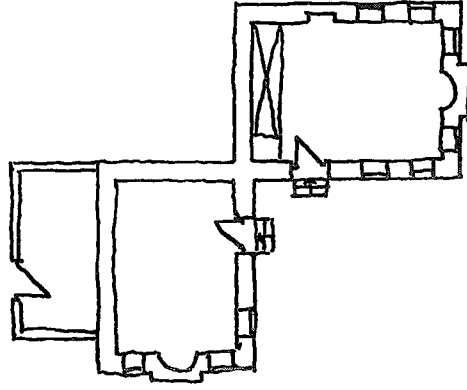
74/3

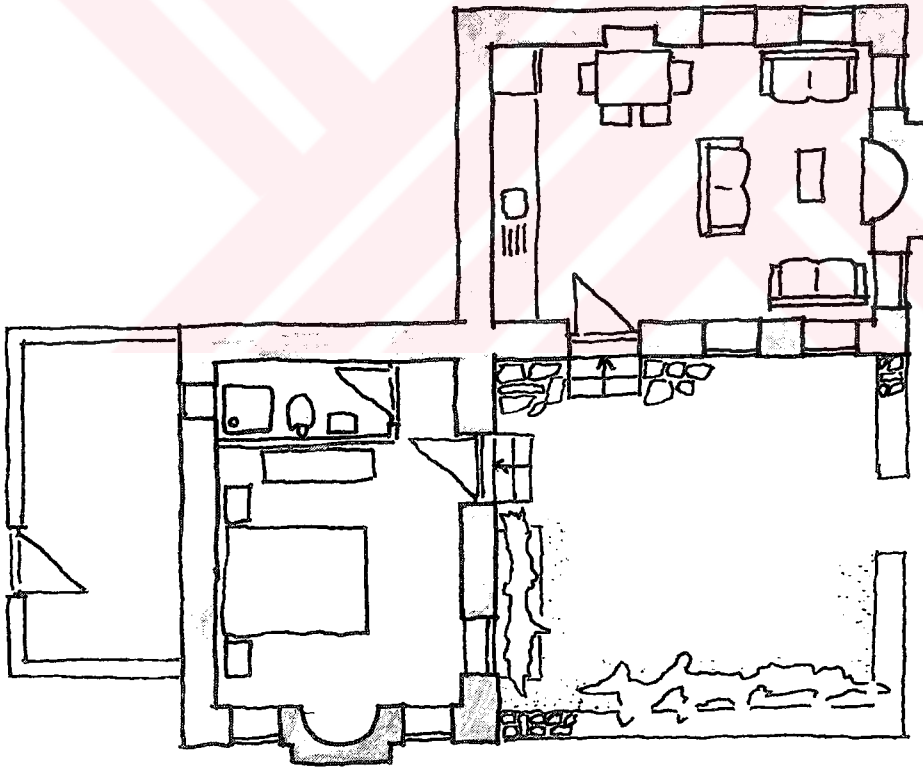
Şekil 6.3 Bodrum katlı geleneksel konutların restorasyon önerisi ("A1" tipi konut)

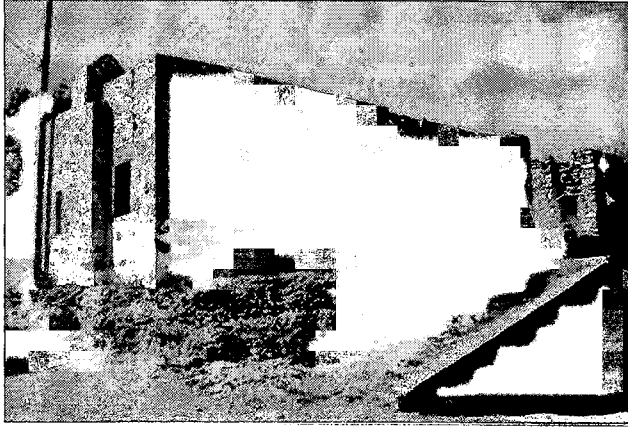
34/6

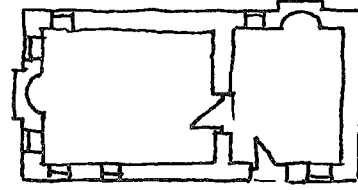
Mevcut durum

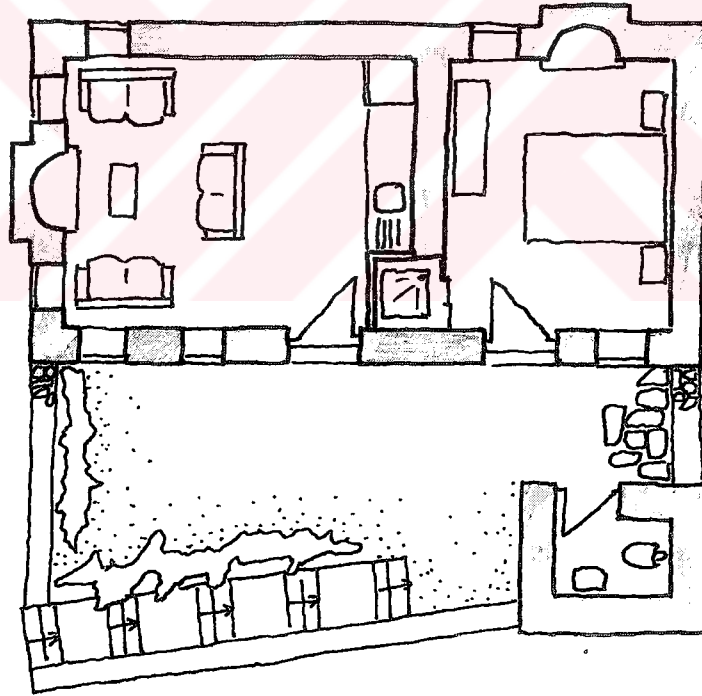
Şekil 6.4 İkiden fazla yaşama birimi içeren geleneksel konutların restorasyon önerisi

47/8

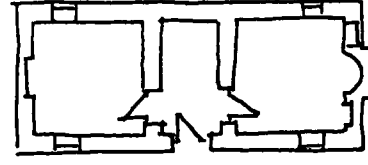
Mevcut durum

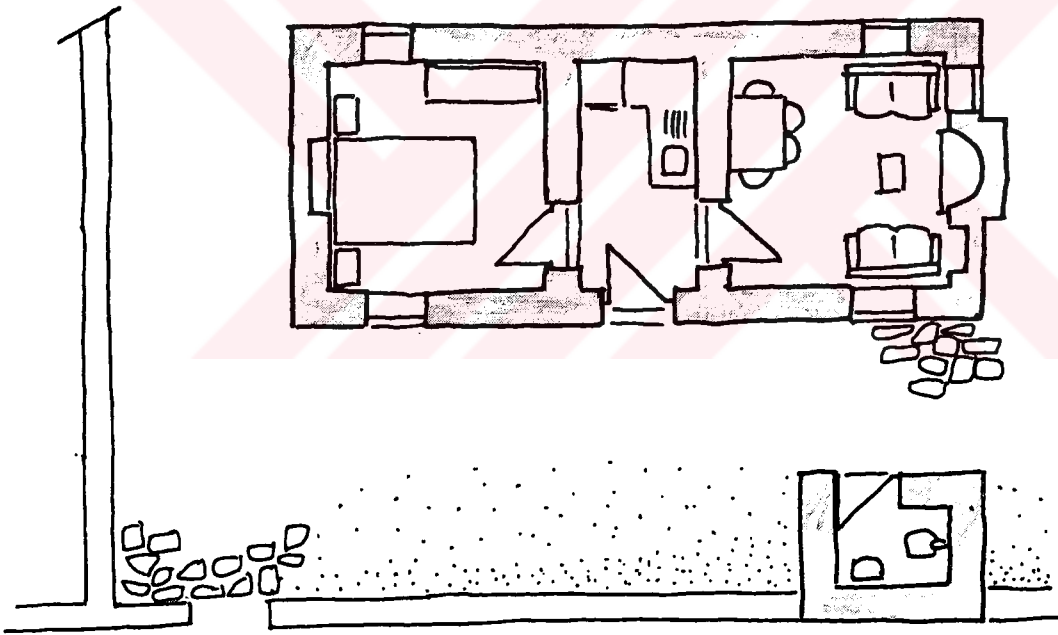
Şekil 6.5 Bir müstemilat birimi eklenerek kullanılabilecek geleneksel konutların restorasyon önerisi ("B" tipi konut)

63/4

Mevcut durum

Şekil 6.5 (devam) Bir müştemilat birimi eklenerek kullanılabilir geleneksel konutların restorasyon önerisi ("C" tipi konut)

Tablo 6.2 Reşadiye Mahallesi'nde onarım görmesi gereken geleneksel konutlar

KAYNAKLAR

- Aktüre, S. (1993). Tarih İçinde Muğla. (der., İ. Tekeli) Ankara: O.D.T.Ü. Mimarlık Fak. Yay. , 19. yüzyılda Muğla.
- Akurgal, E. (1989). Anadolu Uygarlıkları. İstanbul: Net Turistik Yay.
- Alomar, G. (Fall1978). Western Mediterranean European Vernacular Architecture. O.D.T.Ü.Mimarlık Fak. Der., 4/2, 149-157
- Asatekin, G. (1994). The Role of The Inhabitant in Conservation: the proposal for the evaluation of traditional residential architecture in Anatolia. Ankara: (basılmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Bölümü).
- Arel, A. (1982). Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar. İzmir: Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi yay.
- Balducci, H. (1955). Rodos'ta Türk Mimarisi. Çev., C. Rodoslu, Ankara: T.T.K. Basımevi
- Bean, G.E. (1987). Karia. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Bekem, E. (1996). A Preservation and Rehabilitation Proposal for Datça Mahallesi (Eski Datça). Ankara: (basılmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Bölümü)
- Bektaş, C., & Başak, S. (1983). Halk Yapı Sanatından Bir Örnek: Bodrum. İstanbul: T.T.O.K. Yayını

- Bektaş, C. (1976). Halkın Elinden Dilinden. Mimarlık, 2,24-31
- Çanlı, M., & Türkeş, Ü. (1999). Datça (Reşadiye) Kuva-yı Milliyesi. Ankara: A.K.D.T.Y.K. Atatürk Araştırma Merkezi Yay.
- Durmuş, Z. (1997). Designing New Buildings in Old Settlements: A case study in Datça Mahallesi, Muğla. Ankara: (basılmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü)
- Ekinci, O. (1993). Datça'da Mehmet Ali Ağa Konağı. Cumhuriyet Dergi, 361, 18-19
- Erdim, M. (1980). Anadolu'da Geleneksel Konut Birimi- art zamanlı ve eş zamanlı ilişkilerin irdelenmesi ve Fırat havzası konutlarında plan tipolojilerinin çözümlenmesi üzerine bir yöntem araştırması. 2 cilt., İzmir: (basılmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Tarihsel Çevre Araştırma, Koruma ve Restorasyon Bölümü).
- Eriç, M. (1979). Geleneksel Türk Mimarisinde Malzeme Seçim ve Kullanımı. Yapı, 33,42-45
- Eroğlu, Z. (1939). Muğla Tarihi. İzmir: Marifet Basımevi.
- Evliya Çelebi (1935). Seyahatname Anadolu, Suriye, Hicaz 1671-1672. Cilt 9, İstanbul
- Germen, A. (1974). Yöre Mimarisi. Mimarlık, 5, 5-9
- Kazmanoğlu, M., & Tanyeli, U. (1978). Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılaşmalar. Yapı, 33, 42-45
- Korcak, P. (1978). The Goals and Means of Preserving Vernacular Architecture. O.D.T.Ü. Mimarlık Fak. Der., 4/2, 139-147
- Kuban, D. (1966). Türkiye'de Malzeme Koşullarına Bağlı Geleneksel Konut Mimarisi Üzerine Bazı Gözlemler. Mimarlık, 36, 15-20

- Menteşe. (1957). İslam Ansiklopedisi. İstanbul: Maarif Basımevi.
- Muğla. (1982). Yurt Ansiklopedisi. İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Muğla Valiliği. (1968). Muğla İl Yıllığı 67. Ankara
- Mutlu, B. (1975). Kırsal Alanlarda Kültürel Değerlerin Korunması Üzerine. Yapı, 11, 34
- Newton, C.T. (1865). Travels and Discoveries in the Levant. London, Day and Son Limited.
- Özcan (Tuncağıl), Z. (1994). Vernacular Architecture of Teke Peninsula Littoral. Ankara: (basılmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Restorasyon Bölümü)
- Rapoport, A. (1969). House Form and Culture. New Jersey:Prentice Hall, Inc.
- Rapoport, A. (1979). An Interview with Amos Rapoport on Vernacular Architecture. O.D.T.Ü. Mimarlık Fak. Der., 5/2, 127-156
- Renda, G. (1974). Datça'da Eski Bir Türk Evi. Sanat Dünyamız, 11, 22-29
- Rudofsky, B.(1964). Architecture Without Architects: A short introduction to non-pedigreed architecture. New York: Doubleday & Company, Inc., Garden City.
- Tekeli, İ. (1993). Tarih İçinde Muğla.(der., İ.Tekeli) Ankara: O.D.T.Ü. Mimarlık Fak. Yay., 1923-1950 Döneminde Muğla'da Olan Gelişmeler.
- T.C. Datça Kaymakamlığı Turizm Danışma Müdürlüğü. (1994). Datça 94 Envanteri.
- Uluç, H. (1946). Güney Anadolu'da Sivil Mimari Örnekleri. Arkitekt, 46, 261-267
- Umar, B. (1999). Karia: (Bir tarihsel coğrafya araştırması ve gezi rehberi). İstanbul: İnkilap Kitabevi Yay.

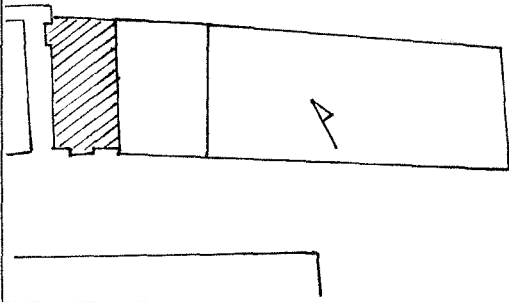
Uykucu, E. (1983). İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (coğrafya ve sosyal yapı). İstanbul

Witteck, P. (1944). Menteşe Beyliği 13-15. Asırda Garbi Küçük Asya Tarihine Ait Tetkik. Ankara: T.T.K. Yay.

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 2(Konut) Haritadaki yeri: 83/10

PLANLAR	Zemin Kat Planı		Çözümleme			
			TİP A a + a' → TİP A' $(a) + (a') = A + (a') = \text{TİP A'}$			
CEPHELER	Yol Cephesi		Yan Cephe			
DEĞERLENDİRME		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z	Yığma taş	Taş	Yapıya giriş yönünde iki oda ilave edilmiş ve bahçe duvarına pencere açılmıştır. Yaşama birimindeki yükflük bölümü iptal edilmiştir.	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmakta olup, bakımlı durumdadır.	Yapı parsel alanı içerisinde köşede ve biri çıkmaz sokak olmak üzere iki sokağa bitişik durumdadır. Yapı KD-GB aksında yerleşmiş olup, girişini GD yönünden almaktadır. Avlu sokak yönünde yüksek duvarla çevrilidir ve yapı sokakla görsel ilişki içerisinde değildir.
	Ç	Teras çatı	Beton	Özgün toprak döşemenin üzeri beton ile kaplanmıştır.		

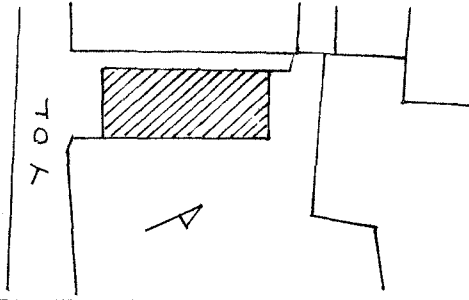
a: Yaşama birimi>12m2

a': Yaşama birimi<12m2

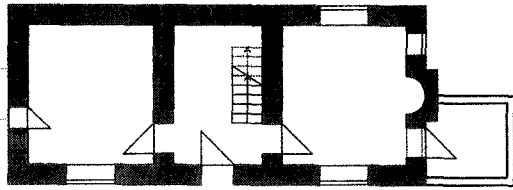
D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
 Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

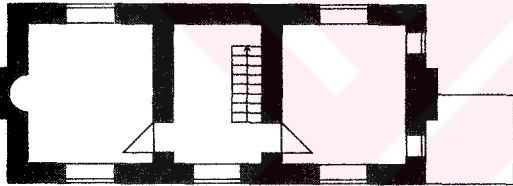
KATALOG NO: 3 (Konut) Haritadaki yeri: 83/12

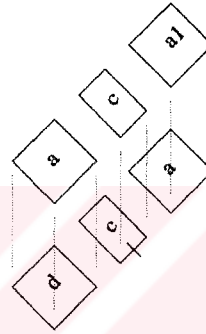
Zemin Kat Planı

1. Kat Planı

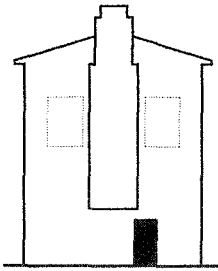

Çözümleme

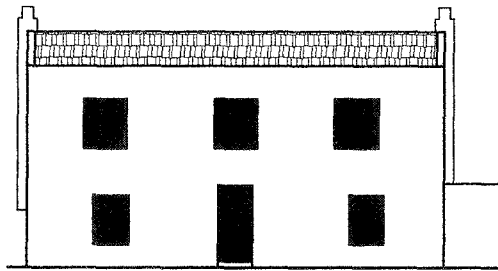

$$\left| \frac{a+c+a1}{d+(c)+a} \right| = \frac{C}{C} = \text{TİP C2}$$

Yol Cephesi

Bahçe Cephesi

CEPHELER

DEĞERLENDİRME

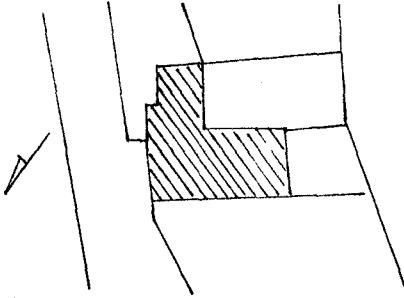
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş	Yapıya KD yönünde banyo ilave edilmiş ve ocağın bu yanındaki pencere kapıya dönüştürülmüştür.	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmakta olup, bakımlı durumdadır.	Yapı parsel alanı içerisinde köşede, biri çıkmaz sokak olmak üzere iki sokağa bitişik durumdadır. Yapı KD-GB aksında yerleşmiş olup, girişini GD yönünden almaktadır.
1	Yığma taş	Taş	GB yönündeki odada ocağın iki yanındaki pencereler kapatılmıştır.		Avlu alanı alçak bir duvarla çevrilidir ve yapı sokakla görsel ilişki içindedir.
Ç	Beşik çatı	Kiremit			

a: Yaşama birimi>12m2 a1: Ocaksız/ ikinci yaşama birimi c: Giriş holü d: Depo/ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 4 (Konut) Haritadaki yeri: 25/2

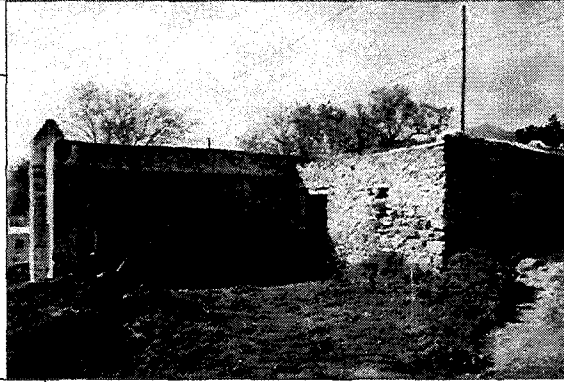
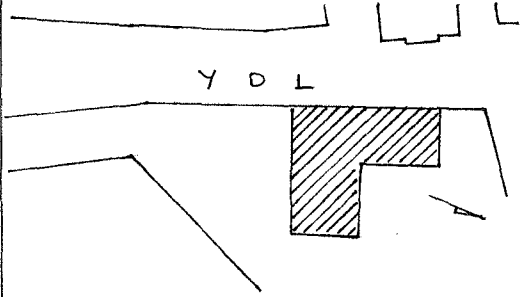

PLANLAR	Zemin Kat Planı		Çözümleme		
			Yapı, plan tipi tespit edilemeyecek kadar yıkık durumdadır.		
CEPHELER	Yan Cephe		Bahçe Cephesi		
DEĞERLENDİRME	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z	Yığıma taş	Taş	Yapı terk edilmiş ve kullanılamaz durumdadır. Yapının beden duvarları kısmen ayakta olup iç duvarlar, zemin ve çatı döşemesi tamamen yıkılmıştır. Yapının tekrar kullanılabilmesi için esaslı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı parsel alanı içerisinde köşeye yola bitişik inşa edilmiştir. KD-GB aksına yerleşen yapının girişi KD yönündedir. Yoldan direk giriş alan yapıya hizmet verecek avlu veya bahçe alanına rastlanmamaktadır. Yapıyla yol arasındaki ara mekan, yapıyla bütünleşen, yol kotundan merdivenlerle yükseltilmiş giriş mekandır.

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

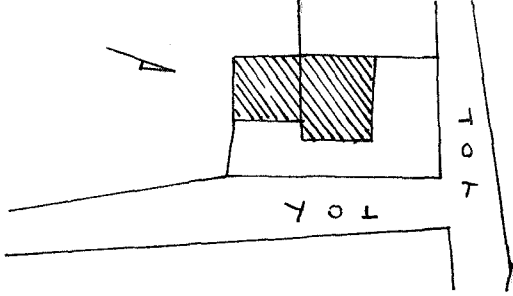
KATALOG NO: 5 (Konut) Haritadaki yeri: 36/1

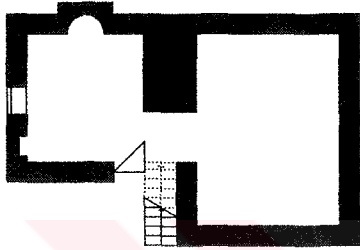
PLANLAR	Zemin Kat Planı		Çözümleme		
			$ a + (b) + (d) = \text{Tip B} + (d) = \text{Tip B}$		
CEPHELER	Giriş Cephesi		Yan Cephe		
DEĞERLENDİRME	Ön Cephe				
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş		Yapı günümüzde terk edilmiş ve bakımsız kalmıştır. Çatı ve zemin döşemesinde bozulmalar başlamış, doğramalar çürümüş ve yapı doğal etkilere karşı korunmasız kalmıştır. Yapının tekrar kullanılabilmesi için esaslı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı parsel alanı içerisinde sokağa bitişik durumdadır; fakat sokak kottundan bir kat aşağıda olduğu için sokağa cephe vermemektedir. Yapı KD-GB aksında yerleşmiş olup girişini GD yönünden almaktadır. Avlu niteliğinde bir dış mekana rastlanmazken yapı dışındaki parsel alanı daha çok bahçe niteliği taşımaktadır.
Ç	Teras çatı	Toprak			
a: Yaşama birimi>12m2		b: Mutfak ve/veya işlik		d: Depo / ahır	
D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu					

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

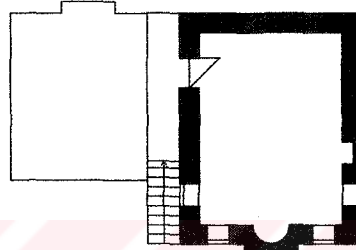
KATALOG NO: 6 (Konut) Haritadaki yeri: 42/1

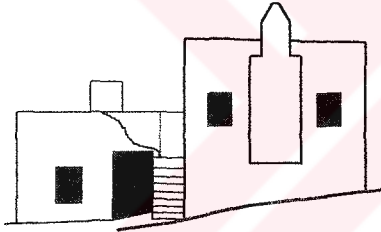
Bodrum Kat Planı

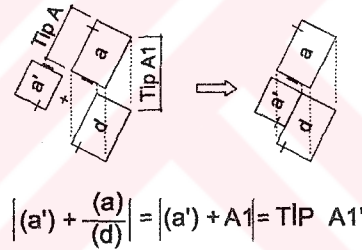
Zemin Kat Planı

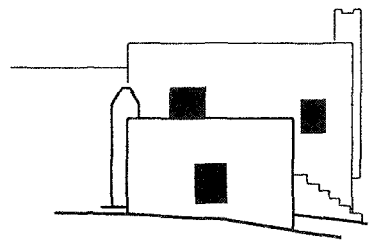
Giriş Cephesi

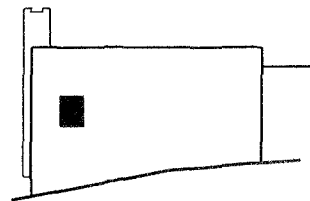
Çözümleme

Yan Cephe

Yan Cephe

PLAN VE CEPHELER

DEĞERLENDİRME

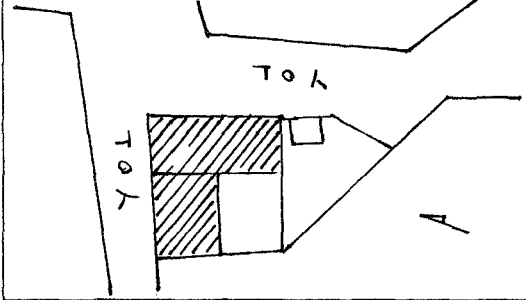
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
B	Yığma taş	Taş	a' birimi yapıya daha sonra ilave edilmiştir.	Yapı terk edilmiş ve kullanılamaz durumdadır. Zemin, çatı döşemesi ve tüm doğramalar zarar görmüştür.	Yapı parsel alanı içerisinde köşede, sokaktan kopuk durumdadır. GB-KD aksına yerleşen yapıya giriş GD yönündendir.
Z	Yığma taş	Taş		Yapının tekrar kullanılabilmesi için esaslı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapının tanımlı bahçe veya avlu alanı yoktur.
Ç	Teras çatı	Toprak			

a: Yaşama birimi a': Yaşama birimi < 12m² d: Depo / ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

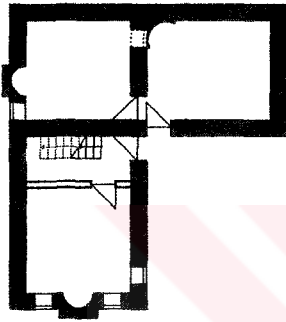
KATALOG NO: 7(Konut) Haritadaki yeri: 43/2

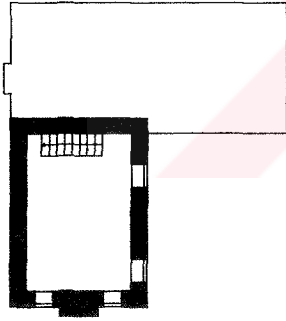
PLANLAR

ÇÖZÜMLEME

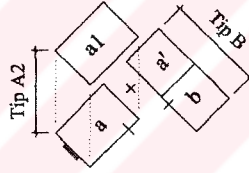
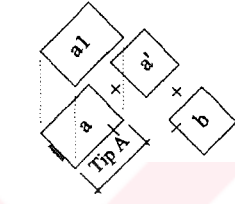
CEPHELER

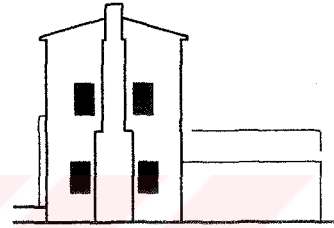
Zemin Kat Planı

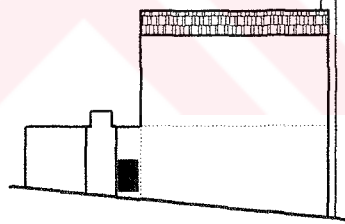
1.Kat Planı

$$\left| \frac{a1}{a} \right| + \left| (b) + a' \right| = \text{Tip A2} + \text{Tip B} \\ = \text{Küme Ev}$$

Ön Cephe

Yol Cephesi

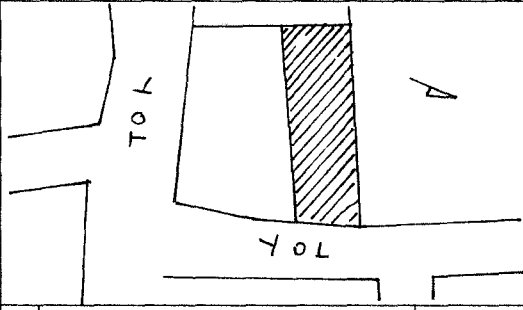
DEĞERLENDİRME		Strüktür	Malzeme	Değişmişlik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z	Yığma taş	Taş	Yapı önce "tek göz ev" (Tip A) olarak inşa edilmiş, sonradan sırasıyla (a'),(b),(a1) mekanları ilave edilmiştir. (a1) mekanının ilavesi sırasında (a) mekanı kamış bağdadi duvar ile bölünmüş ve beşik çatı ile örtülmüştür. Buna göre yapı "A" tipinden "Küme ev" tipine dönüşmüştür.	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmaktadır. Fakat (a') ve (b) mekanları kullanılmadığı için bakımsız durumdadır.	Yapı parsel alanı içerisinde köşede, her iki yola bitişik durumdadır. KD-GB aksında yerleşmiş olan yapı girişini GD yönünden almaktadır. Yapının avlu alanı yükseltilmiş ve alçak bir duvarla çevrilmiş olup güneye, komşu parsel doğru yönlendirilmiştir. Avlu duvarının güney köşesinde bir ocak bulunmaktadır ve özellikle yaz aylarında avlu hem servis hem de yaşam alanı olarak kullanılmaktadır.
	İ	Yığma taş	Taş			
	Ç	Beşik Çatı	Kiremit			

a: Yaşama birimi>12m2 a': Yaşama birimi<12m2 a1: Ocaksız /ikinci yaşama birimi b: mutfak ve/veya işlik

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 11(Konut) Haritadaki yeri: 85/6

PLANLAR	Zemin Kat Planı	1. Kat Planı	Çözümleme
			$\left (a) + \frac{(a)}{(d)} + (b) \right =$ Tip A + Tip A1 + (b) = Küme Ev

CEPHELER	Yol Cephesi	Giriş Cephesi

DEĞERLENDİRME		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z	Yığılma taş	Taş	Bahçe duvarına bitişik olan oda(mutfak) yapıya sonradan ilave edilmiştir.	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmakta olup bakımlı durumdadır.	Yapı grubu parsel alanı içerisinde kenara yan parsel bitişik durumdadır. KD-GB aksında yerleşmiş olup evler girişlerini GD yönünden almaktadır. Parsel alanının büyük bir bölümü bahçe olarak kullanılmaktadır. Bahçe ile evlerin giriş bölümünü alçak bir duvar ayırmakta olup, bu bölümün zemini beton ile kaplanmıştır.
	İ	Yığılma taş	Taş			
	Ç	Karma	Beton Kiremit			

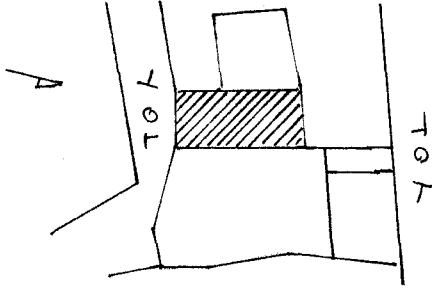
a: Yaşama birimi>12m2 b: Mutfak/işlik d: Depo / ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması

Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

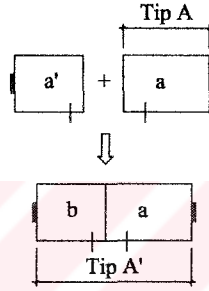
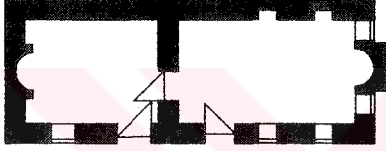
KATALOG NO: 12 (Konut) Haritadaki yeri: 79/3

Zemin Kat Planı

Çözümleme

PLANLAR

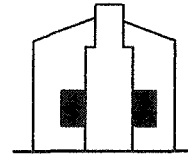

$$|(a') + (a)| = |(a') + \text{Tip A}| = \text{Tip A'}$$

Giriş Cephesi

Yan Cephe

CEPHELER

DEĞERLENDİRME

Strüktür

Malzeme

Değişiklik

Sorunlar

Yapının çevresiyle ilişkisi

Z

Yığma taş

Taş

Yapının iki birimi arasındaki kapı sonradan açılmıştır.

Yapı günümüzde kiracılar tarafından kullanılmaktadır. Yapı genel olarak sağlıklı olsa da doğramalar, iç mekandaki işlemeli ahşap dolaplar ve raflar bakımsız durumdadır.

Yapının parsel alanı iki sokak arasında olup, yapı arka sokağa ve komşu parseldeki yapıya bitişik durumdadır. KB-GD aksına yerleşen yapı girişini KD yönünden almaktadır. Bahçenin girişi daha işlek olan ön sokaktadır ve bahçenin bu sokak ile görsel ilişkisi yüksek bir duvar ile kesilirken arka sokak ile kesilmemiştir.

Ç

Beşik çatı

Kiremit

Özgün teras çatı beşik çatı ile değiştirilmiştir.

a: Yaşama birimi > 12m2

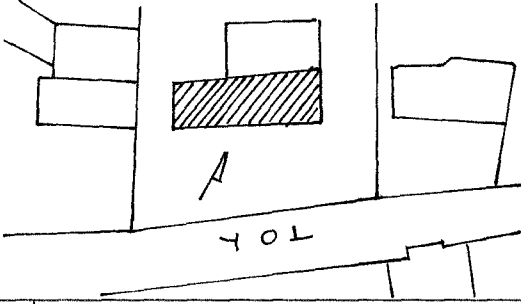
a': Yaşama birimi < 12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması

Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

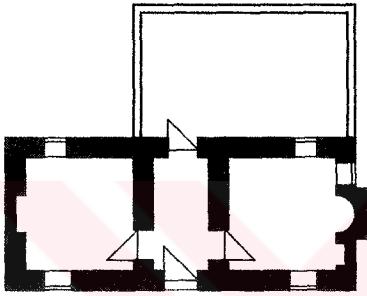
REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 14 (Konut) Haritadaki yeri: 63/4

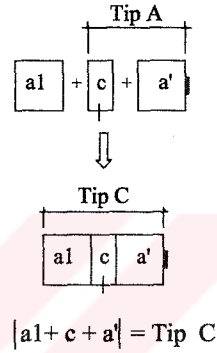

PLANLAR

Zemin Kat Planı

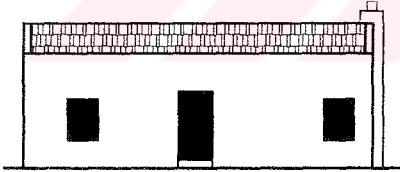

Çözümleme

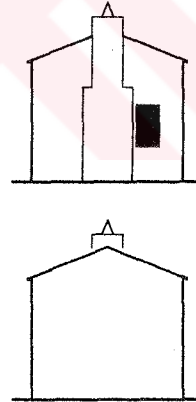

CEPHELER

Giriş Cephesi

Yan Cephe

DEĞERLENDİRME

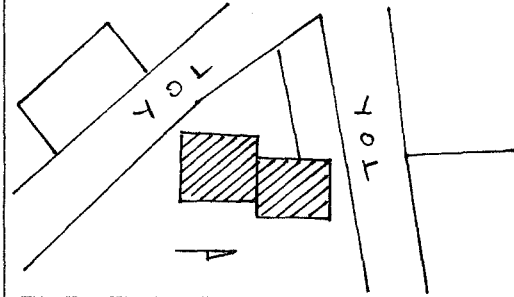
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş	Yapının arka cephesine mutfak ve banyo ilave edilmiştir.	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmakta olup, bakımlı durumdadır.	Yapı parcel alanının ortasındadır. GB-KD aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır. Avlu, yapı ile sokak arasındadır ve alçak bir duvarla tarifenir.
Ç	Beşik çatı	Kiremit			

a': Yaşama birimi<12m2 a1:Ocaksız yaşama birimi c: Giriş holü

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 15 (Konut) Haritadaki yeri: 61/10

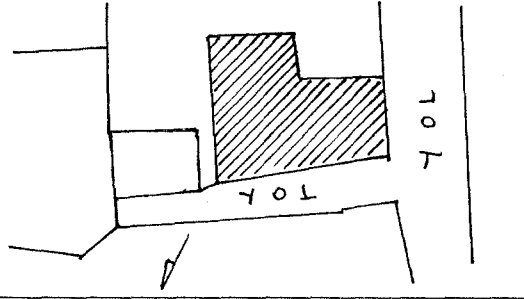
PLANLAR	Zemin Kat Planı		Çözümleme		
			$(a) + (a) = \text{Tip A} + \text{Tip A} = \text{Küme Ev}$		
CEPHELER	Yol Cephesi		Giriş Cephesi		
DEĞERLENDİRME	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z Yığma taş	Taş	Yapının kullanılan biriminin çatısıma kısa kenarı boyunca eğim verilmiştir.	Günümüzde yapının bir birimi kullanılmaktadır. Kullanılmayan birimi yıkık durumdadır.	Yapının bulunduğu parsel köşe parseldir ve yapı ortaya inşa edilmiştir. Kuzey-Güney aksına yerleşen yapı girişini doğudan almaktadır. Parsel alanı duvarla çevrili olup avlunun sokakla görsel ilişkisi kesilmiştir.
	Ç Teras çatı				

a: Yaşama birimi>12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

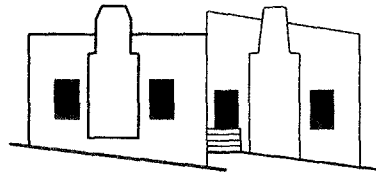
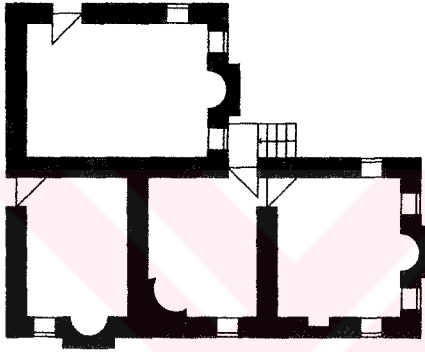
REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 16(Konut) Haritadaki yeri: 61/16

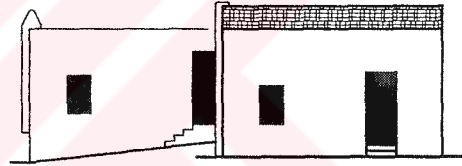

PLANLAR

CEPHELER

Yol Cephesi

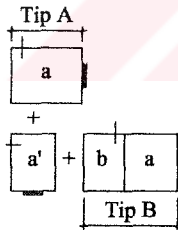

Giriş Cephesi

Arka Cephe

Çözümleme

$$|(a) + (a') + (b+a)| = \text{Tip A} + (a') + \text{Tip B} = \text{Küme Ev}$$

DEĞERLENDİRME		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
		Z	Yığma taş	Taş	Yapı grubunun GD yönündeki yaşama birimi kullanılmaktadır. Diğer birimler ise bakımsız durumdadır.	Yapı grubu parsel alanı içerisinde köşede, biri çıkmaz sokak olmak üzere iki sokağa bitişik durumdadır. Tanımlı avlu ya da bahçeye rastlanmamaktadır. Yapı grubuna her iki sokaktan da yaklaşılabilir.
	Ç	Teras çatı	Toprak	Yapının kullanılan birimini çatısına kısa kenarı boyunca eğim verilmiştir.		

a: Yaşama birimi>12m2

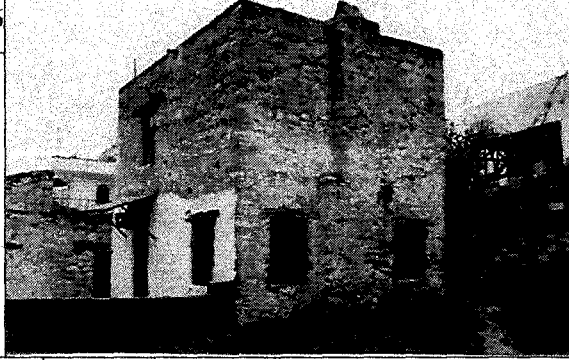
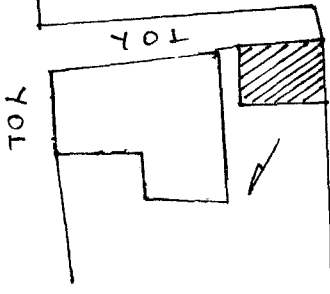
a': Yaşama birimi<12m2

b: mutfak/işlik

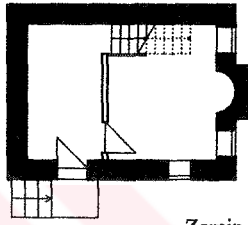
D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: MİM. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 17(Konut) Haritadaki yeri: 61/16

PLANLAR

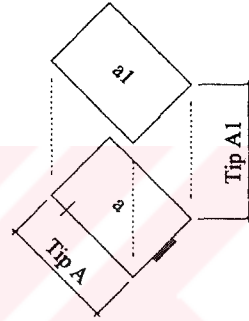

Zemin Kat Planı

1. Kat Planı

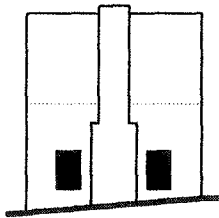
Çözümleme

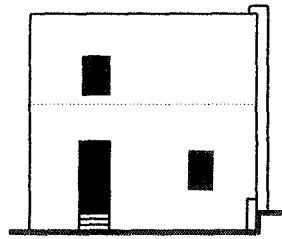
$$\left| \frac{a1}{(a)} \right| = \left| \frac{a1}{\text{Tip A}} \right| = \text{Tip A2}$$

CEPHELER

Yan Cephe

Giriş Cephesi

DEĞERLENDİRME

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş	Yapının (a1) mekanı sonradan ilave edilmiştir. Bu ilave sırasında 1. kata çıkan iç merdiven yapılmış ve (a) mekanı ikiye bölünmüştür.	Yapı bir kiracı tarafından kullanılmakta olup bakımlı durumdadır.	Yapı parsel alanı içerisinde kenarda, çıkmaz sokağa bitişik durumdadır. KD-GB aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır.
1	Yığma taş	Taş			
Ç	Teras çatı	Beton			

a: Yaşama birimi>12m2

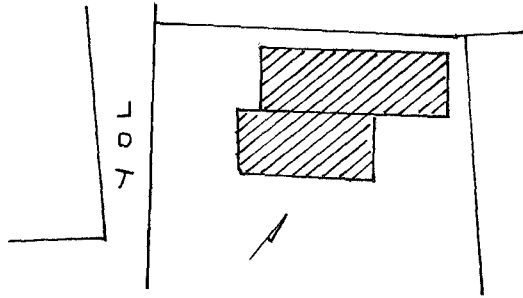
a1: Ocaksız / ikinci yaşama birimi

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması

Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

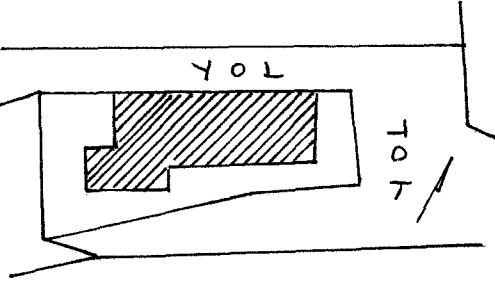
KATALOG NO: 18(Konut) Haritadaki yeri: 65/4

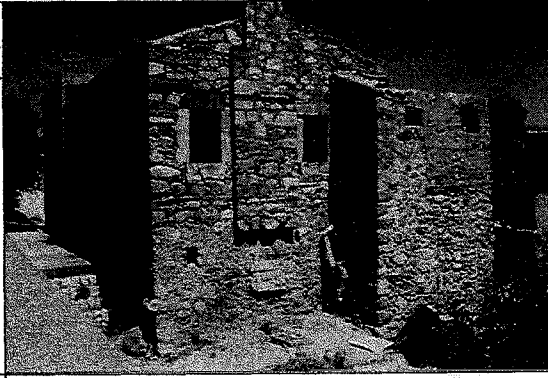
PLANLAR	Zemin Kat Planı			Çözümleme		
				$ (a) + (a) = \text{Tip A} + \text{Tip A} = \text{Küme Ev}$		
CEPHELER	Giriş Cephesi			Yan Cephe		
DEĞERLENDİRME		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z	Yığma taş	Taş	Depo biriminin yanına hela eklenmiştir. Özgün hela yıkık durumdadır.	Yapı günümüzde kiracılar tarafından kullanılmaktadır. Yapı genel olarak sağlıklı olsa da doğramalar, iç mekandaki işlemeli ahşap dolaplar ve raflar bakımsız durumdadır.	Yapı parsel alanında geriye ve sokağa uzak durumdadır. GB-KD aksına yerleşen yapının girişi GD yönündedir. Evin avlusu beton yer döşemesi ve asma dalları ile tarifiilmektedir. Geniş bir bahçe alanı vardır.
Ç	Teras çatı					
a: Yaşama birimi>12m2						
D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu						

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

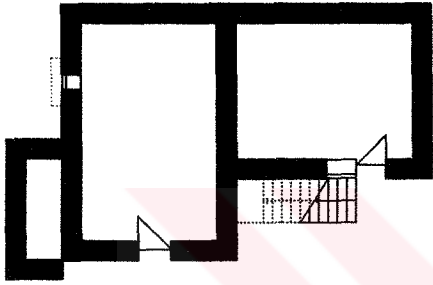
KATALOG NO: 19(Konut) Haritadaki yeri: 77/4

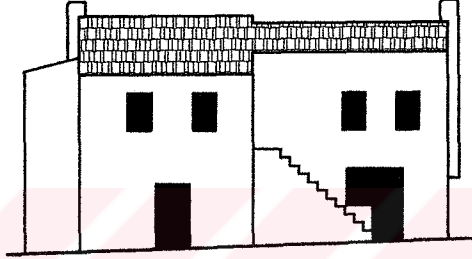
PLANLAR

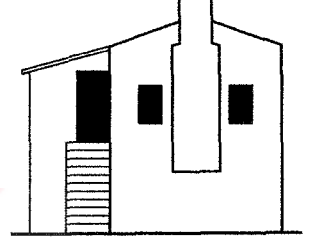
CEPHELER

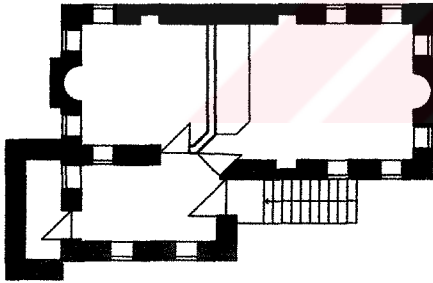
Bodrum Kat Planı

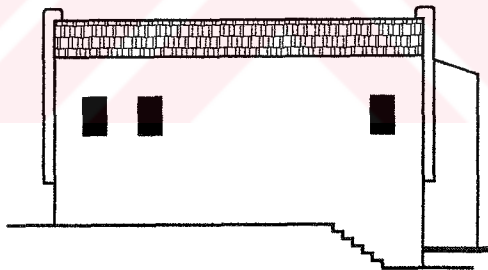
Giriş Cephesi

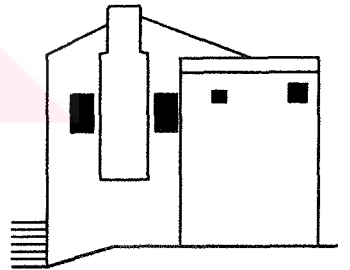
Yan Cephe

Zemin Kat Planı

Arka Cephe

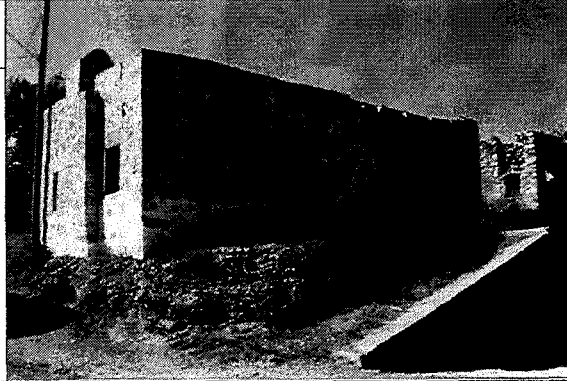
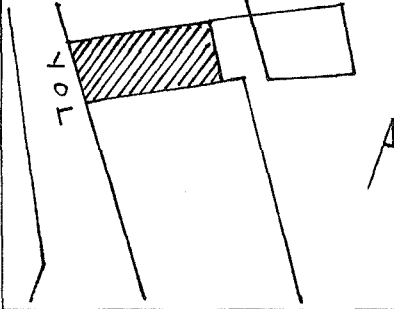
Yan Cephe

DEĞERLENDİRME	Strüktür	Malzeme	Değişmişlik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
B	Yığma taş	Taş	Yapıya GB yönünde banyo ilave edilmiştir.	Yapı günümüzde kiracılar tarafından kullanılmaktadır; fakat bakımsız durumdadır. Özellikle ahşap süslemeler çok zarar görmüştür. Yapının kısa zamanda esatlı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı parsel alanı içerisinde köşede arka sokağa bitişik durumdadır. KD-GB aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır. Yapıya hizmet veren avlu ya da bahçe alanı yoktur ve yapı sokakla içiçedir.
Z	Yığma taş	Taş			
Ç	Beşik çatı	Kiremit			

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

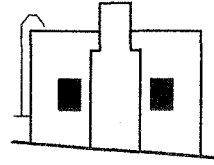
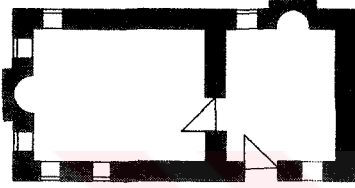
REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO:21(Konut) Haritadaki yeri: 47/8

PLANLAR

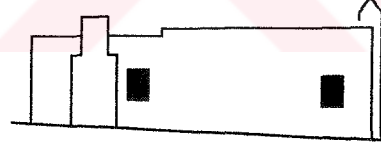
CEPHELER

Yol Cephesi

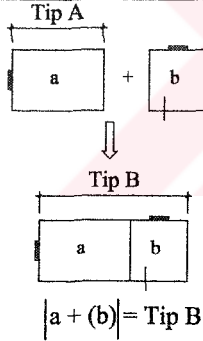

Giriş Cephesi

Arka Cephe

Çözümleme

		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
DEĞERLENDİRME	Z	Yığma taş	Taş		Yapı yakın geçmişte terk edilmiştir. Yapıda henüz bozulmalar başlamamıştır; fakat uzun süre boş ve bakımsız kalması durumunda çeşitli zararlar görülebilir.	Yapı parsel alanında köşede, yola ve komşu parsel bitişiktir. GB-KD aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır. Yapı bir kayalık üzerine inşa edilmiştir. Tanımlı bir bahçe veya avlu alanı yoktur.
	Ç	Teras çatı	Toprak			

a: Yaşama birimi>12m2

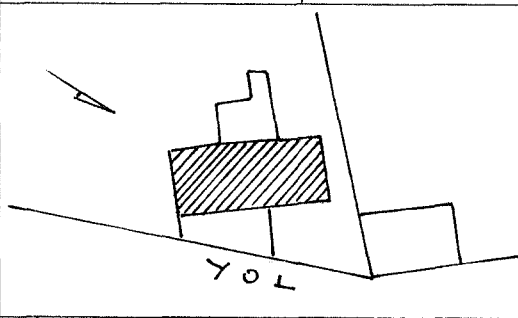
b: Yaşama birimi + işlik

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
 Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

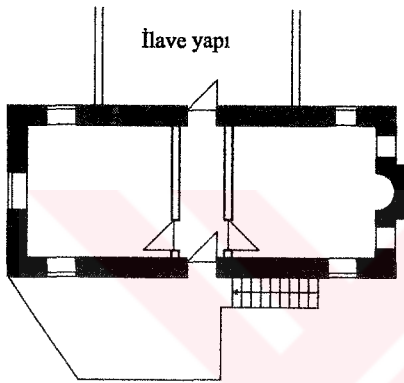
KATALOG NO:22 (Konut)

Haritadaki yeri: 83/4

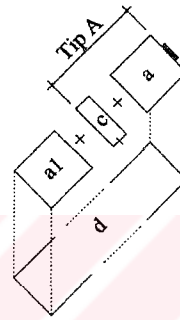

PLANLAR

Zemin Kat Planı

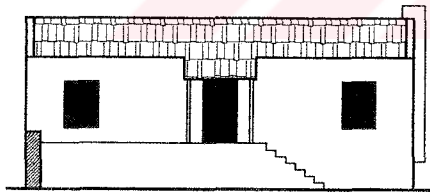
Çözümleme

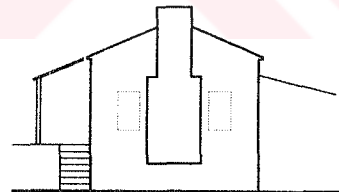
$$\frac{a1 + (c) + a}{(d)} = \text{Tip C1}$$

CEPHELER

Giriş Cephesi

Yan Cephe

DEĞERLENDİRME

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
B	Yığma taş	Taş	Yapının arka cephesine mutfak ve banyo ilave edilmiştir.		Yapı parsel alanında ortada ve sokağa yakındır. KB-GD aksına yerleşen yapı girişini KD yönünden alır.
Z	Yığma taş	Taş	Yaşama biriminde ocağın iki yanındaki pencereler kapatılmıştır.		Avlu sokak ve yapı arasındadır ve sokak tarafında yüksek duvar ile çevrilidir.
Ç	Beşik çatı	Kiremit			

a: Yaşama birimi>12m2

a1: Ocaksız/ikinci yaşama birimi

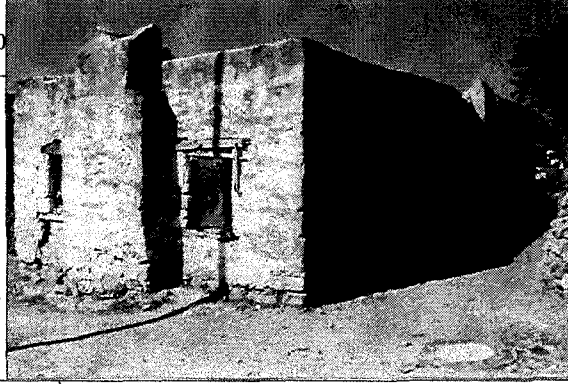
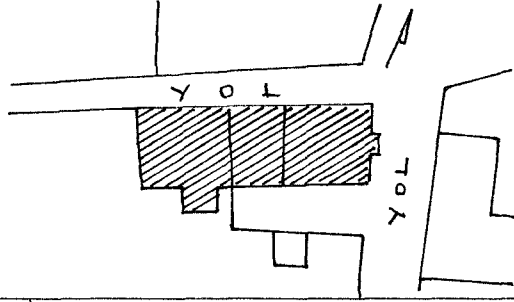
c: Giriş holü

d: Depo/ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
 Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

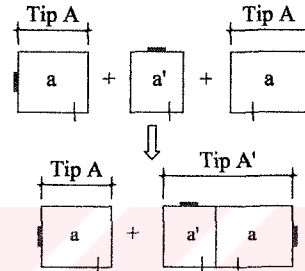
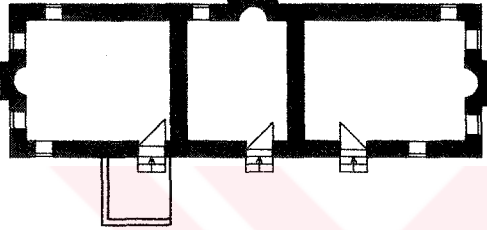
KATALOG NO: 23(Konut) Haritadaki yeri: 41/8,9,10

Zemin Kat Planı

Çözümleme

PLANLAR

$$|(a)| + |(a')| + |(a)| = \text{Tip A} + \text{Tip A'} = \text{Küme Ev}$$

CEPHELER

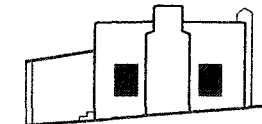
Giriş Cephesi

Yan Cephe

Arka Cephe

Yol Cephesi

DEĞERLENDİRME

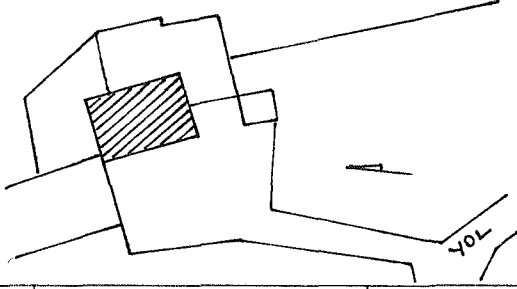
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş	Yapı grubu üç farklı parselle bölünmüştür.	Yapı terk edilmiş ve bakımsız durumdadır. Tekrar kullanılabilmesi için esash onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı grubu parsel alanının köşesinde, iki sokağa da bitişiktir. GB-KD aksına yerleşen yapı grubu girişini GD yönünden almaktadır. Tanımlı avlu ya da bahçe alanına rastlanmamaktadır.
Ç	Teras çatı	Toprak			

a: Yaşama birimi>12m2 a': Yaşama birimi<12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 27(Konut) Haritadaki yeri: 74/3

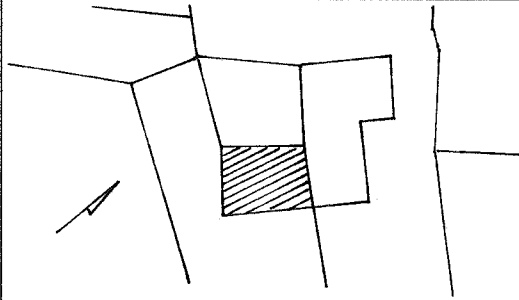
PLANLAR	Zemin Kat Planı		Bodrum Kat Planı		Çözümleme	
					$\left \frac{(a)}{(d)} \right = \frac{\text{Tip A}}{(d)} = \text{Tip A1}$	
CEPHELER	Giriş Cephesi			Yan Cephe		
DEĞERLENDİRME		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Z	Yığma taş	Taş	Yaşama biriminde ocak çevresi ve giriş bölümü bir duvar ile birbirinden ayrılmıştır. Ayrıca yapıya bitişik, ek yapılar inşa edilmiştir.	Yapı sahipleri tarafından kullanılmakta olup bakımlı durumdadır; fakat yeni eklenen yapılar geleneksel konutun özgün görünüşüne zarar vermektedir.	Yapı parsel alanının köşesinde ve komşu parseldeki yapıya bitişiktir. KD- GB aksına yerleşen yapı girişini GB yönünden almaktadır.
	Ç	Teras çatı	Toprak	Yaşama biriminin çatısına kısa kenar boyunca eğim verilmiştir.		
a: Yaşama birimi>12m2 d: Depo/ahır						
D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu						

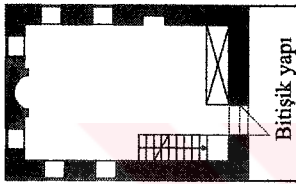
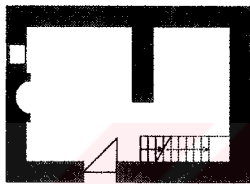
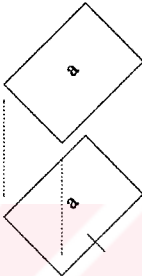
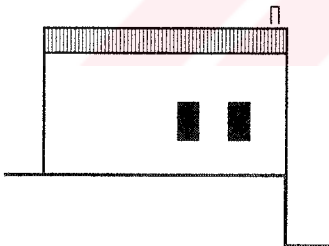
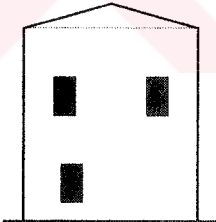
a: Yaşama birimi>12m2 d: Depo/ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 28 (Konut) Haritadaki yeri: 45/3

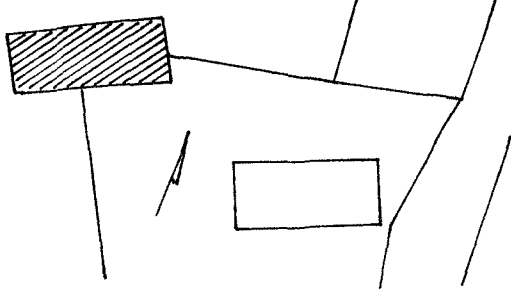
1. Kat Planı		Zemin Kat Planı	Çözümleme			
PLANLAR			 $\left \frac{a}{(a)} \right = \frac{\text{Tip A}}{\text{Tip A}} = \text{Tip A2}$			
	Yan Cephe	Ön Cephe				
CEPHELER						
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi	
DEĞERLENDİRME	Z	Yığma taş	Taş	Geçmişte zemin kat depo olarak kullanılıyordu. Üst kattaki kapatılan kapı bir başka yaşama birimine açılıyordu. Günümüzde bu yaşama birimi yerine yeni yapı inşa edilmiş ve aradaki bağlantı kaldırılmıştır. Ayrıca zemin kat yaşama birimi olarak kullanılmaya başlanmış ve bir ocak eklenip, pencere açılmıştır. Yapının teras çatısı beşik çatı ile değiştirilmiştir.	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmakta olup bakımlı durumdadır.	Yapı parsel alanında köşede, yan parseldeki yapıyla bitişiktir. GB-KD aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır. Evin asma dalları ile örtülü, sokaktan kopuk bir avlusu vardır.
	Ç	Beşik çatı	Onduline			

a: Yaşama birimi > 12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
 Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

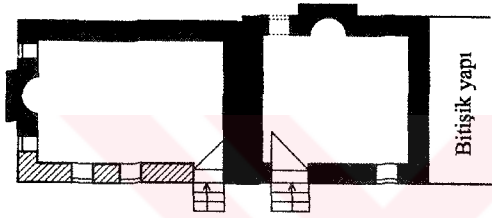
KATALOG NO: 29(Konut) Haritadaki yeri: 38/2

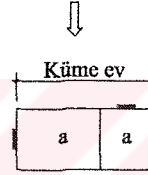
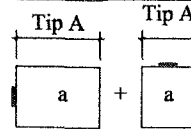
Zemin Kat Planı

Çözümleme

PLANLAR

Bitişik yapı

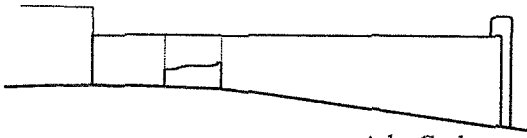

$$(a) + (a) = \text{Tip A} + \text{Tip A} = \text{Küme Ev}$$

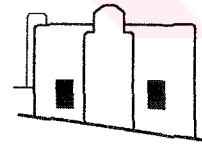
CEPHELER

Giriş Cephesi

Arka Cephe

Yan Cephe

DEĞERLENDİRME

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş		Yapı terk edilmiş, yıkık ve bakımsız durumdadır. Tekrar kullanılabilmesi için esaslı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı parsel alanında geride, komşu parsel bitişik ve sokağa uzak konumdadır. GB- KD aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır. Yapının tanımlı bir avlusu yoktur.
Ç	Teras çatı	Toprak			

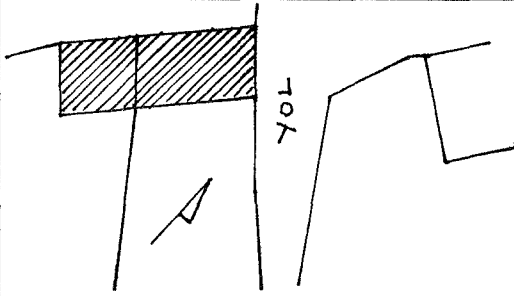
a: Yaşama birimi>12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 30(Konut)

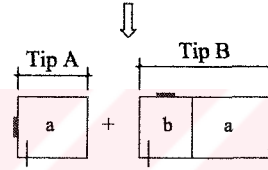
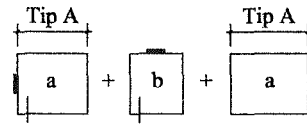
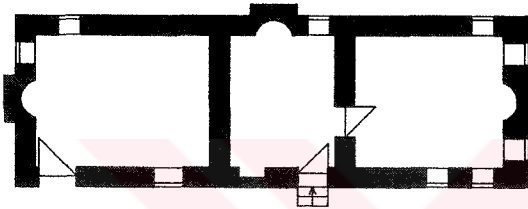
Haritadaki yeri:38/3

Zemin Kat Planı

Çözümleme

PLANLAR

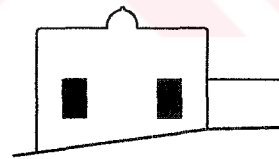
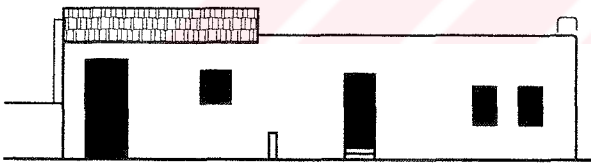

$$|a| + |b| + |a| = \text{Tip A} + \text{Tip B} = \text{Küme Ev}$$

Giriş Cephesi

Yan Cephe

CEPHELER

DEĞERLENDİRME

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş	A tipi yapının yapı grubuna sonradan eklendiği düşünülmektedir.	Yapı terk edilmiş ve bakımsız durumdadır. Tekrar kullanılabilmesi için onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı parsel alanında köşede, sokağa bitişik durumdadır. GB-KD aksına yerleşen yapı grubu girişini GD yönünden almaktadır. Tanımlı avlu ya da bahçe alanına rastlanmamaktadır.
Ç	Karma	Toprak Kiremit			

a: Yaşama birimi>12m2 b: Mutfak/işlik

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

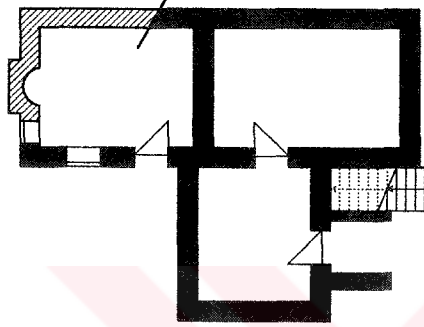
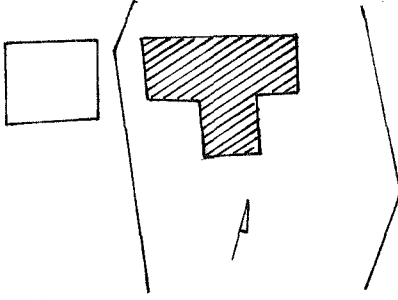
KATALOG NO: 31(Konut) Haritadaki yeri: 44/1

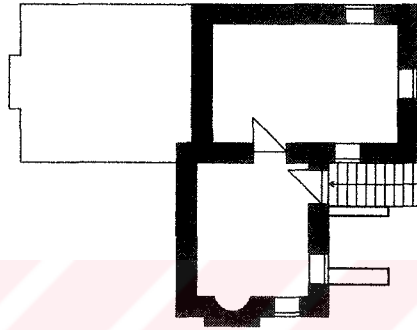
		Zemin Kat Planı		Çözümleme		
PLANLAR				 (a) = Tip A		
		Giriş Cephesi		Yol Cephesi		
CEPHELER						
				Arka Cephe		
		Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
DEĞERLENDİRME	Z	Yığma taş	Taş	Yapının bitişigindeki eski yapı yıkılarak yerine yeni bir yapı inşa edilmiştir.	Yapı terk edilmiş ve bakımsız durumdadır.	Yapı parsel alanında ortada ve sokağa bitişiktir. GB-KD aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden almaktadır. Tanımlı avlu ya da bahçe alanına rastlanmamaktadır.
	Ç	Beşik çatı	Toprak	Özgün teras çatı beşik çatı ile değiştirilmiştir.		
a: Yaşama birimi>12m2						
D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu						

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 32 (Konut) Haritadaki yeri:41/3

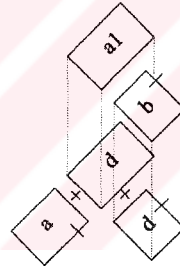
Bodrum Kat Planı

1. Kat Planı

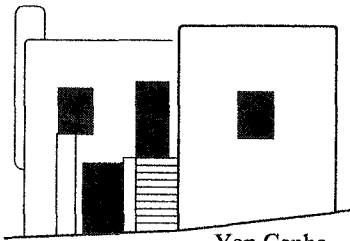
Ön Cephe

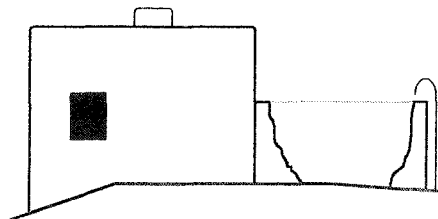
$$\left| \frac{(a)}{(a)} + \frac{(b) + a1}{(d) + d} \right| =$$

Tip A + Tip B1 =
Küme ev

Çözümleme

Yan Cephe

Arka Cephe

DEĞERLENDİRME	PLAN VE CEPHELER			Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
	Strüktür	Malzeme	Değişiklik		
	B	Yığma taş	Taş		
	Z	Yığma taş	Taş		
Ç	Teras çatı	Toprak			

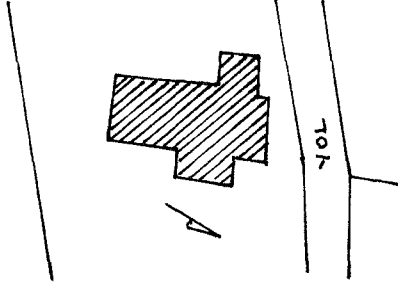
a: Yaşama birimi>12m2 a1: Ocaksız/ikinci yaşama birimi d: Depo /ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

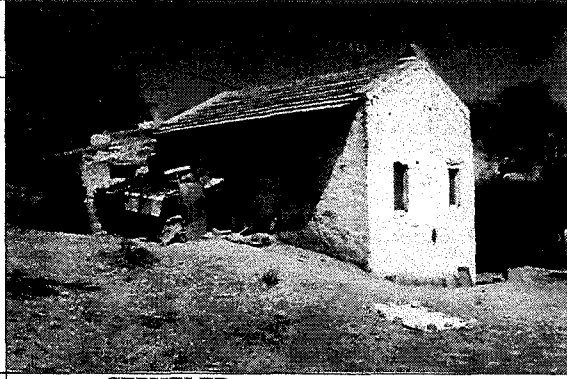
REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 34 (Konut)

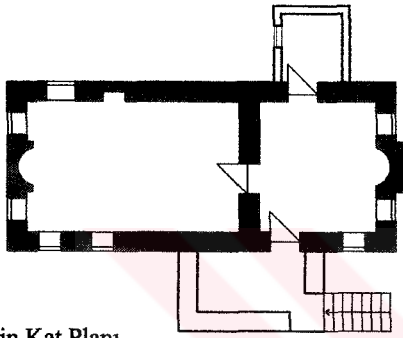
Haritadaki yeri: 40/1

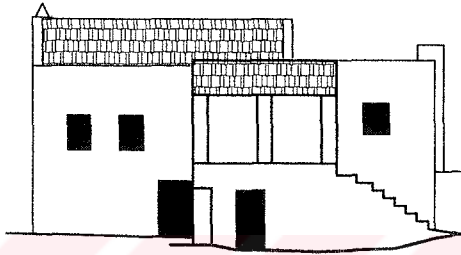
PLANLAR

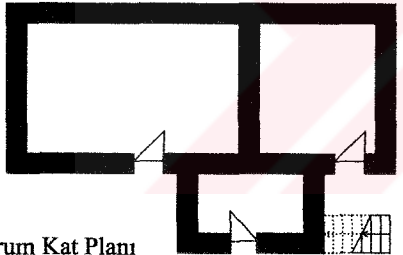
CEPHELER

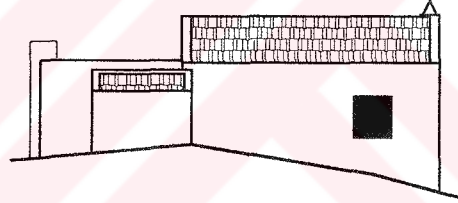
Zemin Kat Planı

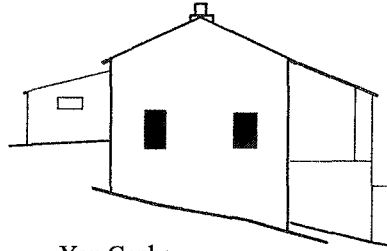
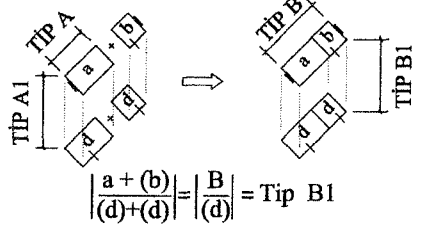
Giriş Cephesi

Bodrum Kat Planı

Arka Cephe

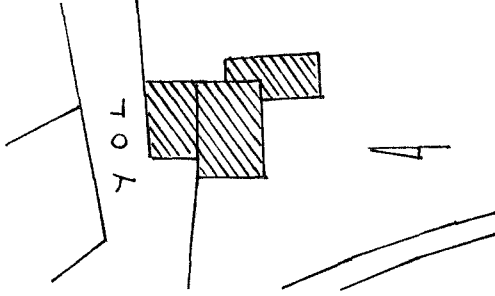
Yan Cephe

DEĞERLENDİRME	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
B	Yığma taş	Taş	Yapının arka cephesine banyo eklenmiştir.	Yapı sahipleri tarafından kullanılmakta olup bakımlı durumdadır.	Yapı parsel alanının sokağa yakın kenarında yer alır. KB-GD aksına yerleşir ve girişini KB yönünden alır. Yapı sokak kotundan aşağıdadır ve sokak yönünde duvarla çevrili bir avlusu vardır.
Z	Yığma taş	Taş	(a) mekanındaki yüklük bölümü kaldırılmıştır.		
Ç	Karma	Beton Kiremit	Arka cephedeki pencere sonradan açılmıştır.		

a: Yaşama birimi > 12m² b: Mutfak/işlik d: Depo/ahırD.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

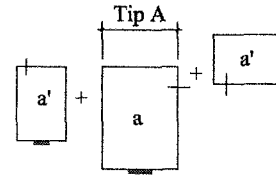
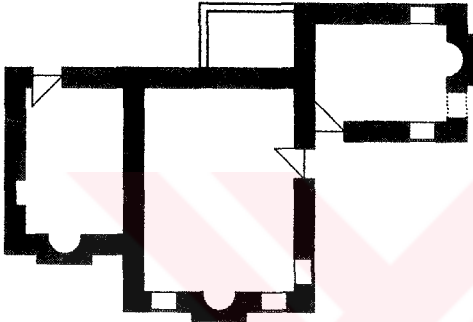
KATALOG NO: 35 (Konut) Haritadaki yeri: 48/1

Zemin Kat Planı

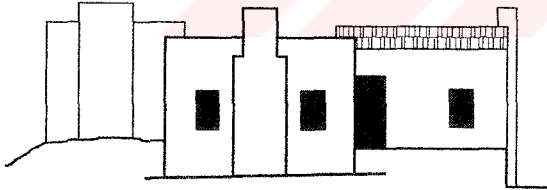
Çözümleme

PLANLAR

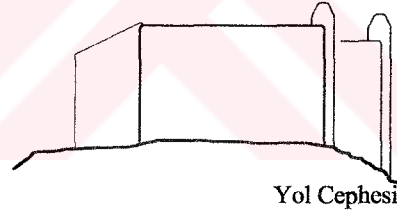

$$(a') + (a) + (a') = (a') + \text{Tip A}' \\ = \text{Tip A}'$$

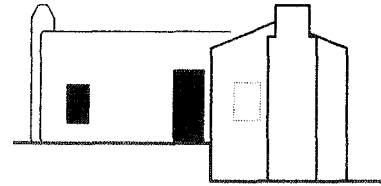
CEPHELER

Yan Cephe

Yol Cephesi

Giriş Cephesi

DEĞERLENDİRME

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş		Yapı yakın geçmişte terk edilmiştir.	Yapı parsel alanının kenarında sokağa bitişik konumdadır. Kuzey-Güney aksına yerleşen yapı girişini doğudan alır. Yapı bir kayalık üzerine inşa edilmiştir.
Ç	Karma	Toprak Kiremit			

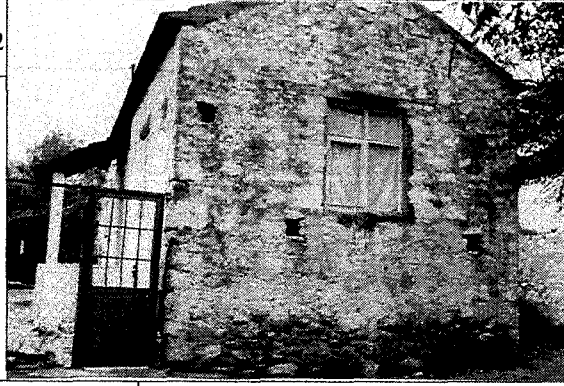
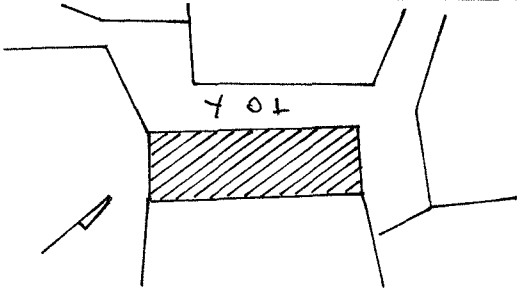
a: Yaşama birimi>12m2 a': Yaşama birimi<12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO:36 (Konut)

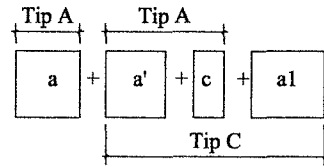
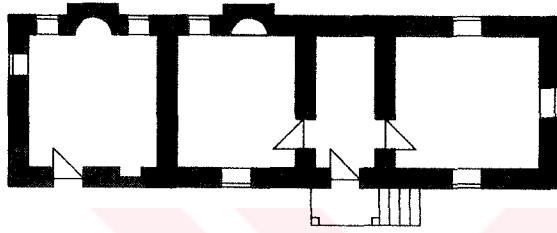
Haritadaki yeri: 78/2

Zemin Kat Planı

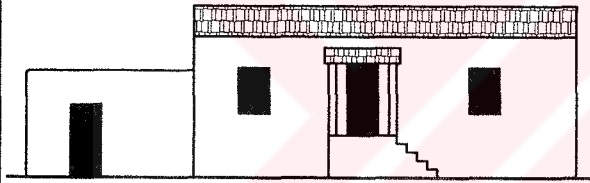
Çözümleme

PLANLAR

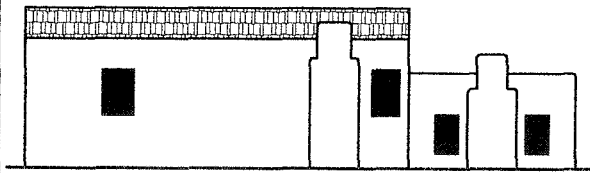

$$(a) + (a' + (c) + a1) = \text{Tip A} + \text{Tip C} = \text{Küme Ev}$$

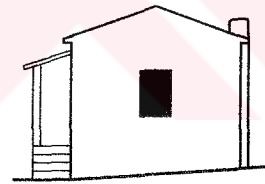
CEPHELER

Giriş Cephesi

Arka Cephe

Yan Cephe

DEĞERLENDİRME

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik	Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Z	Yığma taş	Taş	Önce A tipi konut daha sonra C tipi konut yapılmıştır. Dolayısıyla yapı A tipinden Küme Ev tipine dönüşmüştür.	Yapı sahipleri tarafından kullanılmakta olup bakımlı durumdadır.	Yapı parsel alanı içinde köşede arka cephesi sokağa bitişik durumdadır. GB-KD aksına yerleşen yapı girişini GD yönünden alır.
Ç	Karma	Toprak Kiremit			

a: Yaşama birimi > 12m²a1: Yaşama birimi < 12m²

a1: Ocaksız/ikinci yaşama birimi

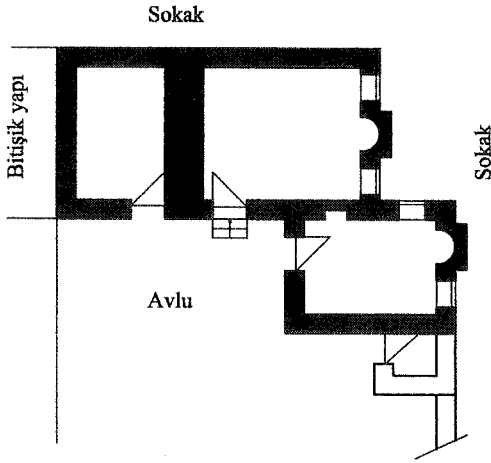
c: Giriş Holü

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması

Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO: 38 (Konut) Haritadaki yeri:61/10

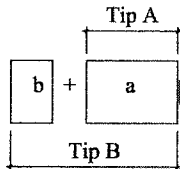
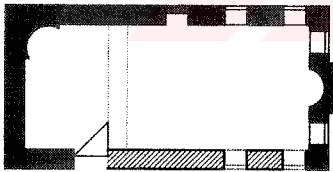
$$\begin{array}{c} d + a \\ + \\ a' \end{array} \quad \left| (d) + (a) + (a') \right| = (d) + \text{Tip A}' = \text{Tip A}'$$

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma Taş	Taş	
Ç	Teras çatı	Toprak	

Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Yapı terk edilmiş ve kullanılamaz durumdadır. Esaslı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı köşe parselde, her iki sokağa ve yan parseldeki yapıya bitişiktir.

KATALOG NO:39 (Konut) Haritadaki yeri:75/1

$$\left| (b) + a \right| = \text{Tip B}$$

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma Taş	Taş	
Ç	Teras çatı	Toprak	

Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi
Yapı yıkık ve kullanılamaz durumdadır. Esaslı onarım görmesi gerekmektedir.	Yapı parsel alanında kenarda komşu parselde bitişik, sokağa uzak konumdadır. KB- GD aksına yerleşir ve girişini GB yönünden alır. Tanımlı bir dış mekana rastlanmaz.

a: Yaşama birimi>12m2

a': Yaşama birimi<12m2

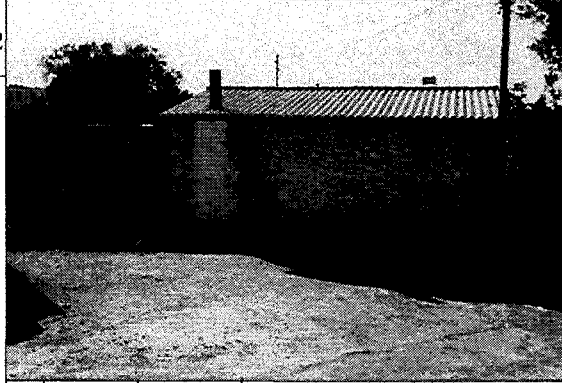
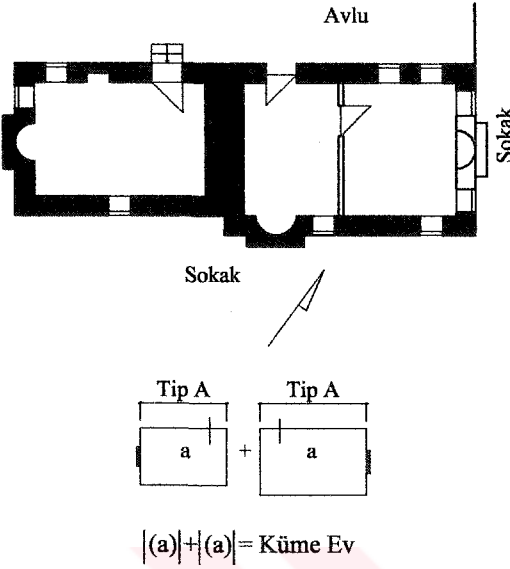
b: Mutfak ve/veya işlik

d: Depo / ahır

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

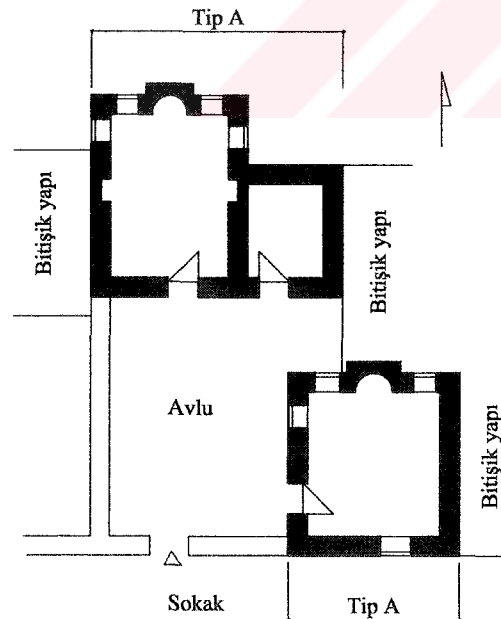
REŞADIYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO:40(Konut) Haritadaki yeri:46/1,2

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma taş	Taş	Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmaktadır. Kullanılan yaşama birimi ikiye bölünmüş ve özgün ocak kapatılarak, giriş bölümüne yeni ocak yapılmıştır. Bu birimin çatısı beşik çatıya dönüştürülmüştür.
Ç	Beşik çatı	Onduline	
Sorunlar		Yapının çevresiyle ilişkisi	
Yapının kullanılmayan birimi yıkık durumdadır. Kullanılabilmesi için esaslı onarım görmesi gerekmektedir.		Yapı parsel altında kenarda sokağa bitişik konumdadır. GB-KD aksına yerleşir ve girişini GD yönünden alır.	

KATALOG NO:41(Konut) Haritadaki yeri: 63/9

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma Taş	Taş	Her iki yapının çatısına da Kısa kenarları boyunca eğim verilmiştir.
Ç			
Sorunlar		Yapının çevresiyle ilişkisi	
Yapılar kiracılar tarafından kullanılmakta olup, iyi durumdadır.		Yapılar Kuzey -Güney aksına yerleşir ve biri güneyden diğeri doğudan giriş alır. Avlu yüksek duvarla çevrilidir.	

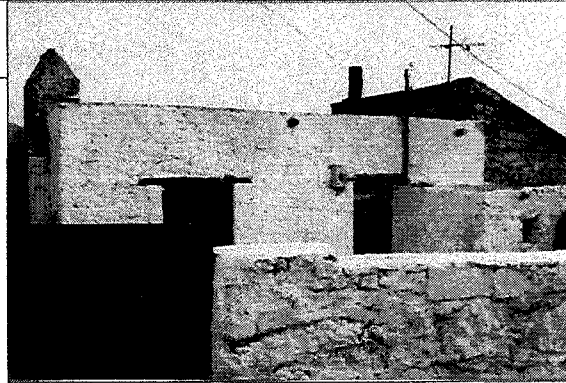
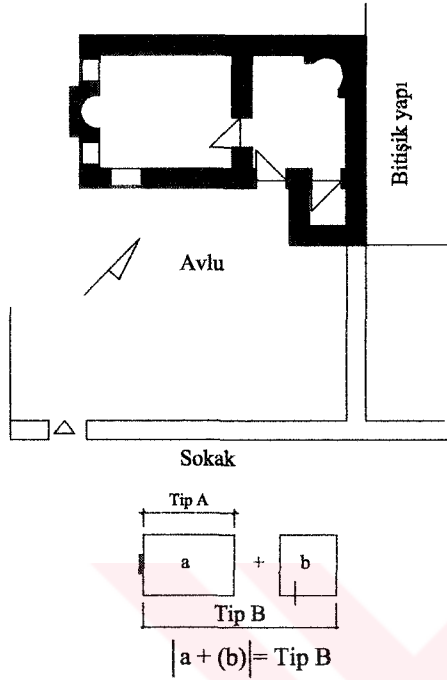
a: Yaşama birimi>12m2

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
 Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO:42(Konut)

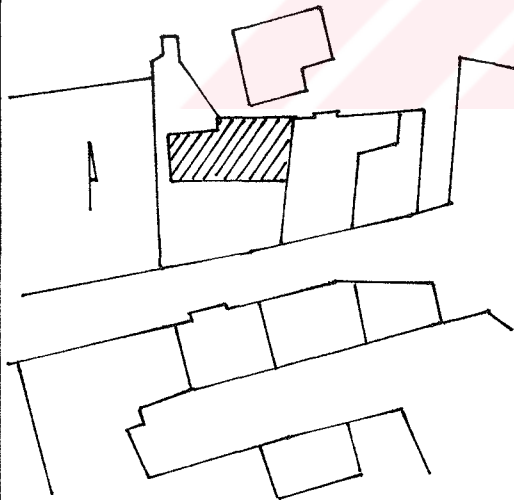
Haritadaki yeri:63/8

Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma taş	Taş
Ç	Teras çatı	Toprak
Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi	
Yapı günümüzde sahipleri tarafından kullanılmakta olup iyi durumdadır.	Yapı parsel alanında geride, yan parseldeki yapıya bitişiktir. GB- KD aksına yerleşir ve girişini GD yönünden alır. Avlu sokak yönünde yüksek duvarla çevrilidir.	

KATALOG NO:43(Konut)

Haritadaki yeri:63/5

Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma taş	taş
1	Yığma taş	taş
Ç	Kırma çatı	kiremit
Sorunlar	Yapının çevresiyle ilişkisi	
Yapı sahipleri tarafından kullanılmakta olup, iyi durumdadır.	Yapı parsel alanının gerisinde sokağa uzak konumdadır. Avlu, sokak ile yapı arasındadır ve sokak yönünde yüksek duvarla çevrilidir. Yapı doğu-batı aksına yerleşir ve girişini güneyden alır.	

a: Yaşama birimi>12m2

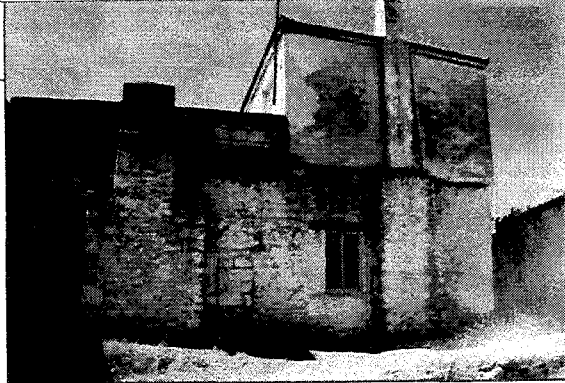
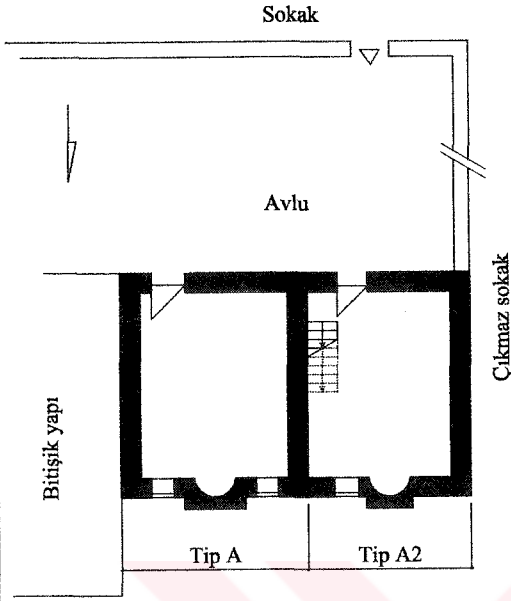
b: Mutfak ve/veya işlik

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması

Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu

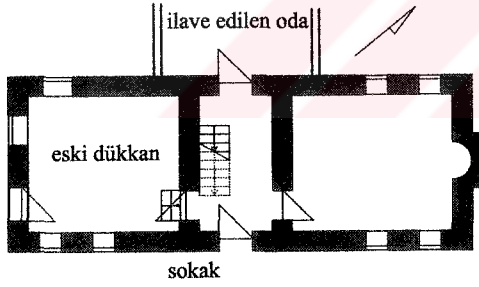
REŞADİYE TARİHİ ÇEVRE DOKUSU KATALOG ÇALIŞMASI

KATALOG NO:44(Konut) Haritadaki yeri:63/1

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma taş	taş	Yapı grubunda üst kat sonradan eklenmiştir. Tek katlı olan birimin çatısına uzun kenar boyunca eğim verilmiştir.
1	Yığma taş	taş	
Ç	Karma	Kiremit	
Sorunlar			Yapının çevresiyle ilişkisi
Yapı sahipleri tarafından kullanılmaktadır ve iyi durumdadır; fakat yapılan değişiklikler yapının özgün görünüşünü zedelemektedir.			Yapı grubu parsel alanında geride, sokağa uzak konumdadır. Avlu, sokak ile yapı arasındadır ve sokak tarafında yüksek duvar ile çevrilidir. Kuzey- Güney aksına yerleşen yapı girişini güneyden, avludan alır.

KATALOG NO:45 (Konut) Haritadaki yeri:76/4

	Strüktür	Malzeme	Değişiklik
Z	Yığma taş	taş	Eskiden dükkan olarak kullanılan birim konut ile ilişkilendirilmiştir. Bu durumda dükkan ile sokak arasındaki kapı kaldırılmıştır. Yapının arka cephesine mutfak ve banyo ilave edilmiştir.
1	Yığma taş	taş	
Ç	Beşik çatı	Kiremit	
Sorunlar			Yapının çevresiyle ilişkisi
Yapı sahipleri tarafından kullanılmakta olup, iyi durumdadır.			Yapı sokağa bitişiktir ve doğrudan sokaktan giriş alır. GB-KD aksına yerleşir ve girişini GD yönünden alır.

a: Yaşama birimi>12m2

a1: Ocaksız/ikinci yaşama birimi

D.E.Ü, FBE, Mimarlık Böl., Rest. A.B. Yüksek Lisans Çalışması
Hazırlayan: Mim. Öncü Başoğlu